ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 26.11.2015
COM(2015) 700 final

ΣΧΕΔΙΟ ΚΟΙΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

που συνοδεύει την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης για το 2016

ΣΧΕΔΙΟ ΚΟΙΝΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

που συνοδεύει την ανακοίνωση της Επιτροπής

σχετικά με την ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης για το 2016

Το σχέδιο της κοινής έκθεσης για την απασχόληση (ΚΕΑ), που προβλέπεται από το άρθρο 148 της ΣΛΕΕ, είναι μέρος της δέσμης εγγράφων για την ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης (ΕΕΑ), που σηματοδοτεί την έναρξη του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Η ΚΕΑ αποτελεί βασικό στοιχείο για την οικονομική διακυβέρνηση της ΕΕ. Παρουσιάζει, σε ετήσια βάση, τις βασικές εξελίξεις που έλαβαν χώρα στην Ευρώπη στον τομέα της απασχόλησης και στον κοινωνικό τομέα και σκιαγραφεί τις μεταρρυθμιστικές δράσεις που ανέλαβαν τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών και τις προτεραιότητες της ΕΕΑ.

Στο πλαίσιο αυτό, το σχέδιο της κοινής έκθεσης για την απασχόληση για το έτος 2016 επισημαίνει τα ακόλουθα:

Η απασχόληση και η κοινωνική κατάσταση βελτιώνονται με αργούς ρυθμούς, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν σημεία απόκλισης μεταξύ και εντός των κρατών μελών. *Παράλληλα με τη σταδιακή οικονομική ανάκαμψη, τα ποσοστά απασχόλησης αυξάνονται και πάλι, ενώ τα ποσοστά ανεργίας υποχωρούν σχεδόν σε όλα τα κράτη μέλη. Το 2014 το ετήσιο ποσοστό ανεργίας για την ΕΕν-28 εξακολουθούσε να υπερβαίνει το 10% –και ήταν ακόμη υψηλότερο στην ευρωζώνη–, αλλά μειώθηκε περαιτέρω κατά τη διάρκεια του 2015. Η ανεργία των νέων και η μακροχρόνια ανεργία παρουσιάζουν επίσης πτωτική τάση από το 2013, αλλά συνολικά παραμένουν σε υψηλά επίπεδα. Εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, παρά την ελαφρά σύγκλιση που παρατηρήθηκε το 2014 όσον αφορά τις συνθήκες στην αγορά εργασίας. Τα εισοδήματα των νοικοκυριών στην ΕΕ αυξήθηκαν ελαφρώς το 2014 και στις αρχές του 2015, χάρη στην ισχυρότερη οικονομική δραστηριότητα και τη βελτίωση των συνθηκών στην αγορά εργασίας. Ο αριθμός και το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού σταθεροποιήθηκε γενικά τόσο το 2013 όσο και το 2014. Αλλά οι κοινωνικές εξελίξεις εξακολουθούν να υποδηλώνουν περαιτέρω αποκλίσεις στην ΕΕ, όπως δείχνει ο πίνακας αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και των κοινωνικών δεικτών όσον αφορά τις εξελίξεις σχετικά με τον κίνδυνο φτώχειας και την ανισότητα. Με βάση τις σχετικές ορθές πρακτικές, θα μπορούσαν να*

καθοριστούν ορισμένα κοινά σημεία αναφοράς για να υποστηριχθούν οι διαδικασίες σύγκλισης επί τα βελτίω, χωρίς να παραγνωρίζεται η ποικιλομορφία των σημείων εκκίνησης και των πρακτικών μεταξύ των κρατών μελών.

Οι μεταρρυθμίσεις που στηρίζουν τις εύρυθμες, δυναμικές και χωρίς αποκλεισμούς αγορές εργασίας πρέπει να συνεχιστούν. *Πολλά κράτη μέλη προχώρησαν σε μεταρρυθμίσεις που απέφεραν θετικά αποτελέσματα, όπως προκύπτει π.χ. από την αύξηση των ποσοστών απασχόλησης. Ωστόσο, απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για την τόνωση της ανάπτυξης και τη διαμόρφωση ευνοϊκού περιβάλλοντος για τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας. Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η πρόσφατη αύξηση της απασχόλησης οφείλεται κατά μεγάλο μέρος στην αύξηση των συμβάσεων ορισμένου χρόνου, τα κράτη μέλη πρέπει επίσης να συνεχίσουν και, σε ορισμένες περιπτώσεις, να επισπεύσουν τα μέτρα που λαμβάνουν για την αντιμετώπιση του κατακερματισμού των αγορών εργασίας, διασφαλίζοντας παράλληλα τη δέουσα ισορροπία μεταξύ ευελιξίας και ασφάλειας.*

Τα συστήματα φορολογίας και παροχών πρέπει να στηρίζουν καλύτερα τη δημιουργία θέσεων εργασίας. *Έχουν δρομολογηθεί μεταρρυθμίσεις των φορολογικών συστημάτων, οι οποίες συχνά αφορούν ομάδες όπως οι νέοι και οι μακροχρόνια άνεργοι, ώστε να μειωθούν τα αντικίνητρα για την ανάληψη εργασίας και, ταυτόχρονα, να μειωθεί η φορολόγηση της εργασίας, ούτως ώστε να ενθαρρυνθούν οι επιχειρήσεις να προβούν σε (επανα-) προσλήψεις προσωπικού. Παρ' όλα αυτά, η συνολική φορολογική επιβάρυνση της εργασίας αυξήθηκε τα τελευταία χρόνια σε σημαντικό αριθμό κρατών μελών, ιδίως για εργαζομένους χαμηλού και μεσαίου μισθολογικού επιπέδου. Η τάση αυτή είναι ανησυχητική δεδομένων των υψηλών ποσοστών ανεργίας που εξακολουθούν να παρατηρούνται σε πολλά κράτη μέλη, καθώς η υψηλή φορολογική επιβάρυνση μπορεί να περιορίσει τα επίπεδα τόσο της ζήτησης όσο και της προσφοράς εργασίας.*

Η διαμόρφωση των μισθών υποδηλώνει συνολικά συνέχιση της μισθολογικής συγκράτησης. *Οι μεταρρυθμίσεις ενίσχυσαν μηχανισμούς καθορισμού των μισθών που προωθούν την ευθυγράμμιση των μισθολογικών εξελίξεων με την παραγωγικότητα και τη στήριξη του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στους κατώτατους μισθούς. Συνολικά, οι πρόσφατες μισθολογικές εξελίξεις φαίνονται μάλλον ισορροπημένες στα περισσότερα κράτη μέλη και έχουν συμβάλει στην επανεξισορρόπηση εντός της ευρωζώνης. Οι πραγματικοί μισθοί συμβαδίζουν σε γενικές γραμμές με την παραγωγικότητα*

στα περισσότερα κράτη μέλη, με λίγες εξαιρέσεις. Αυτό αποτελεί θετική εξέλιξη για την εσωτερική και εξωτερική ισορροπία των χωρών, αν και απαιτούνται ορισμένες περαιτέρω προσαρμογές.

Οι επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης εστιάζονται κυρίως στους νέους, *αλλά ορισμένα κράτη μέλη καταβάλλουν επίσης σημαντικές προσπάθειες για τη μεταρρύθμιση των εκπαιδευτικών τους συστημάτων και την επέκταση των ευκαιριών εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης ενηλίκων. Ωστόσο, οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση μειώθηκαν σχεδόν στα μισά κράτη μέλη και υποχώρησαν κατά 3,2% στην ΕΕ συνολικά σε σύγκριση με το 2010. Ο εκσυγχρονισμός, η καλύτερη αντιστοίχιση των δεξιοτήτων με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και οι συνεχείς επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, συμπεριλαμβανομένων των ψηφιακών δεξιοτήτων, είναι ουσιαστικής σημασίας για την απασχόληση, την οικονομική ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα στην ΕΕ στο μέλλον.*

Τα κράτη μέλη ενέτειναν τις προσπάθειές τους για τη στήριξη της απασχόλησης των νέων και την αντιμετώπιση των υψηλών επιπέδων ΕΑΕΚ (άτομα εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης). *Η «Εγγύηση για τη νεολαία» έχει καταστεί κινητήρια δύναμη για τη βελτίωση της μετάβασης από το σχολείο στην εργασία και τη μείωση της ανεργίας των νέων, και τα πρώτα αποτελέσματα είναι πλέον ορατά, καθώς το ποσοστό των νέων εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης μειώνεται. Ωστόσο, η συνεπής εφαρμογή των σχετικών μέτρων, σε συνδυασμό με τη στήριξη από εθνικές πηγές χρηματοδότησης και την εστίαση στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, είναι ουσιαστικής σημασίας για την επίτευξη βιώσιμων αποτελεσμάτων. Το ποσοστό ανεργίας των νέων στην ΕΕ έχει αρχίσει να μειώνεται, αλλά όχι σε όλες τις χώρες, και οι διαφορές μεταξύ των χωρών παραμένουν σημαντικές.*

Η επανένταξη των μακροχρόνια ανέργων στην αγορά εργασίας πρέπει να εξακολουθήσει να αποτελεί προτεραιότητα. *Η μακροχρόνια ανεργία αντιπροσωπεύει τώρα το 50% της ανεργίας και συνιστά σημαντική πρόκληση για την πολιτική απασχόλησης και την κοινωνική πολιτική. Η πιθανότητα μετάβασης από την ανεργία στην αεργία μεγαλώνει όσο αυξάνει ο χρόνος παραμονής στην ανεργία. Το γεγονός αυτό μπορεί να έχει σημαντικές αρνητικές συνέπειες για την οικονομική ανάπτυξη, αν ληφθούν μάλιστα υπόψη οι απαιτούμενες αυξήσεις της παραγωγικότητας και οι δημογραφικές αλλαγές. Σε πολλά κράτη μέλη η μετάβαση από τη μακροχρόνια ανεργία στην απασχόληση θα πρέπει να στηρίζεται καλύτερα μέσω ενεργητικών μέτρων στην αγορά εργασίας. Χρειάζεται άμεση δράση όσον αφορά τόσο τη ζήτηση όσο και την*

προσφορά, ώστε οι μακροχρόνια άνεργοι να μην αποθαρρύνονται και να αποτραπεί η περιέλευσή τους σε κατάσταση αεργίας.

Η εν εξελίξει μεταρρύθμιση του κοινωνικού διαλόγου αφορά κυρίως τη μεταρρύθμιση των συλλογικών διαπραγματεύσεων και την εκπροσώπηση των εργαζομένων. *Οι συλλογικές διαπραγματεύσεις αποκεντρώνονται όλο και περισσότερο και μεταφέρονται από το (δια-) κλαδικό επίπεδο σε επίπεδο εταιρείας. Στα κράτη μέλη στα οποία υπάρχουν (δια-) κλαδικές συλλογικές συμβάσεις, αυξήθηκαν οι δυνατότητες σύναψης συμφωνιών σε εταιρικό επίπεδο για τον καθορισμό των όρων εργασίας. Στο εν λόγω πλαίσιο αποκέντρωσης των συλλογικών διαπραγματεύσεων, οι δομές εκπροσώπησης των εργαζομένων και ο συντονισμός των διαπραγματεύσεων με υψηλότερα επίπεδα και οριζοντίως έχουν ζωτική σημασία για να εξασφαλιστούν η αύξηση της παραγωγικότητας και της απασχόλησης και δίκαιοι μισθοί για τους εργαζομένους. Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της πολιτικής πρέπει να βελτιωθεί.*

Παρά το γεγονός ότι οι γυναίκες αποκτούν όλο και περισσότερα προσόντα, ξεπερνώντας μάλιστα τους άνδρες όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο, εξακολουθούν να υποεκπροσωπούνται στην αγορά εργασίας. *Η διαφορά στα ποσοστά απασχόλησης των δύο φύλων παραμένει ιδιαίτερα υψηλή για τους γονείς και τα άτομα που έχουν ευθύνες φροντίδας, γεγονός που υποδηλώνει την ανάγκη για περαιτέρω δράση, π.χ. στον τομέα της παιδικής φροντίδας, ενώ το σημαντικό χάσμα μεταξύ των φύλων όσον αφορά τις συντάξεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση ανέρχεται σε ποσοστό 40 %, πράγμα που αντικατοπτρίζει τις χαμηλότερες αποδοχές και τις μικρότερης διάρκειας σταδιοδρομίες των γυναικών. Η κατάσταση αυτή οδηγεί στην ανάγκη για περαιτέρω δράση προς την κατεύθυνση της πλήρους ενσωμάτωσης της προσέγγισης για ισορροπία επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής στη χάραξη πολιτικής, συμπεριλαμβανομένης της λήψης μέτρων για υποδομές φροντίδας, για χορήγηση αδειών και ευέλικτη διευθέτηση του χρόνου εργασίας, καθώς και για συστήματα φορολογίας και παροχών που δεν παρέχουν αντικίνητρα για το δεύτερο εργαζόμενο μέλος της οικογένειας να εργάζεται ή να εργάζεται περισσότερο.*

Τα κράτη μέλη συνέχισαν τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων κοινωνικής προστασίας τους για τη διευκόλυνση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και για την πρόληψη και την προστασία από κινδύνους σε όλη τη διάρκεια της ζωής των πολιτών τους. *Τα συστήματα κοινωνικής προστασίας πρέπει να προσφέρουν καλύτερη προστασία κατά του*

κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας και να περιλαμβάνουν μέσα που να υπηρετούν την ατομική ανάπτυξη, τη μετάβαση προς και από την αγορά εργασίας σε όλη τη διάρκεια της ζωής και την κοινωνική συνοχή. Η επάρκεια των συντάξεων εξακολουθεί να εξαρτάται από την ικανότητα των γυναικών και των ανδρών να έχουν μεγαλύτερη και πληρέστερη σταδιοδρομία, παράλληλα με την εφαρμογή πολιτικών ενεργού γήρανσης που καλύπτουν επαρκώς την υγεία και την καταρτιση. Οι επενδύσεις στον πληθυσμό που βρίσκεται σε ηλικία εργασίας, μεταξύ άλλων μέσω της παροχής υπηρεσιών φροντίδας των παιδιών, είναι απαραίτητες προκειμένου να εξασφαλιστούν δυνατότητες απασχόλησης για όλους, χωρίς αποκλεισμούς, καθώς και βιώσιμα δημόσια οικονομικά. Τα συστήματα υγείας συμβάλλουν στην ατομική και συλλογική ευημερία και την οικονομική ευμάρεια. Η εφαρμογή στιβαρών μεταρρυθμίσεων εξασφαλίζει βιώσιμη οικονομική βάση και ενθαρρύνει την παροχή αποτελεσματικών υπηρεσιών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και την πρόσβαση σε υπηρεσίες αυτού του είδους.

Κατά τη διάρκεια του 2015 τα κράτη μέλη αντιμετώπισαν την ανάγκη να αντεπεξέλθουν στην αυξανόμενη εισροή προσφύγων, με ορισμένα κράτη μέλη να πλήττονται ιδιαίτερα. Τα κράτη μέλη έλαβαν αποφάσεις για μέτρα ενσωμάτωσης, καθώς και για αποτρεπτικά μέτρα. *Μολονότι οι βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις λόγω της αύξησης των δημόσιων δαπανών είναι σχετικά μικρές, αν και εντονότερες σε ορισμένα κράτη μέλη, η ένταξη στην αγορά εργασίας έχει τη μεγαλύτερη σημασία μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι αιτούντες άσυλο έχουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας το αργότερο εντός 9 μηνών από την ημερομηνία υποβολής αίτησης διεθνούς προστασίας.*

1. ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Αυτή η ενότητα παρουσιάζει μια επισκόπηση της αγοράς εργασίας και των κοινωνικών τάσεων και προκλήσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αρχίζει με τα γενικά συμπεράσματα που προκύπτουν από τον πίνακα αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και κοινωνικών δεικτών. Ακολουθεί λεπτομερέστερη αναλυτική περιγραφή των κυριότερων τάσεων όσον αφορά την απασχόληση και τον κοινωνικό τομέα.

1.1 Τα γενικά συμπεράσματα που προκύπτουν από τον πίνακα αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και κοινωνικών δεικτών

Στην ανά χείρας τρίτη έκδοσή του, ο πίνακας αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και κοινωνικών δεικτών αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της κοινής έκθεσης για

την απασχόληση. Όπως επιβεβαιώθηκε στις πρόσφατες κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση[1], ο πίνακας αποτελεσμάτων αποτελεί ένα ιδιαιτέρως χρήσιμο εργαλείο που συμβάλλει στον έγκαιρο εντοπισμό των κυριότερων προβλημάτων και αποκλίσεων στον εργασιακό και τον κοινωνικό τομέα και στην επισήμανση των τομέων στους οποίους η πολιτική παρέμβαση είναι περισσότερο αναγκαία. Αυτό γίνεται με την προσεκτική παρακολούθηση και ερμηνεία τόσο των επιπέδων όσο και των μεταβολών του κάθε δείκτη. Η Επιτροπή βασίστηκε στα αποτελέσματα του πίνακα αποτελεσμάτων κατά την κατάρτιση των εκθέσεων ανά χώρα και των ειδικών συστάσεων ανά χώρα για το 2015, με σκοπό την καλύτερη αντιμετώπιση των προκλήσεων και την παροχή αποτελεσματικών συμβουλών πολιτικής.

Η ανάλυση των πορισμάτων που προκύπτουν από τον πίνακα αποτελεσμάτων διευκολύνει την καλύτερη κατανόηση των εξελίξεων στον εργασιακό και τον κοινωνικό τομέα. Αυτό, με τη σειρά του, συμβάλλει στην ισχυρότερη επικέντρωση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου στα θέματα που αφορούν τις επιδόσεις στον εργασιακό και τον κοινωνικό τομέα, όπως επισημαίνεται στην έκθεση των πέντε Προέδρων σχετικά με την ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης[2] και σκιαγραφείται στην πρόσφατη ανακοίνωση για τα βήματα προς την ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης[3]. Οι βελτιώσεις που έγιναν στην ερμηνεία του πίνακα αποτελεσμάτων συμβάλλουν στον αντικειμενικό προσδιορισμό των τάσεων όσον αφορά τις αποκλίσεις που παρατηρούνται στον εργασιακό και τον κοινωνικό τομέα. Ο πίνακας αποτελεσμάτων θα πρέπει να διαβαστεί σε συνδυασμό με τα πορίσματα άλλων μέσων, όπως είναι ο δείκτης επιδόσεων απασχόλησης (EPM), ο δείκτης επιδόσεων κοινωνικής προστασίας (SPPM) και ο πίνακας αποτελεσμάτων της διαδικασίας μακροοικονομικών ανισορροπιών (ΔΜΑ), όπου προστέθηκαν πρόσφατα βασικοί δείκτες απασχόλησης[4].

Διαπιστώνονται δυνητικά ανησυχητικές τιμές δεικτών και κομβικές εξελίξεις στον εργασιακό και στον κοινωνικό τομέα, οι οποίες επιφέρουν αποκλίσεις σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και απαιτούν περαιτέρω ανάλυση και, ενδεχομένως, ενισχυμένα μέτρα πολιτικής. Οι

[1] Απόφαση του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών για το 2015, Βρυξέλλες, 21 Σεπτεμβρίου 2015, 11360/15.
[2] Διατίθεται στον δικτυακό τόπο: http://ec.europa.eu/priorities/economic-monetary-union/docs/5-presidents-report_en.pdf
[3] COM(2015) 600 final, της 21.10.2015.
[4] Πρβλ. έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης (ΕΜΕ) 2016.

ανωτέρω διαπιστώσεις (βλ. αναλυτικούς πίνακες στο παράρτημα) προκύπτουν από τα εξής τρία στοιχεία:

- για κάθε κράτος μέλος, από τη μεταβολή του δείκτη κατά ένα συγκεκριμένο έτος σε σύγκριση με τις προηγούμενες χρονικές περιόδους (ιστορική τάση)·
- για κάθε κράτος μέλος, από τη διαφορά σε σχέση με τα μέσα ποσοστά της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ευρωζώνης κατά το ίδιο έτος (η οποία αποτυπώνει συνοπτικά τις υφιστάμενες διαφορές ως προς την απασχόληση και την κοινωνική κατάσταση)·
- από τη μεταβολή του δείκτη μεταξύ δύο συναπτών ετών σε κάθε κράτος μέλος σε σχέση με τη μεταβολή των επιπέδων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την ευρωζώνη (τιμή ενδεικτική της δυναμικής που παρουσιάζει η κοινωνικοοικονομική σύγκλιση/απόκλιση).

Από την εξέταση των ιστορικών εξελίξεων και της απόκλισης από τον ενωσιακό μέσο όρο με βάση τον πίνακα αποτελεσμάτων[5], προκύπτει ότι η κρίση έπληξε τα κράτη μέλη με διαφορετικό τρόπο και ότι η ανάκαμψη υπήρξε άνιση. Στα μισά περίπου κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τουλάχιστον δύο δείκτες παρουσιάζουν μεταβολές που προκαλούν ανησυχίες.

Έξι κράτη μέλη (Ελλάδα, Κροατία, Κύπρος, Πορτογαλία, Ισπανία και Ιταλία) αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις στον εργασιακό και τον κοινωνικό τομέα. Η κατάσταση σε δύο κράτη μέλη (Γαλλία και Φινλανδία) υποδηλώνει προβληματικές εξελίξεις στα ποσοστά της γενικής ανεργίας και της ανεργίας των νέων και, στην περίπτωση της Φινλανδίας, συνοδεύεται με μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος. Σε πέντε χώρες (Ρουμανία, Βουλγαρία, Λιθουανία, Λετονία και Εσθονία) καταγράφονται δείκτες που επισημαίνουν εκφάνσεις κοινωνικού αποκλεισμού. Τέλος, δύο κράτη μέλη (Μάλτα και Λουξεμβούργο) παρουσιάζουν μεικτή εικόνα: προβληματικές επιδόσεις σε έναν δείκτη και ικανοποιητικές αλλά επιδεινούμενες επιδόσεις σε έναν άλλο δείκτη.

Αναλυτικότερα, η Ελλάδα βρίσκεται σε κρίσιμη κατάσταση ως προς όλους τους δείκτες. Η Κροατία εμφανίζει προβληματικές επιδόσεις και τάσεις όσον αφορά τους δείκτες ανεργίας και φτώχειας, καθώς και τον αριθμό των ατόμων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης,

[5] Βλ. την προηγούμενη ενότητα για λεπτομερή επισκόπηση ανά δείκτη.

εκπαίδευσης ή κατάρτισης (ΕΑΕΚ). Στην Κύπρο, τα ποσοστά της γενικής ανεργίας και της ανεργίας των νέων, καθώς και ο δείκτης κινδύνου φτώχειας παρουσιάζουν ανησυχητικές τάσεις, ενώ ο αριθμός των ατόμων ΕΑΕΚ θεωρείται μεγάλος αλλά συρρικνούμενος. Η Ιταλία εμφανίζει πολύ ανησυχητικές τάσεις ως προς τους δείκτες που αφορούν την κατάσταση των νέων στην αγορά εργασίας, καθώς και ιδιαίτερα προβληματικές εξελίξεις ως προς το ποσοστό της γενικής ανεργίας και τους κοινωνικούς δείκτες. Στην Πορτογαλία τα ποσοστά της γενικής ανεργίας και της ανεργίας των νέων εξακολουθούν να προκαλούν ανησυχία αλλά, πρόσφατα, άρχισαν να βελτιώνονται. Αυτές οι θετικές αλλαγές δεν έχουν ακόμη γίνει αισθητές στον κοινωνικό τομέα, όπου το ποσοστό κινδύνου φτώχειας (AROP) και οι δείκτες ανισότητας εξακολουθούν να βρίσκονται σε υψηλά επίπεδα. Στην Ισπανία, οι τάσεις όσον αφορά το ποσοστό ανεργίας και τον αριθμό των ατόμων ΕΑΕΚ βελτιώθηκαν (από τα προηγούμενα προβληματικά τους επίπεδα), ενώ η κατάσταση όσον αφορά την ανεργία των νέων, τη φτώχεια και τις ανισότητες εξακολουθεί να συνιστά πρόκληση.

Η Φινλανδία κατέγραψε αρνητικές τάσεις και στους τρεις δείκτες απασχόλησης, μετά τις πολύ υψηλές αυξήσεις που σημειώθηκαν κατά την τελευταία περίοδο, και καταγράφει επιδείνωση του ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών. Στη Γαλλία, τα ποσοστά της γενικής ανεργίας και της ανεργίας των νέων είναι υψηλότερα από τον ενωσιακό μέσο όρο και εξακολουθούν να αυξάνονται.

Παρότι η κατάσταση της αγοράς εργασίας σε αρκετές χώρες είναι σταθερή ή βελτιώνεται, διαμορφώνεται πιο ανησυχητική κατάσταση όσον αφορά τους κοινωνικούς δείκτες. Η Ρουμανία έχει ανησυχητικές επιδόσεις όσον αφορά τον αριθμό των ατόμων ΕΑΕΚ, το AROP και τις ανισότητες. Στη Βουλγαρία σημειώθηκε η δεύτερη υψηλότερη αύξηση των ανισοτήτων (οι οποίες βρίσκονταν ήδη σε υψηλά επίπεδα), ενώ η κατάσταση όσον αφορά τους ΕΑΕΚ εξακολουθεί να θεωρείται κρίσιμη (αλλά βελτιούμενη). Αμφότεροι οι κοινωνικοί δείκτες παραμένουν προβληματικοί στη Λετονία, τη Λιθουανία και την Εσθονία.

Οι εξελίξεις σε δύο κράτη μέλη δείχνουν μια ετερόκλητη εικόνα: ορισμένοι δείκτες επιδεινώνονται από τα προηγούμενα ικανοποιητικά ή ήδη προβληματικά επίπεδά τους. Στο Λουξεμβούργο ο αριθμός των ΕΑΕΚ αυξήθηκε (σε σχέση με τα προηγούμενα ικανοποιητικά επίπεδα) και ο δείκτης ανισότητας επισημαίνει προβλήματα που απαιτούν προσοχή. Η Μάλτα κατέγραψε μεγάλες αυξήσεις στο ποσοστό κινδύνου φτώχειας (από τα προηγούμενα σχετικά ικανοποιητικά επίπεδα) και στον αριθμό των ΕΑΕΚ.

Επιπλέον, η Αυστρία εμφανίζει συνολικά καλή ή πολύ καλή εικόνα σε όλους τους δείκτες, αν και παρατηρείται ελαφρά επιδείνωση όσον αφορά τη γενική ανεργία και τον αριθμό των ΕΑΕΚ.

1.2 Τάσεις και προκλήσεις της αγοράς εργασίας

Η οικονομική ανάκαμψη στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕν) ξεκίνησε κατά τη διάρκεια του 2013, και οι περισσότεροι δείκτες της αγοράς εργασίας άρχισαν σύντομα να βελτιώνονται. Ωστόσο, η σοβαρότητα της κρίσης και η βραδεία ανάκαμψη, ιδίως στην ευρωζώνη (ΕΖ), δεν έχουν ακόμα καταστήσει εφικτή την επάνοδο του πραγματικού ΑΕΠ στα προ κρίσης επίπεδα. Τα ποσοστά απασχόλησης βρίσκονται πλέον ξανά σε ανοδική πορεία (διάγραμμα 1). Το 2014 το ποσοστό απασχόλησης (των ατόμων ηλικίας 20-64 ετών) αυξήθηκε σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος κατά 0,8 εκατοστιαίες μονάδες στην ΕΕν-28, φθάνοντας στο 69,2 %, και κατά 0,4 εκατοστιαίες μονάδες στην ΕΖ-19, φθάνοντας στο 68,1 %[6]. Κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, το ποσοστό απασχόλησης (των ατόμων ηλικίας 15-64 ετών) αυξήθηκε κατά 0,3 και 0,1 εκατοστιαίες μονάδες αντίστοιχα, φθάνοντας το 72,3 % τόσο στην ΕΕν-28 όσο και στην ΕΖ-19. Η σταθερή αύξηση της ανεργίας, που είχε αρχίσει το 2008, αντιστράφηκε το 2013, όταν το ποσοστό ανεργίας (των ατόμων ηλικίας 15-74 ετών) σημείωσε πτώση από 10,8 % σε 10,2 % στην ΕΕν-28 και από 12,0 % σε 11,6 % στην ΕΖ-19 μεταξύ 2013 και 2014. Η πτωτική τάση επιβεβαιώθηκε το πρώτο εξάμηνο του 2015, καθώς το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε –σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2014– κατά 0,7 εκατοστιαίες μονάδες στην ΕΕν-28 και κατά 0,5 εκατοστιαίες μονάδες στην ευρωζώνη.

Διάγραμμα 1: Ποσοστά απασχόλησης, ανεργίας και δραστηριότητας, ΕΕν-28, συνολικά και για τις γυναίκες

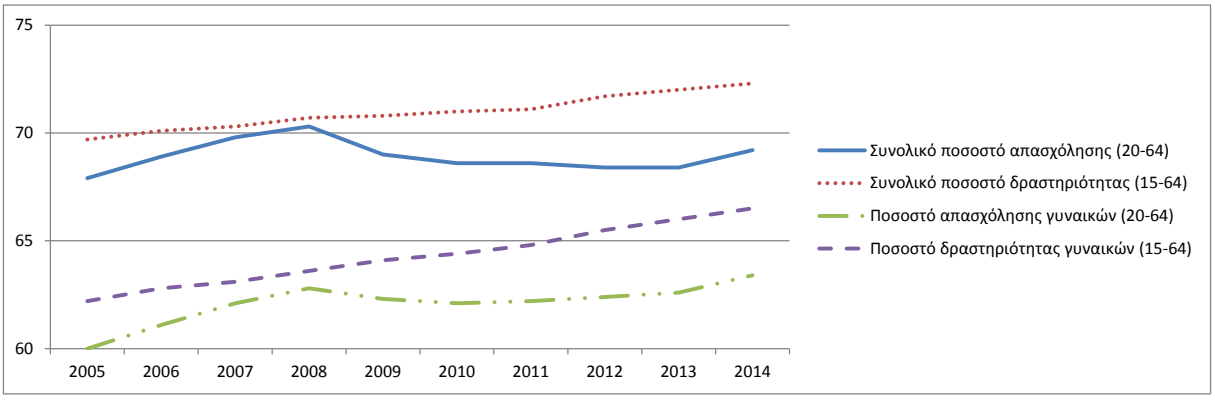

[6] [Επικαιροποιημένα στοιχεία για το 2015 θα δοθούν όταν θα είναι διαθέσιμα.]

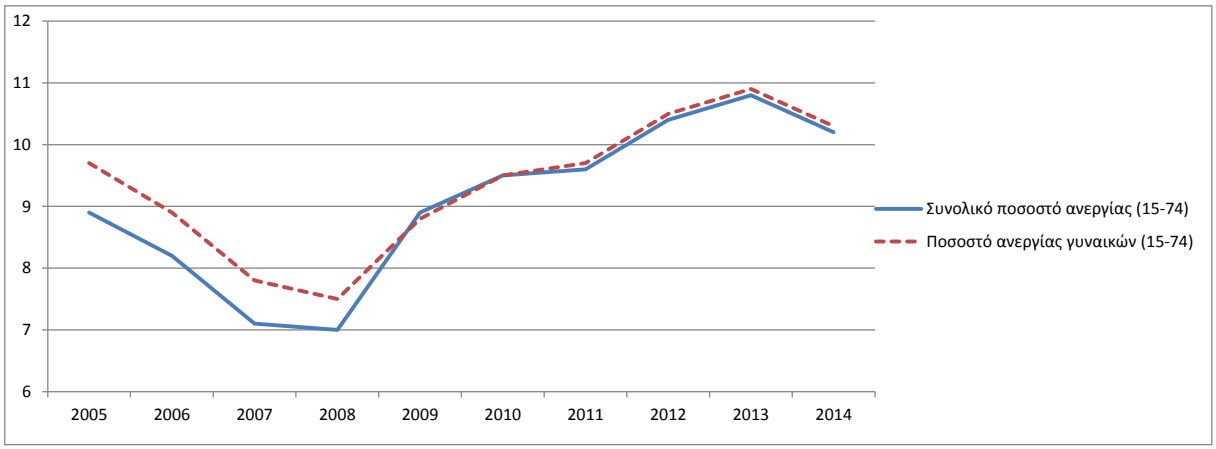

Πηγή: Eurostat, ΕΕΔ (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού).

Οι τάσεις της απασχόλησης και της ανεργίας ακολουθούν τις μεταβολές στα ποσοστά εύρεσης εργασίας και διαχωρισμού θέσεων εργασίας. Τα ποσοστά εύρεσης εργασίας, ενώ κινήθηκαν σε χαμηλά επίπεδα στις αρχές του 2013, έχουν πλέον ανακάμψει, ενώ ταυτόχρονα τα ποσοστά διαχωρισμού θέσεων εργασίας άρχισαν να μειώνονται από τις αρχές του 2012. Η παρατηρούμενη μείωση της ανεργίας το 2013 και το 2014 συνδέθηκε, κατά κύριο λόγο, με τη μείωση του ποσοστού διαχωρισμού θέσεων εργασίας, ενώ τα ποσοστά εύρεσης εργασίας, παρότι αυξάνονται, εξακολουθούν να είναι χαμηλότερα από τα προ κρίσης επίπεδα και παραμένουν ιδιαίτερα χαμηλά όσον αφορά τα άτομα που αναζητούν εργασία έπειτα από μεγάλα χρονικά διαστήματα ανεργίας.

Η αύξηση της απασχόλησης παρουσίασε διαφορετική δυναμική μεταξύ κρατών μελών, οικονομικών τομέων και ειδών συμβάσεων. Το 2014 τα ποσοστά απασχόλησης (των ατόμων ηλικίας 20-64 ετών) αυξήθηκαν σε όλα τα κράτη μέλη σε σύγκριση με το 2013, με εξαίρεση τη Φινλανδία (-0,2 εκατοστιαίες μονάδες), την Αυστρία (-0,4) και τις Κάτω Χώρες (-0,5). Ωστόσο, εξακολουθούν να διαπιστώνονται αποκλίσεις στα ποσοστά· το 2014 τα ποσοστά κυμαίνονταν από 53,3 % στην Ελλάδα και ελαφρώς κάτω του 60 % στην Κροατία, την Ιταλία και την Ισπανία έως άνω του 75 % στις Κάτω Χώρες (75,4 %), τη Δανία (75,9 %), το Ηνωμένο Βασίλειο (76,2 %), τη Γερμανία (77,7 %) και τη Σουηδία (80,0 %). Όσον αφορά τις τομεακές εξελίξεις, το ποσοστό απασχόλησης καταγράφει πλέον βελτίωση στους περισσότερους τομείς, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που πλήττονται περισσότερο από την κρίση, όπως η γεωργία, ο κατασκευαστικός κλάδος και η βιομηχανία. Με βάση τα είδη συμβάσεων, και όπως αναμενόταν, τα τελευταία χρόνια η απασχόληση παρουσίασε την πλέον ασταθή εικόνα για τις συμβάσεις ορισμένου χρόνου και, σε μικρότερο βαθμό, για τις συμβάσεις αορίστου χρόνου ή την αυτοαπασχόληση, οι οποίες παρέμειναν κατά το μάλλον ή ήττον σταθερές από το 2011. Από το 2013 η αύξηση της συνολικής απασχόλησης οφείλεται

κυρίως στην αύξηση των προσωρινών συμβάσεων. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 2, η χρήση προσωρινών συμβάσεων ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό μεταξύ των κρατών μελών: το 2014 τα ποσοστά κυμαίνονταν μεταξύ κάτω του 5 % στη Ρουμανία και τις Βαλτικές Χώρες και περισσότερο από 20 % στις Κάτω Χώρες, την Πορτογαλία, την Ισπανία και την Πολωνία. Τα ποσοστά μετάβασης από προσωρινές σε μόνιμες συμβάσεις διαφέρουν επίσης μεταξύ των χωρών, και φαίνεται ότι είναι υψηλότερα (χαμηλότερα) για τις χώρες όπου το ποσοστό των προσωρινών συμβάσεων είναι χαμηλότερο (υψηλότερο). Τόσο τα ποσοστά των προσωρινών συμβάσεων όσο και η μετάβαση από προσωρινές σε μόνιμες συμβάσεις είναι ενδεικτικά στοιχεία της ευελιξίας που παρουσιάζουν οι αγορές εργασίας. Επίσης, τα στοιχεία αυτά αντανακλούν ενδεχομένως τις διαφορές στη νομοθεσία για την προστασία της απασχόλησης μεταξύ χωρών και τον βαθμό στον οποίο οι εθνικές αγορές εργασίας χαρακτηρίζονται από φαινόμενα άνισης μεταχείρισης μεταξύ αυτών που βρίσκονται εντός και αυτών που βρίσκονται εκτός των εν λόγω αγορών. Αυτό αποτελεί πηγή ιδιαίτερου προβληματισμού στις χώρες που χρησιμοποιούν ευρέως τις προσωρινές συμβάσεις, οι οποίες συχνά δεν βελτιώνουν τις πιθανότητες εύρεσης μόνιμης θέσης πλήρους απασχόλησης, όπως φαίνεται στο διάγραμμα 2.

Οι άτυπες συμβάσεις εργασίας συνάπτονται συχνότερα με γυναίκες, νέους και χειρώνακτες σε μη στερεότυπη εργασία. Φαίνεται ότι οι εν λόγω συμβάσεις συνοδεύονται από μισθολογική «ποινή» και εντοπίζονται κυρίως μεταξύ εκείνων που έχουν χαμηλά εισοδήματα[7]. Μια άλλη πτυχή της εργασιακής επισφάλειας είναι το μέγεθος της ακούσιας μερικής απασχόλησης –η οποία αυξήθηκε από το 16,7% στο 19,6% της συνολικής απασχόλησης– και η έκταση και διαφοροποίηση των μορφών περιστασιακής απασχόλησης[8].

[7] ΟΟΣΑ (2015) – «In It Together: Why Less Inequality Benefits All».
[8] Eurofound (2015) – «Developments in working life in Europe: EurWORK annual review 2014».

Διάγραμμα 2: Ποσοστό των προσωρινών συμβάσεων και μεταβάσεις από προσωρινές σε μόνιμες συμβάσεις

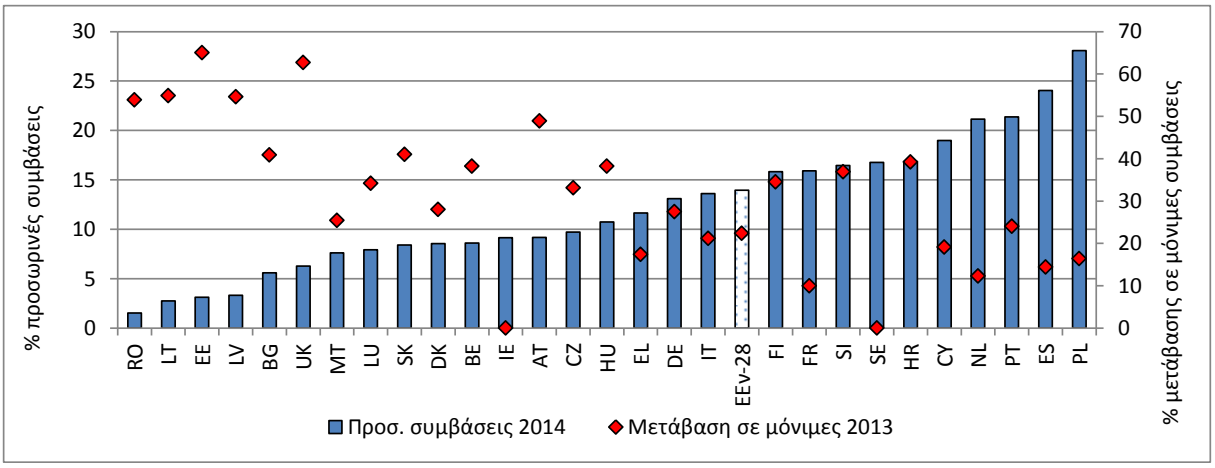

Πηγή: Eurostat, ΕΕΔ και στατιστικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης (ΕΕν-SILC). Σύντομη περιγραφή: Τα σχετικά με τις μεταβάσεις στοιχεία για τις BG, EL, PT και HR αφορούν το 2012, και για την AT το 2014. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα σχετικά στοιχεία για τις IE και SE.

Η εξέλιξη της απασχόλησης αντικατοπτρίζει τις τάσεις της (καθαρής) δημιουργίας θέσεων εργασίας, στο πλαίσιο των οποίων οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) θεωρούνται, κατά κανόνα, η κινητήρια δύναμη για την αύξηση της απασχόλησης. Από το 2002 έως το 2010 το 85% των νέων θέσεων εργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργήθηκαν από ΜΜΕ. Αντίθετα, από το 2010 έως το 2013 ο αριθμός των θέσεων εργασίας σε ΜΜΕ στην Ευρωπαϊκή Ένωση μειώθηκε κατά 0,5%. Σε πολλά κράτη μέλη η διαθεσιμότητα πιστώσεων στον μη χρηματοπιστωτικό τομέα εξακολουθεί να είναι περιορισμένη μέχρι σήμερα, λόγω παραγόντων που συνδέονται με την προσφορά και με τη ζήτηση, όπως η αναδιάρθρωση του τομέα και η απομόχλευση λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Η περιορισμένη πρόσβαση στη χρηματοδότηση είναι επίσης πιθανό να μειώσει τον αριθμό των νέων επιχειρήσεων. Το 2014 ο αριθμός των αυτοαπασχολουμένων αυξήθηκε περίπου με τον ίδιο ρυθμό με την απασχόληση, με αποτέλεσμα το ποσοστό αυτοαπασχόλησης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης να παραμείνει αμετάβλητο στο 14,6%, δηλαδή κάτω από το 15% της περιόδου 2004-2006. Το ποσοστό αυτοαπασχόλησης των γυναικών εξακολούθησε να είναι γύρω στο 10%, ενώ για τους άνδρες ήταν περίπου ένας στους πέντε. Το επίπεδο και οι αλλαγές στα ποσοστά αυτοαπασχόλησης διαφέρουν πολύ ανάλογα με το κράτος μέλος και αντανακλούν ορισμένους παράγοντες, όπως τις γενικές συνθήκες, το επιχειρηματικό πνεύμα στην αντίστοιχη χώρα και τις ευκαιρίες αμειβόμενης απασχόλησης. Τα ποσοστά είναι σημαντικά υψηλότερα από τα επίπεδα που παρατηρήθηκαν πριν από 10 χρόνια στις Κάτω Χώρες, τη Σλοβακία, τη Σλοβενία, την Ελλάδα, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Τσεχική Δημοκρατία.

Τα ποσοστά απασχόλησης διαφέρουν ανάλογα με την πληθυσμιακή ομάδα και το κράτος μέλος. Μεταβάλλονται με πιο σταθερό τρόπο από τα ποσοστά απασχόλησης και πιθανώς μαρτυρούν μόνο μέτριες «επιπτώσεις αποθάρρυνσης». Συμβαδίζοντας με τις πιο μακροπρόθεσμες τάσεις, τα ποσοστά απασχόλησης παρουσιάζουν συνεχή αύξηση για ορισμένες ομάδες, ιδίως τις γυναίκες και τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας, ενώ μειώθηκαν για τα άτομα με χαμηλή ειδίκευση και τους νέους άνδρες ηλικίας από 15 έως 24 ετών. Παρόλο που οι διαφορές στα ποσοστά απασχόλησης μειώθηκαν με την πάροδο του χρόνου, εξακολουθούν να είναι σημαντικές τόσο μεταξύ ανδρών και γυναικών όσο και μεταξύ εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας και εργαζομένων παραγωγικής ηλικίας. Το 2014 το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών στην ΕΕν-28 ανερχόταν σε 66,5%· συνεπώς, είναι ακόμη κατά 11,5 εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από εκείνο των ανδρών, ενώ το 2010 η διαφορά ήταν 13,2 εκατοστιαίες μονάδες. Οι διαφορές μεταξύ των φύλων στην εργασία πλήρους/μερικής απασχόλησης προστίθενται στις διαφορές στα ποσοστά απασχόλησης και συνεπάγονται μισθολογικές διαφορές μεταξύ των δύο φύλων οι οποίες συσσωρεύονται κατά τη διάρκεια του εργασιακού βίου και έχουν ως συνέπεια συνταξιοδοτικές διαφορές μεταξύ των δύο φύλων. Κατά την περίοδο από το 2010 έως το 2014 η διαφορά στα ποσοστά απασχόλησης μεταξύ των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (55-64 ετών) και των εργαζομένων παραγωγικής ηλικίας (25-54 ετών) μειώθηκε από 35,4 σε 29,6 εκατοστιαίες μονάδες. Αντίθετα, οι διαφορές μεταξύ ημεδαπών και αλλοδαπών και μεταξύ ατόμων με αναπηρία και ατόμων χωρίς αναπηρία δεν μειώθηκαν. Εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών όσον αφορά τα γενικά ποσοστά απασχόλησης (που κυμαίνονταν από 63,9% στην Ιταλία έως 81,5% στη Σουηδία το 2014) και τα ποσοστά απασχόλησης συγκεκριμένων ομάδων, που φανερώνουν διαφορετικές οικονομικές συνθήκες, θεσμικά πλαίσια και ατομικές προτιμήσεις των εργαζομένων.

Η γενική ανεργία και η ανεργία των νέων άρχισαν να μειώνονται, όχι όμως σε όλα τα κράτη μέλη, και οι διαφορές μεταξύ των χωρών παραμένουν σημαντικές. Με βάση τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τον πίνακα αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και κοινωνικών δεικτών, παρατηρείται κάποια σύγκλιση στα ποσοστά ανεργίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με μεγαλύτερες από τον μέσο όρο μειώσεις σε ορισμένα κράτη μέλη με πολύ υψηλά ποσοστά ανεργίας (η Ισπανία και η Πορτογαλία είναι τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα και ακολουθεί η Ελλάδα). Ωστόσο, όπως φαίνεται στο διάγραμμα 3, κατά το πρώτο ήμισυ του 2015 τα ποσοστά ανεργίας κυμαίνονταν από περίπου 5% στη Γερμανία σε

πάνω από 20% στην Ισπανία και στην Ελλάδα. Τα ποσοστά ανεργίας είναι επίσης πολύ υψηλά στην Κροατία και στην Κύπρο, στην οποία αυξάνονται συνεχώς.

Σε ορισμένες χώρες με σχετικά χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας παρατηρείται αρνητική τάση με αυξήσεις σαφώς μεγαλύτερες από τον μέσο όρο. Αυτό συμβαίνει με το Βέλγιο, τη Γαλλία, τη Φινλανδία και την Αυστρία (αν και η τελευταία, με 5,1%, εξακολουθεί να έχει πολύ χαμηλό ποσοστό ανεργίας). Από τις χώρες αυτές, η Φινλανδία παρουσιάζει την υψηλότερη αύξηση στην ΕΕν-28, με 0,8 εκατοστιαίες μονάδες. Παρότι η ανεργία μειώνεται στην Ιταλία, ο ρυθμός μείωσης είναι αργός σε σύγκριση με τον μέσο όρο. Οι εξελίξεις θα πρέπει να αναλυθούν προσεκτικά, επειδή μπορεί να μετατραπούν σε μακροπρόθεσμες τάσεις.

Από την άποψη της διάστασης του φύλου, η μείωση του ποσοστού ανεργίας είναι συνολικά συγκρίσιμη για τους άνδρες και τις γυναίκες (0,8 και 0,7 εκατοστιαίες μονάδες αντίστοιχα στην ΕΕν-28). Τα ποσοστά ανεργίας των γυναικών παραμένουν προβληματικά στη Νότια Ευρώπη (κυρίως στην Ελλάδα και στην Ισπανία) και σε ορισμένες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης (Κροατία, Σλοβακία).

Διάγραμμα 3: Ποσοστά ανεργίας και ετήσια μεταβολή, όπως αναφέρονται στον πίνακα αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και κοινωνικών δεικτών

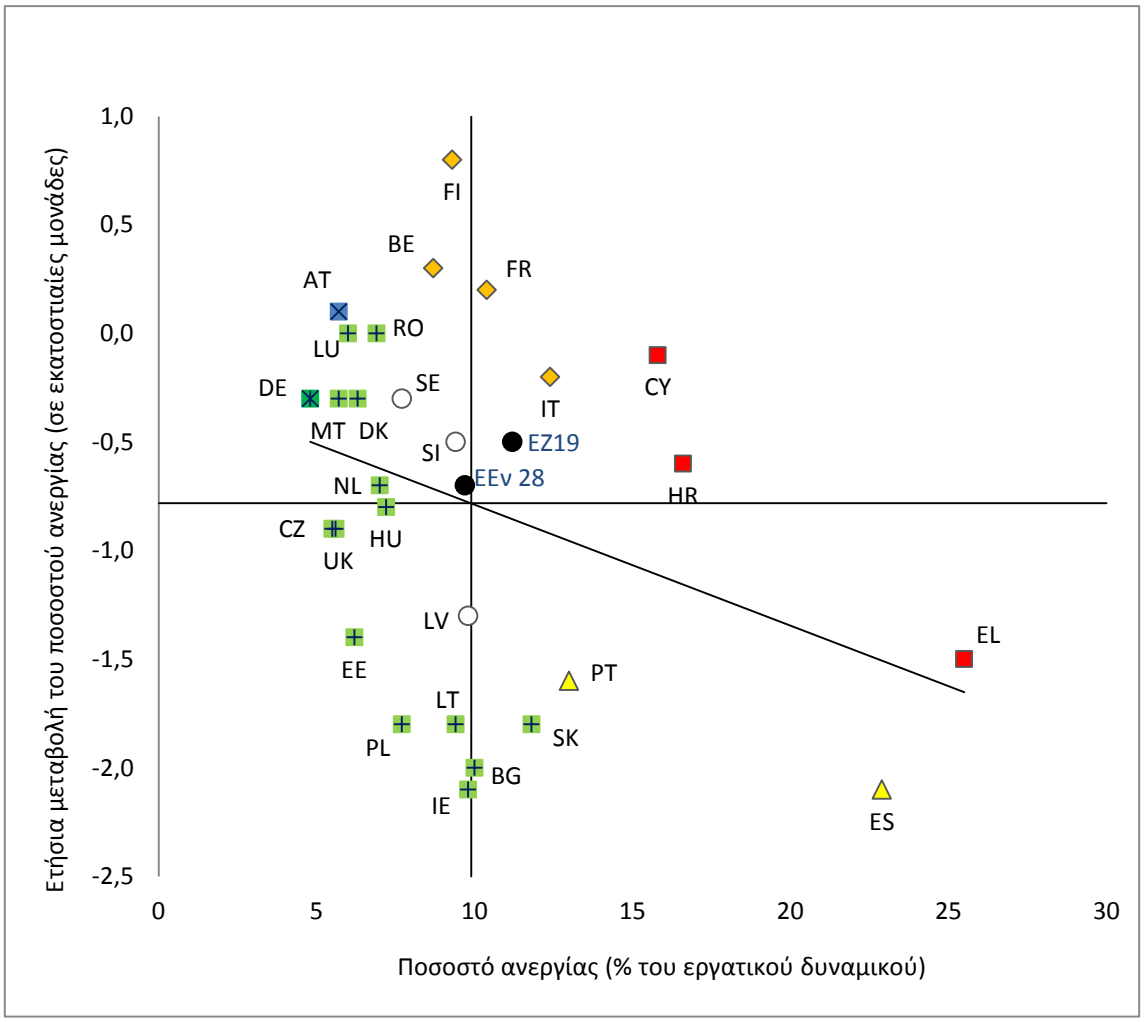

Πηγή: Eurostat, ΕΕΔ (υπολογισμοί της ΓΔ EMPL). Περίοδος: επίπεδα 1ου εξαμήνου 2015 και ετήσιες μεταβολές σε σχέση με το 1ο εξάμηνο του 2014. Σημείωση: Το σημείο τομής των αξόνων είναι ο μη σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕν-28. Οι τιμές για την ΕΕν-28 και την ΕΖ-19 αναφέρονται στους αντίστοιχους σταθμισμένους μέσους όρους. Το υπόμνημα περιλαμβάνεται στο παράρτημα.

Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 4, οι διαφορές μεταξύ των χωρών είναι ακόμη μεγαλύτερες όσον αφορά τα ποσοστά της ανεργίας των νέων. Σε δύο χώρες (Ελλάδα και Ισπανία) το ποσοστό ανεργίας των νέων είναι ακόμη γύρω στο 50%, σε δύο χώρες (Ιταλία και Κροατία) είναι πάνω από 40% και σε δύο χώρες (Κύπρο και Πορτογαλία) είναι γύρω στο 30%· αυτές οι χώρες εμφανίζουν επίσης τα υψηλότερα ποσοστά για τις γυναίκες. Παρότι η αρνητική κλίση της γραμμής παλινδρόμησης δείχνει ότι τα κράτη μέλη άρχισαν να προσεγγίζουν το ένα το άλλο, θα χρειαζόταν ταχύτερη μείωση στις χώρες αυτές, ώστε η ανεργία των νέων να μειωθεί γρήγορα σε λογικά επίπεδα. Σ' αυτή την ομάδα φαίνεται ότι η Πορτογαλία είναι η χώρα που συγκλίνει γρηγορότερα. Μια μικρή ομάδα χωρών (μεταξύ των οποίων η Γαλλία και η Φινλανδία) εμφανίζουν σημάδια επιδείνωσης όσον αφορά την ανεργία των νέων, παρά το συγκριτικά καλό σημείο αφετηρίας. Η περίπτωση της Φινλανδίας είναι ιδιαίτερου ενδιαφέροντος, δεδομένης της αύξησης κατά 2,5 εκατοστιαίες μονάδες κατά την περίοδο

αυτή, πράγμα που αντανακλά τις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες (η μεγαλύτερη αύξηση στην ΕΕν-28 όσον αφορά για το συνολικό ποσοστό ανεργίας).

Διάγραμμα 4: Ποσοστό ανεργίας των νέων και ετήσια μεταβολή, όπως αναφέρονται στον πίνακα αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και κοινωνικών δεικτών

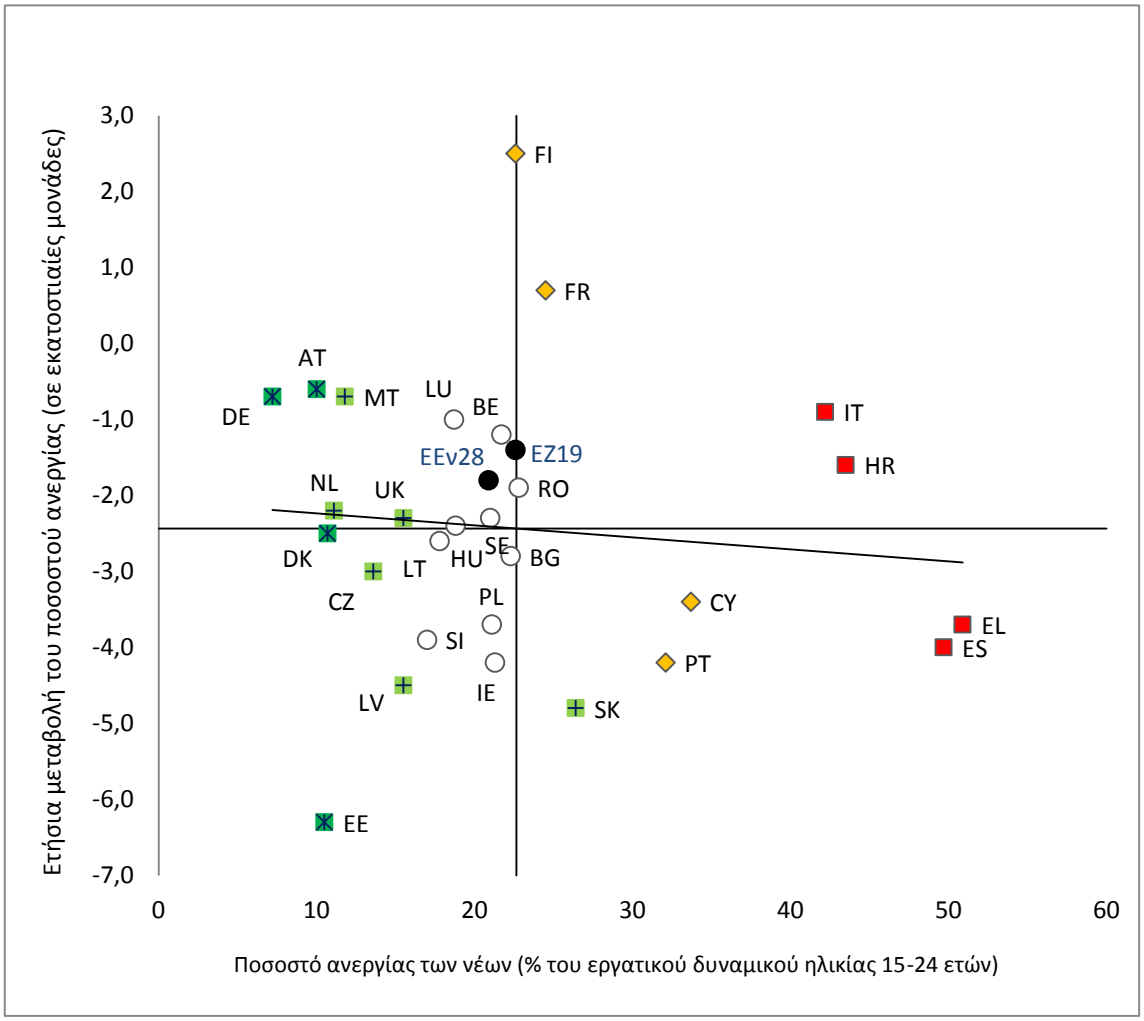

Πηγή: Eurostat, ΕΕΔ (υπολογισμοί της ΓΔ EMPL). Περίοδος: επίπεδα 1ου εξαμήνου 2015 και ετήσιες μεταβολές σε σχέση με το 1ο εξάμηνο του 2014. Σημείωση: Το σημείο τομής των αξόνων είναι ο μη σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕν-28. Οι τιμές για την ΕΕν-28 και την ΕΖ-19 αναφέρονται στους αντίστοιχους σταθμισμένους μέσους όρους. Το υπόμνημα περιλαμβάνεται στο παράρτημα.

Το ποσοστό των νέων που βρίσκονται εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης ή κατάρτισης (ποσοστό ΕΑΕΚ) μειώθηκε επίσης (διάγραμμα 5). Ωστόσο, σε ορισμένες χώρες εξακολουθούν να καταγράφονται πολύ υψηλά ποσοστά ΕΑΕΚ (Ιρλανδία, Κύπρος, Ισπανία, Ρουμανία, Ελλάδα, Κροατία, Βουλγαρία και Ιταλία, οι δύο τελευταίες με ποσοστά πάνω από 20%). Για τις γυναίκες, τα υψηλότερα ποσοστά ΕΑΕΚ παρατηρούνται επίσης στην Ελλάδα, την Ιταλία, τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία. Ενώ η Ισπανία, η Βουλγαρία, η Ελλάδα και η

Κύπρος φαίνεται ότι συγκλίνουν με σχετικά γρήγορο ρυθμό, η ταχύτητα προσαρμογής της Ιταλίας, της Κροατίας και της Ρουμανίας (αν υπάρχει) φαίνεται ανεπαρκής. Επίσης, στην περίπτωση αυτή, ορισμένα κράτη μέλη με ποσοστά ΕΑΕΚ σχετικά χαμηλά –ή σχεδόν ίσα με τον μέσο όρο– εμφανίζουν ετήσιες μεταβολές σημαντικά υψηλότερες από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό ισχύει για το Λουξεμβούργο, την Αυστρία, τη Φινλανδία και τη Μάλτα.

Διάγραμμα 5: Ποσοστό των ΕΑΕΚ και ετήσια μεταβολή, όπως αναφέρονται στον πίνακα αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και κοινωνικών δεικτών

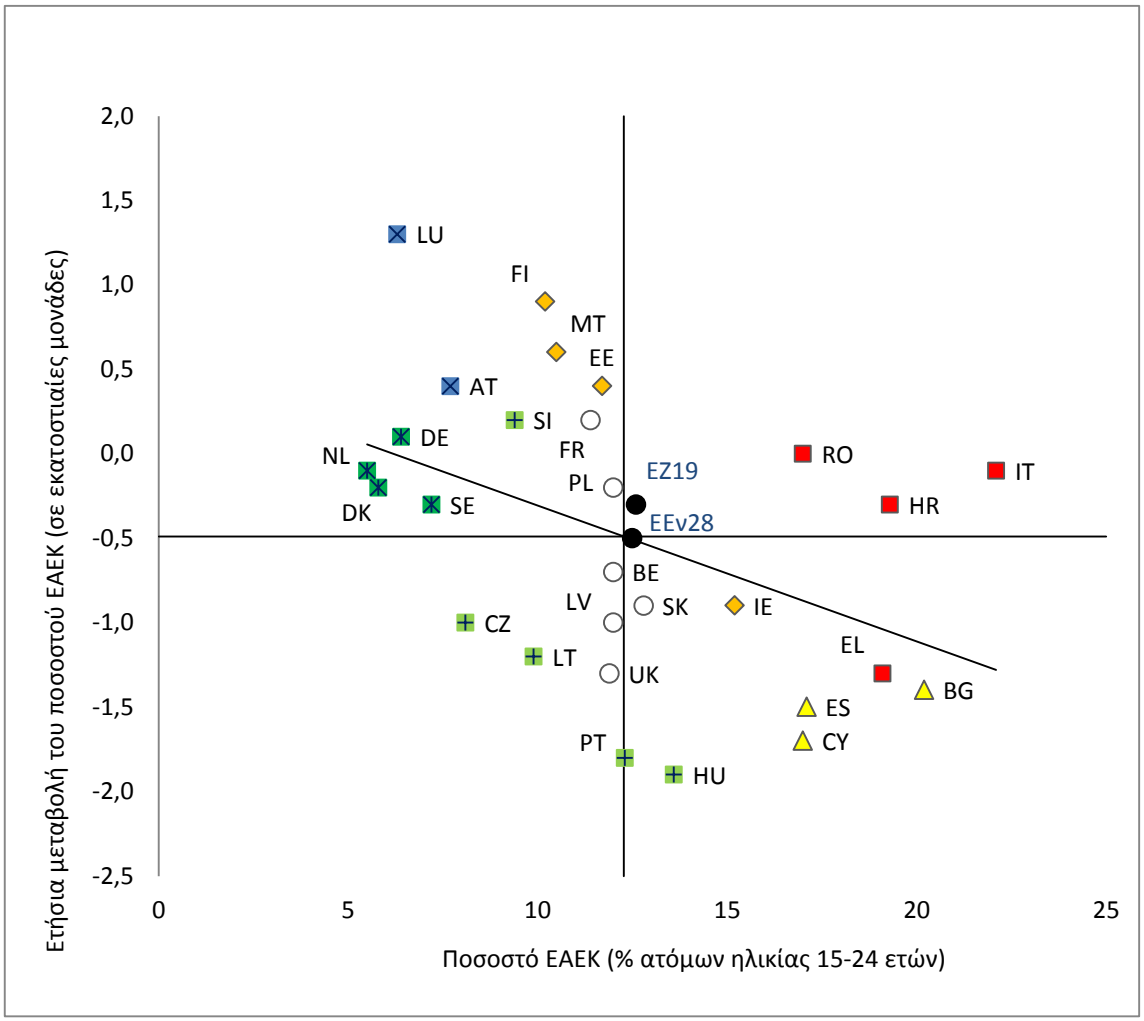

Πηγή: Eurostat (ΕΕΔ), (υπολογισμοί της ΓΔ EMPL). Ρήξη σειράς για FR και ES. Περίοδος: επίπεδα του 2014 και ετήσια μεταβολή σε σχέση με το 2013. Σημείωση: Το σημείο τομής των αξόνων είναι ο μη σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕν-28. Οι τιμές για την ΕΕν-28 και την ΕΖ-19 αναφέρονται στους αντίστοιχους σταθμισμένους μέσους όρους. Το υπόμνημα περιλαμβάνεται στο παράρτημα.

Τα ποσοστά πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου παρουσιάζουν βελτίωση στις περισσότερες χώρες. Το 2014 σημειώθηκε μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου σε 20 κράτη μέλη σε σύγκριση με το 2013, ενώ σχετικά μεγάλη αύξηση παρατηρήθηκε στην Εσθονία. Παρά τις θετικές εξελίξεις στη μεγάλη πλειονότητα των κρατών μελών, τα επίπεδα

παραμένουν ιδιαίτερα υψηλά σε αρκετές χώρες (Μάλτα, Ιταλία, Πορτογαλία και Ισπανία). Επιπλέον, οι νέοι που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό έχουν κατά μέσο όρο ποσοστά υψηλότερα κατά 10 εκατοστιαίες μονάδες από τους γηγενείς, με ανώτατες τιμές τις περίπου 20 εκατοστιαίες μονάδες στην Ελλάδα και την Ιταλία[9].

Παρά τη γενική βελτίωση που σημειώθηκε στην αγορά εργασίας, η μακροχρόνια ανεργία παραμένει σε πολύ υψηλά επίπεδα σε πολλά κράτη μέλη. Λόγω της κρίσης, η μακροχρόνια ανεργία αυξήθηκε σε όλα τα κράτη μέλη μεταξύ 2008 και 2014, με αξιοσημείωτη εξαίρεση τη Γερμανία (διάγραμμα 6). Συνολικά, τα ποσοστά εξακολουθούν να παραμένουν υψηλά, ιδίως στην Ελλάδα και, σε μικρότερο βαθμό, στην Ισπανία, καθώς το ποσοστό που παρατηρήθηκε το 2014 και στις δύο περιπτώσεις ήταν πολύ κοντά στο μέγιστο επίπεδο. Η μακροχρόνια ανεργία πλήττει σχετικά περισσότερο τους άνδρες, τους νέους και τους εργαζομένους με χαμηλή ειδίκευση σε σύγκριση με άλλες ομάδες της αγοράς εργασίας, ιδίως δε όσους δραστηριοποιούνταν σε φθίνουσας σημασίας επαγγέλματα και τομείς. Η συνολική κατάσταση της οικονομίας εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό καθοριστικό παράγοντα όσον αφορά τις μεταβολές στα επίπεδα και στις ροές προς και από τη μακροχρόνια ανεργία, αλλά υπάρχουν επίσης σημαντικά ειδικά ανά χώρα αποτελέσματα που σχετίζονται ως επί το πλείστον με θεσμικές διαφορές.

Διάγραμμα 6: Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας (2008, 2014 και ανώτατα επίπεδα)

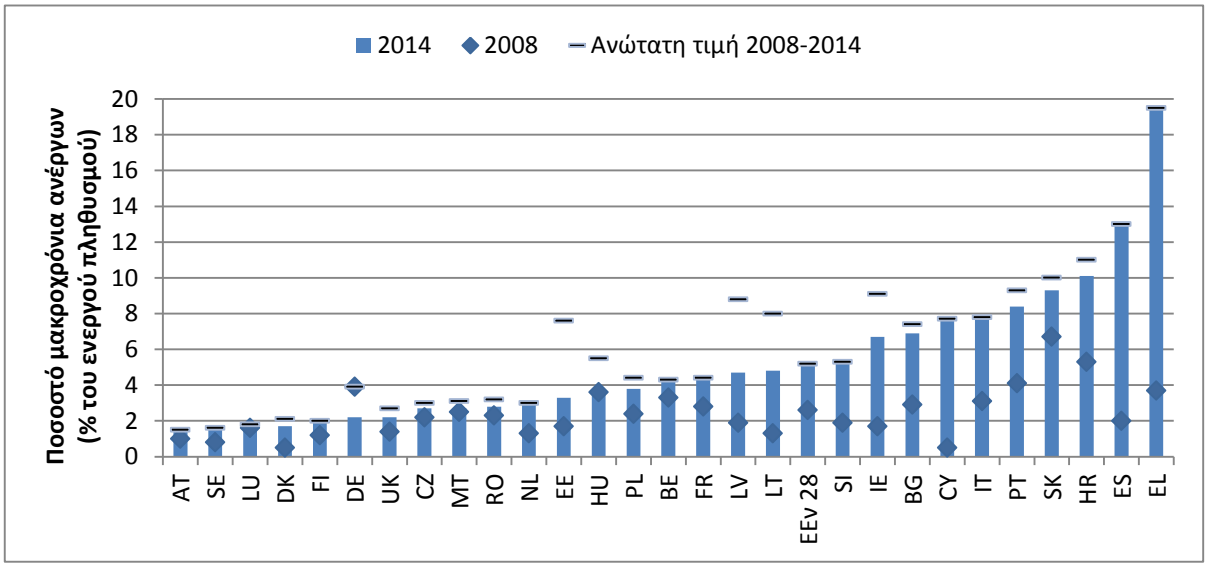

Πηγή: *Employment and Social Developments in Europe (ESDE) 2015* (Απασχόληση και κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη, 2015), Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

[9] Βλ. «Έκθεση Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης και της Κατάρτισης 2015». (http://ec.europa.eu/education/tools/et-monitor_en.htm).

Παρατηρούνται διαφορές μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τη δυναμική της μακροχρόνιας ανεργίας. Στο διάγραμμα 7 εμφανίζονται τα ποσοστά μετάβασης για τους μακροχρόνια άνεργους μεταξύ 2013 και 2014. Για πολλά κράτη μέλη τα ποσοστά της επίμονης μακροχρόνιας ανεργίας (ποσοστό μακροχρόνια ανέργων που εξακολουθούν να είναι άνεργοι ένα έτος αργότερα) είναι σημαντικά και υπερβαίνουν το 50 % στη Λιθουανία, στη Βουλγαρία, την Ελλάδα και τη Σλοβακία. Από την άλλη πλευρά, εκροές ανέργων προς την απασχόληση παρατηρούνται σχετικά συχνά στη Δανία, τη Σουηδία, την Εσθονία και τη Σλοβενία. Οι εκροές προς την αεργία είναι πιθανό να αποτελούν συνέπεια της αποθάρρυνσης των εργαζομένων και είναι ιδιαίτερα μεγάλες στην Ιταλία και, σε ελαφρώς μικρότερο βαθμό, στη Φινλανδία, την Εσθονία και τη Λετονία.

Διάγραμμα 7: Η κατάσταση στην αγορά εργασίας το 2014 όσων ήταν μακροχρόνια άνεργοι (ΜΑ) το 2013

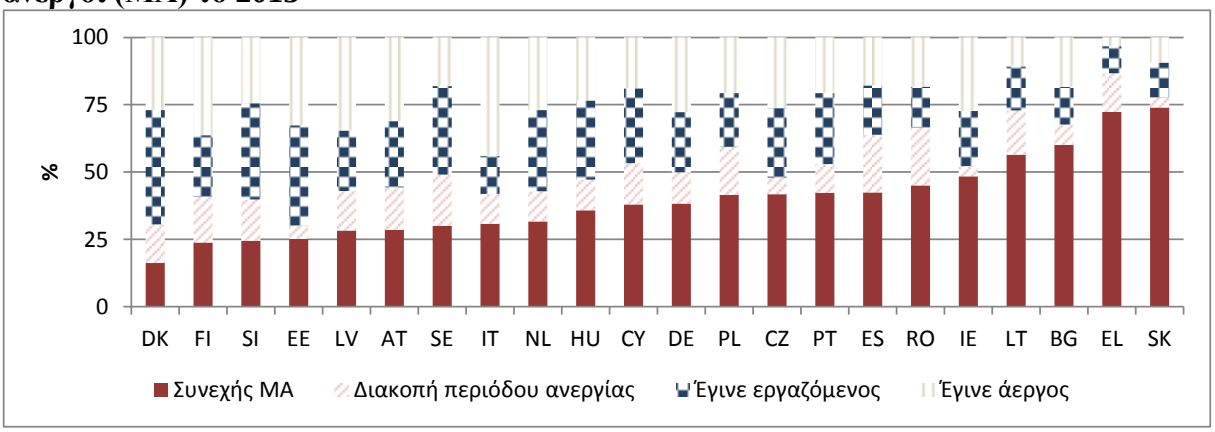

Πηγή: *Employment and Social Developments in Europe (ESDE) 2015* (Απασχόληση και κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη, 2015), Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Παρά την ιδιαίτερα δυσμενή κατάσταση για τους μακροχρόνια ανέργους, οι συνολικές δαπάνες για ενεργητικές πολιτικές στην αγορά εργασίας μειώθηκαν σε αρκετά κράτη μέλη, αντικατοπτρίζοντας τους αυστηρούς κρατικούς προϋπολογισμούς. Μεταξύ 2007 και 2012 οι συνολικές δαπάνες (ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2007) μειώθηκαν σε 8 κράτη μέλη, ενώ οι δαπάνες ανά άτομο που θέλει να εργαστεί μειώθηκαν σε 13 χώρες (διάγραμμα 8). Οι εν λόγω δαπάνες αυξήθηκαν κυρίως στα κράτη μέλη όπου τα επίπεδα ήταν συγκριτικά χαμηλά το 2007. Αν και δεν υπάρχουν πιο πρόσφατα δεδομένα σχετικά με τις δαπάνες στο σύνολο των χωρών, είναι απίθανο να έχουν αυξηθεί σημαντικά οι συνολικές δαπάνες, δεδομένου ότι κρατικοί προϋπολογισμοί παρέμειναν «σφιχτοί» σε πολλά κράτη και μετά το 2012. Επιπλέον, σε πολλές χώρες, οι δαπάνες για την εφαρμογή ενεργητικών πολιτικών στην αγορά εργασίας (ΕΠΑΕ) δεν δίνουν ισχυρή έμφαση στους μακροχρόνια ανέργους, καθώς τα

ποσοστά των σχετικών δαπανών είναι χαμηλότερα από 20 % στα μισά περίπου κράτη μέλη. Φαίνεται επίσης ότι σε πολλά κράτη μέλη μειώνεται, με την πάροδο του χρόνου, η κάλυψη των μακροχρόνια ανέργων από τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης (ΔΥΑ) και από επιδόματα, καθώς και η συμμετοχή τους στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, γεγονός που συνδέεται ενδεχομένως με τη δυσκολία υποστήριξης όσων είναι μακροχρόνια άνεργοι (άνεργοι επί δύο και άνω έτη)[10].

Διάγραμμα 8: Ετήσια πραγματική αύξηση των δαπανών για ΕΠΑΕ, 2007-2012

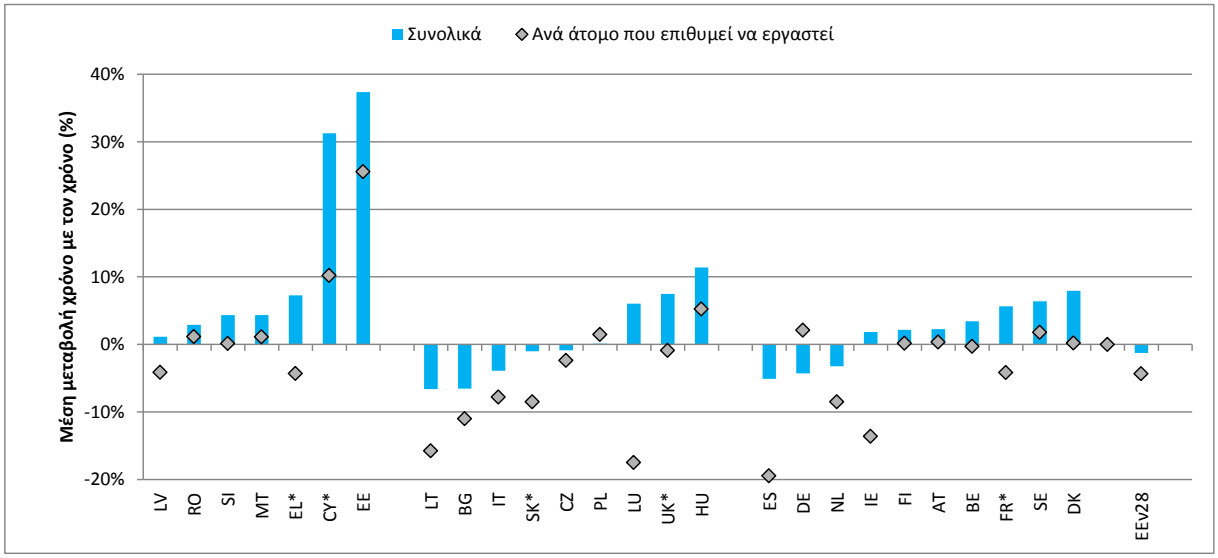

Πηγή: Eurostat, βάση δεδομένων ΠΑΕ, ΓΔ EMPL, υπολογισμοί της μέσης τιμής για την ΕΕν28. Σημείωση: Τα κράτη μέλη κατατάσσονται στις ομάδες κρατών με χαμηλό/μεσαίο/υψηλό επίπεδο δαπανών με βάση τις δαπάνες του 2007 για τις ΕΠΑΕ (κατηγορία 1-7% του ΑΕΠ). Για να υπολογιστεί το συγκεντρωτικό στοιχείο για την ΕΕν28 χρησιμοποιήθηκαν, λόγω απουσίας στοιχείων, οι τιμές του 2010 για το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ελλάδα για την περίοδο 2011-2013 και οι τιμές του 2012 για το 2013 για την Ισπανία, τη Γαλλία, την Κύπρο, τη Μάλτα και του Ρουμανία, ενώ εξαιρείται η Κροατία. Η Κροατία και η Πορτογαλία δεν συμπεριελήφθησαν λόγω έλλειψης στοιχείων και ρήξεων σειράς. *Λόγω ρήξεων σειράς, χρησιμοποιήθηκαν για την Ελλάδα, τη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο οι μέσοι όροι της περιόδου 2007-2010 αντί της περιόδου 2007-2012, ενώ για τη Σλοβακία και την Κύπρο χρησιμοποιήθηκαν οι περίοδοι 2008-2012 και 2007-2011 αντιστοίχως.

Η μικρότερη ενεργοποίηση των (μακροχρόνια) ανέργων μπορεί να επιτείνει τις ήδη υφιστάμενες ελλείψεις δεξιοτήτων. Η πραγματοποίηση λιγότερων δαπανών για την ενεργοποίηση των (μακροχρόνια) ανέργων μπορεί, ιδίως αν αφορά την κατάρτιση, να αποτρέψει τα πρόσωπα αυτά από το να αποκτήσουν τα προσόντα και τις ικανότητες που χρειάζονται για να επανέλθουν στην απασχόληση. Αυτό όχι μόνο θα αυξήσει την ανθεκτικότητα των ποσοστών ανεργίας, αλλά και θα επιτείνει τις ήδη υφιστάμενες ελλείψεις δεξιοτήτων. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 9, σε πολλά κράτη μέλη μεγάλος αριθμός

[10] «Preventing and Fighting Long-Term Unemployment», (Πρόληψη και καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας), *Employment and Social Developments in Europe 2015* (Απασχόληση και κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη 2015), Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

εργοδοτών αναφέρει δυσκολίες στην εξεύρεση προσωπικού με τα απαιτούμενα προσόντα. Σχετικά μεγάλες δυσκολίες παρατηρήθηκαν στις χώρες της Βαλτικής (γεγονός που μπορεί να συνδέεται με συγκριτικά μεγάλες εκροές ατόμων από τις χώρες αυτές προς άλλα κράτη μέλη της ΕΕ) καθώς και σε χώρες με χαμηλή ανεργία, όπως η Αυστρία, το Βέλγιο και η Γερμανία. Λιγότερες δυσκολίες αναφέρονται σε κράτη μέλη όπως η Ισπανία, η Ελλάδα, η Κροατία και η Κύπρος, όπου η έλλειψη προσφοράς εργατικού δυναμικού δεν αποτελεί περιοριστικό παράγοντα για την πρόσληψη. Η καλύτερη ποιότητα και η αύξηση των επενδύσεων στην παροχή διά βίου μάθησης θα συμβάλει στη μείωση των ελλείψεων δεξιοτήτων. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, μεταξύ 2009 και 2014 η διά βίου μάθηση αυξήθηκε στη μεγάλη πλειονότητα των κρατών μελών (όχι στην Κροατία, την Κύπρο, την Ελλάδα, την Πολωνία, την Ισπανία και τη Σλοβενία), αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν μεγάλες διαφορές, με τα ποσοστά συμμετοχής στη διά βίου μάθηση για το 2014 να κυμαίνονται από 1,5 % στη Ρουμανία και 1,8 % στη Βουλγαρία έως πάνω από 25 % στη Φινλανδία, τη Σουηδία και τη Δανία.

Διάγραμμα 9: Δυσκολίες εξεύρεσης υπαλλήλων με τις απαιτούμενες δεξιότητες στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, 2013

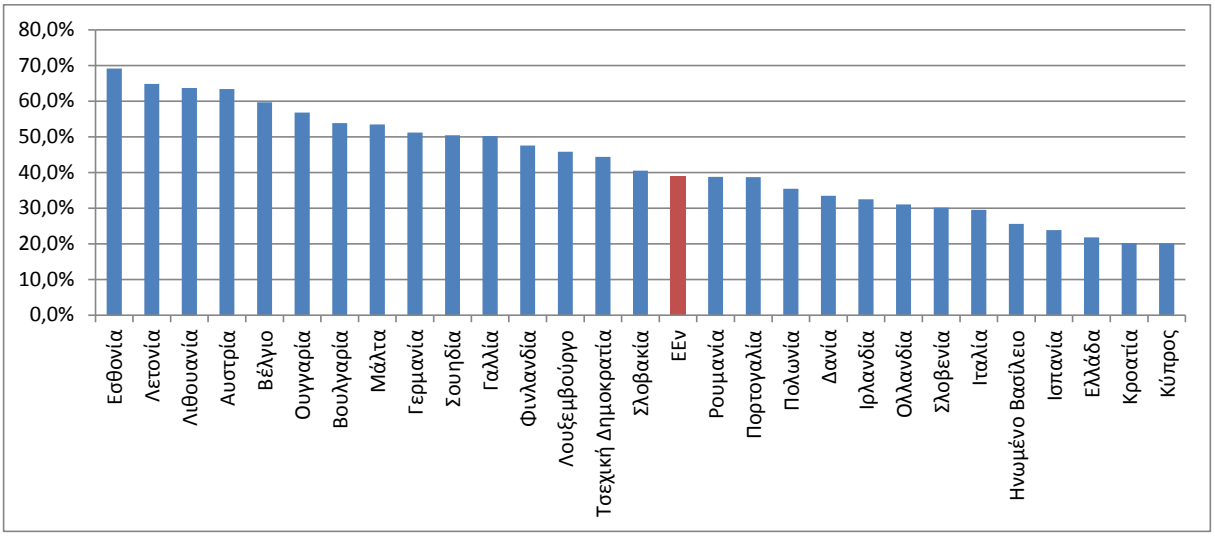

Πηγή: 3η ευρωπαϊκή έρευνα για τις επιχειρήσεις (2013), Eprofound (Σημείωση για τον αναγνώστη: Ποσοστό των επιχειρήσεων που απάντησαν καταφατικά στην ερώτηση «Αντιμετώπισε η επιχείρησή σας δυσκολίες στην εξεύρεση προσωπικού με τα απαιτούμενα προσόντα;»)

Οι δυσκολίες στην εξεύρεση προσωπικού μπορεί να οφείλονται σε διάφορες αιτίες, μία από τις οποίες είναι η έλλειψη προσωπικού που να διαθέτει τις κατάλληλες δεξιότητες. Ωστόσο, πρόσφατες αναλύσεις σχετικά με την αναντιστοιχία των δεξιοτήτων δείχνουν ότι λιγότερο από το ήμισυ των δυσχερειών που αφορούν τις προσλήψεις οφείλονται ουσιαστικά σε

ελλείψεις δεξιοτήτων, ενώ σχεδόν το ένα τρίτο μπορεί να αποδοθεί στις μη ελκυστικές αμοιβές. Τα ασυνήθη ωράρια εργασίας και η έλλειψη ευκαιριών κατάρτισης στον χώρο εργασίας, μαζί με τις μη ελκυστικές αμοιβές, μειώνουν την ικανότητα των εργοδοτών να προσελκύσουν εργαζόμενους. Επιπλέον, η έρευνα δείχνει ότι οι εταιρείες που αδυνατούν να βρουν εργαζομένους με τις απαιτούμενες δεξιότητες είναι συχνά εκείνες που δεν επιθυμούν να προσφέρουν μακροπρόθεσμες συμβάσεις[11].

Το αναπτυξιακό δυναμικό της Ευρώπης απειλείται από διαρθρωτικές αδυναμίες στη βάση δεξιοτήτων της. Πρόσφατα στοιχεία από την έρευνα ΟΟΣΑ - Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις δεξιότητες των ενηλίκων (PIAAC) δείχνουν ότι το 20 % περίπου του ενεργού πληθυσμού έχει μόνο περιορισμένες βασικές δεξιότητες (ανάγνωση, γραφή, αριθμητική), και, σε ορισμένες χώρες (Γαλλία, Ισπανία και Ιταλία), το ποσοστό αυτό είναι ακόμη υψηλότερο. Λίγες μόνο χώρες (Εσθονία, Φινλανδία, Κάτω Χώρες, Σουηδία) διαθέτουν υψηλό ποσοστό ατόμων με πολύ καλό επίπεδο βασικών δεξιοτήτων, ενώ οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες δεν προσεγγίζουν τα επίπεδα των χωρών με κορυφαίες επιδόσεις εκτός Ευρώπης (όπως η Ιαπωνία ή η Αυστραλία). Όσον αφορά τις ψηφιακές δεξιότητες, το 2014 το 22 %, κατά μέσο όρο, του πληθυσμού της ΕΕ δεν διέθετε ψηφιακές δεξιότητες, ποσοστό που κυμαίνεται από 5 % στο Λουξεμβούργο έως 45 % στη Βουλγαρία και 46 % στη Ρουμανία[12]. Δεδομένου ότι ένα άτομο, για να λειτουργήσει αποτελεσματικά στην ψηφιακή κοινωνία, χρειάζεται περισσότερο από ένα χαμηλό επίπεδο δεξιοτήτων (π.χ. να μπορεί απλώς να στέλνει ηλεκτρονικά μηνύματα), το 40 % του πληθυσμού της ΕΕ μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν διαθέτει επαρκείς ψηφιακές δεξιότητες. Τα στοιχεία για τις κρατικές δαπάνες επιβεβαιώνουν τον αυξανόμενο κίνδυνο επενδυτικών κενών στο ανθρώπινο δυναμικό, δεδομένου ότι οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση μειώθηκαν κατά 3,2 % από το 2010, με μειώσεις σε ένδεκα κράτη μέλη κατά το πλέον πρόσφατο έτος 2013. Η Ευρώπη δεν πραγματοποιεί αποτελεσματικές επενδύσεις στην εκπαίδευση και στην απόκτηση δεξιοτήτων, γεγονός που θέτει σε κίνδυνο την ανταγωνιστική της θέση σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο, καθώς και την απασχολησιμότητα του εργατικού της δυναμικού.

[11] «Supporting Skills Development and Matching in the EU» (Υποστήριξη της ανάπτυξης και της αντιστοίχισης των δεξιοτήτων στην ΕΕν), *Employment and Social Developments in Europe 2015* (Απασχόληση και κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη 2015), Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

[12] Σύμφωνα με τον σύνθετο δείκτη ψηφιακών δεξιοτήτων που βασίζεται στο πλαίσιο ψηφιακής ικανότητας, https://ec.europa.eu/jrc/sites/default/files/lb-na-26035-enn.pdf.

Η κινητικότητα του εργατικού δυναμικού αποτελεί δυνητικά σημαντικό μηχανισμό προσαρμογής για τη μείωση των διαφορών μεταξύ των χωρών όσον αφορά την ανεργία και για την επίλυση των ελλείψεων δεξιοτήτων. Τα ποσοστά κινητικότητας εντός της ΕΕ, που εμφανίζονται στο διάγραμμα 10, δείχνουν ένα σχετικά σαφές μοτίβο, καθώς τα άτομα μετακινούνται από τις χώρες που επλήγησαν σοβαρότερα από την κρίση προς τις χώρες που αντιστάθηκαν στην κρίση σχετικά καλά. Οι μετακινήσεις αυτές προστέθηκαν στις παλαιότερες ροές από τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης προς τις πλουσιότερες χώρες της Βορειοδυτικής Ευρώπης. Σε απόλυτους αριθμούς, η καθαρή εκροή είναι μεγαλύτερη στην Ισπανία και την Πολωνία, ενώ η καθαρή εισροή είναι μεγαλύτερη στη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Συνολικά, η κινητικότητα μεταξύ των χωρών της ΕΕν παραμένει χαμηλή. Οι πολίτες που μετακινούνται είναι κατά μέσον όρο νέοι, με υψηλό μορφωτικό επίπεδο, και συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των ελλείψεων στις χώρες υποδοχής, δημιουργούν όμως ορισμένες προκλήσεις για τις χώρες που αφήνουν πίσω τους, έστω και αν συνεισφέρουν με την αποστολή εμβασμάτων[13]. Η πλήρης διαφάνεια και η συγκρισιμότητα των προσόντων στο σύνολο της ΕΕν θα μπορούσε να διευκολύνει την κινητικότητα των εργαζομένων, βοηθώντας τους εργοδότες να κατανοούν και να εμπιστεύονται τους τίτλους που έχουν αποκτηθεί σε άλλο κράτος μέλος. Για τον σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν ως σημείο αναφοράς για τους εθνικούς τίτλους το ευρωπαϊκό πλαίσιο επαγγελματικών προσόντων.

Διάγραμμα 10: Καθαρά ποσοστά και ροές κινητικότητας εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2013

[13] *Employment and Social Developments in Europe 2015* (Απασχόληση και κοινωνικές εξελίξεις στην Ευρώπη 2015), Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

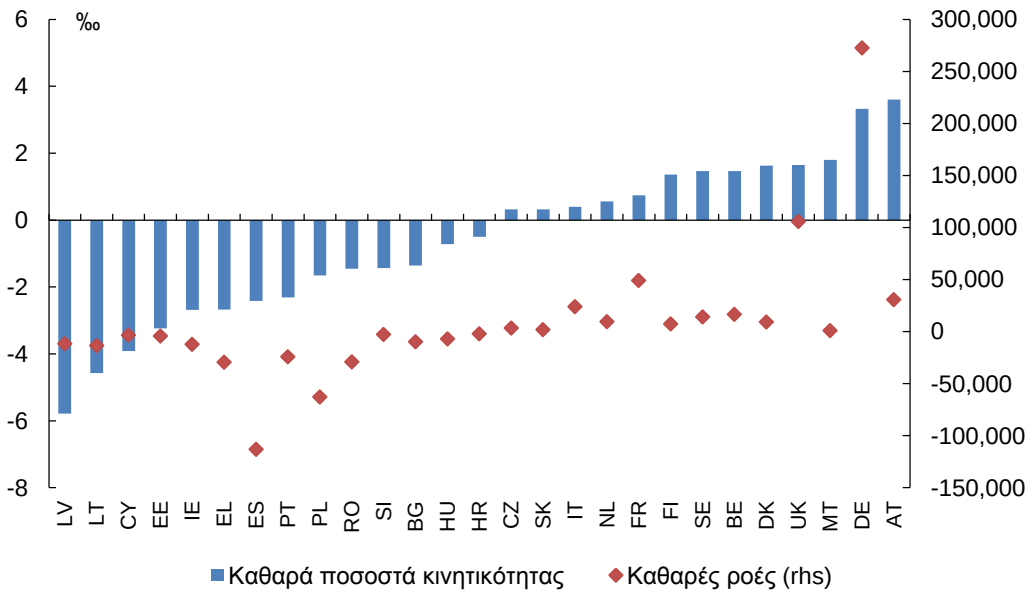

Πηγή: *Labour Market and Wage Developments in Europe 2015 (Η αγορά εργασίας και οι μισθολογικές εξελίξεις στην Ευρώπη, 2015)*, Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Σημείωση: Το Λουξεμβούργο παραλείπεται, καθώς αποτελεί ακραία εξαίρεση. Τα καθαρά ποσοστά κινητικότητας εντός της ΕΕ υπολογίζονται ως η διαφορά μεταξύ της εισερχόμενης και εξερχόμενης μετανάστευσης από μία χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε άλλη σε σχέση με τον συνολικό πληθυσμό στην αρχή του έτους ανά 1.000 κατοίκους.

Οι μισθολογικές εξελίξεις φαίνεται να ευθυγραμμίζονται με την παραγωγικότητα στα περισσότερα κράτη μέλη και έχουν συμβάλει στην επανεξισορρόπηση εντός της ευρωζώνης. Έως το 2008, οι εξελίξεις στο μοναδιαίο κόστος εργασίας ήταν ταχύτερες στις ελλειμματικές χώρες της ευρωζώνης από ό,τι στις χώρες με πλεόνασμα. Η τάση αυτή στη συνέχεια αντιστράφηκε, γεγονός που συνέβαλε στην αποκατάσταση της εξωτερικής ισορροπίας των πληγέντων κρατών μελών. Επιπλέον, όπως δείχνει το διάγραμμα 11, τα τελευταία χρόνια οι πραγματικοί μισθοί φαίνεται ότι συμβάδιζαν κατά το μάλλον ή ήττον με την παραγωγικότητα (αντίθετα με ό,τι παρατηρούνταν τα προηγούμενα χρόνια σε αρκετές χώρες), με μικρές μόνο αποκλίσεις σε πολλές χώρες (με εξαίρεση την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ισπανία, την Εσθονία, τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία). Πρόκειται συνολικά για θετική εξέλιξη για την εσωτερική και εξωτερική ισορροπία των χωρών.

Διάγραμμα 11: Πραγματικές αποδοχές και παραγωγικότητα, μέση αύξηση 2012-2014

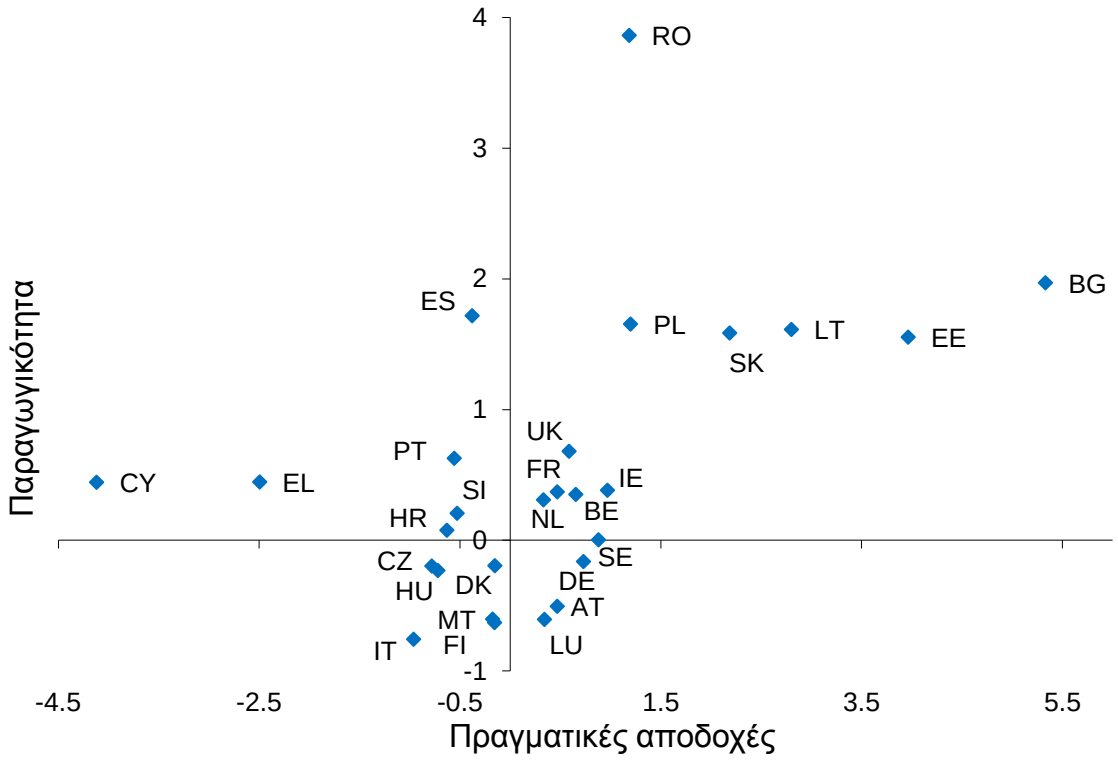

Πηγή: *Labour Market and Wage Developments in Europe 2015 (Η αγορά εργασίας και οι μισθολογικές εξελίξεις στην Ευρώπη, 2015)*, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Τα τελευταία χρόνια η φορολογική επιβάρυνση της εργασίας αυξήθηκε σε σημαντικό αριθμό κρατών μελών, ιδίως για τους εργαζομένους με χαμηλούς και μεσαίους μισθούς, τη στιγμή που ήταν ήδη υψηλή σε αρκετές χώρες[14]. Τα επίπεδα της φορολογικής επιβάρυνσης διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών: ξεκινούν από κάτω από 30% στη Μάλτα και την Ιρλανδία και φθάνουν ή ξεπερνούν το 45% στο Βέλγιο, τη Γερμανία, τη Γαλλία και την Ουγγαρία το 2014 (και για την Αυστρία και την Ιταλία μόνο για τους εργαζομένους με μεσαίες αποδοχές). Στο διάγραμμα 12 φαίνεται η μεταβολή μεταξύ 2010 και 2014 στη φορολογική επιβάρυνση (ένας εργαζόμενος χωρίς παιδιά) στο 67% και το 100% του μέσου μισθού. Η φορολογική επιβάρυνση μειώθηκε σε 8 μόνο χώρες και στα δύο επίπεδα εισοδήματος, και πιο έντονα στο Ηνωμένο Βασίλειο και τη Γαλλία. Αντιθέτως, συγκριτικά μεγάλες αυξήσεις έγιναν στη Μάλτα (επίπεδο 100%, αλλά από χαμηλό επίπεδο) και στο Λουξεμβούργο, την Πορτογαλία, τη Σλοβακία, την Ουγγαρία και την Ιρλανδία (τόσο στο επίπεδο 67% όσο και στο επίπεδο 100%, αλλά στην Ιρλανδία από χαμηλό επίπεδο). Οι τάσεις αυτές είναι ανησυχητικές, αν συνυπολογιστούν τα υψηλά ακόμη ποσοστά ανεργίας σε πολλά κράτη μέλη. Η μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης, αν χρηματοδοτηθεί σωστά, θα αυξήσει

[14] Η φορολογική επιβάρυνση της εργασίας συνίσταται στον φόρο εισοδήματος συν τις εργοδοτικές εισφορές και τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης των εργαζομένων.

τη ζήτηση και την ανάπτυξη, θα δημιουργήσει θέσεις εργασίας και θα συμβάλει στην ομαλή λειτουργία της ΟΝΕ[15].

Διάγραμμα 12: Μεταβολή στη φορολογική επιβάρυνση μεταξύ 2010 και 2014

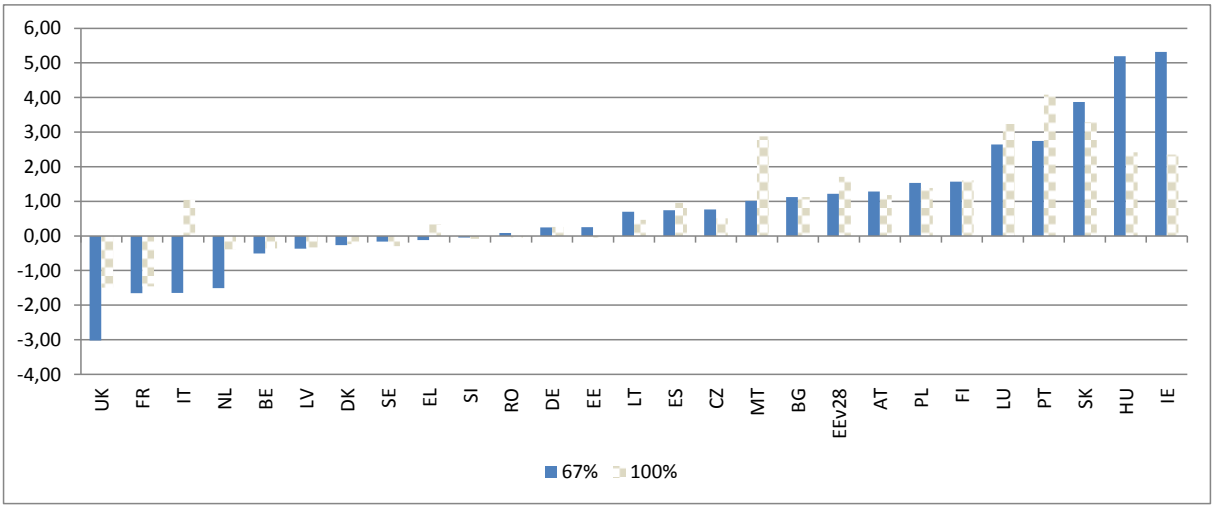

Πηγή: Tax and benefits database (Βάση δεδομένων για τους φόρους και τις παροχές), ΟΟΣΑ / Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Σημείωση: Τα δεδομένα αφορούν νοικοκυριά ενός εργαζομένου (χωρίς παιδιά). Για τις BG, LT, LV, MT και RO τα στοιχεία είναι του 2013 και όχι του 2014.

1.3 Κοινωνικές τάσεις και προκλήσεις

Το εισόδημα των νοικοκυριών στην Ευρωπαϊκή Ένωση γνωρίζει ξανά αύξηση, καθώς ωφελείται από την εντονότερη οικονομική δραστηριότητα και τη βελτίωση των συνθηκών στην αγορά εργασίας. Κατά μέσο όρο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εκτιμήθηκε ότι το πραγματικό ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών (ΑΔΕΝ) αυξήθηκε κατά 2,2% στη διάρκεια του έτους έως και το πρώτο τρίμηνο του 2015 (διάγραμμα 13). Η αύξηση του πραγματικού εισοδήματος των νοικοκυριών οφείλεται σε αυξήσεις του εισοδήματος που προέρχεται από την αγορά, κυρίως από μισθούς, και σε μικρότερο βαθμό από την αυτοαπασχόληση και το καθαρό εισόδημα περιουσίας. Οι φόροι εισοδήματος και οι φόροι περιουσίας επιβράδυναν ελαφρά την πρόοδο του πραγματικού ΑΔΕΝ το 2014 και το πρώτο τρίμηνο του 2015.

Διάγραμμα 13: Μεταβολή του ΑΔΕΝ και των συνιστωσών του στην Ευρωπαϊκή Ένωση

[15] Βλ. διάφορες δηλώσεις της Ευρωομάδας (Eurogroup), π.χ. Δήλωση της Ευρωομάδας, πρόγραμμα διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων – θεματικές συζητήσεις για την ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας – κοινές αρχές για τις μεταρρυθμίσεις με σκοπό τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης της εργασίας, Μιλάνο, 12 Σεπτεμβρίου 2014.

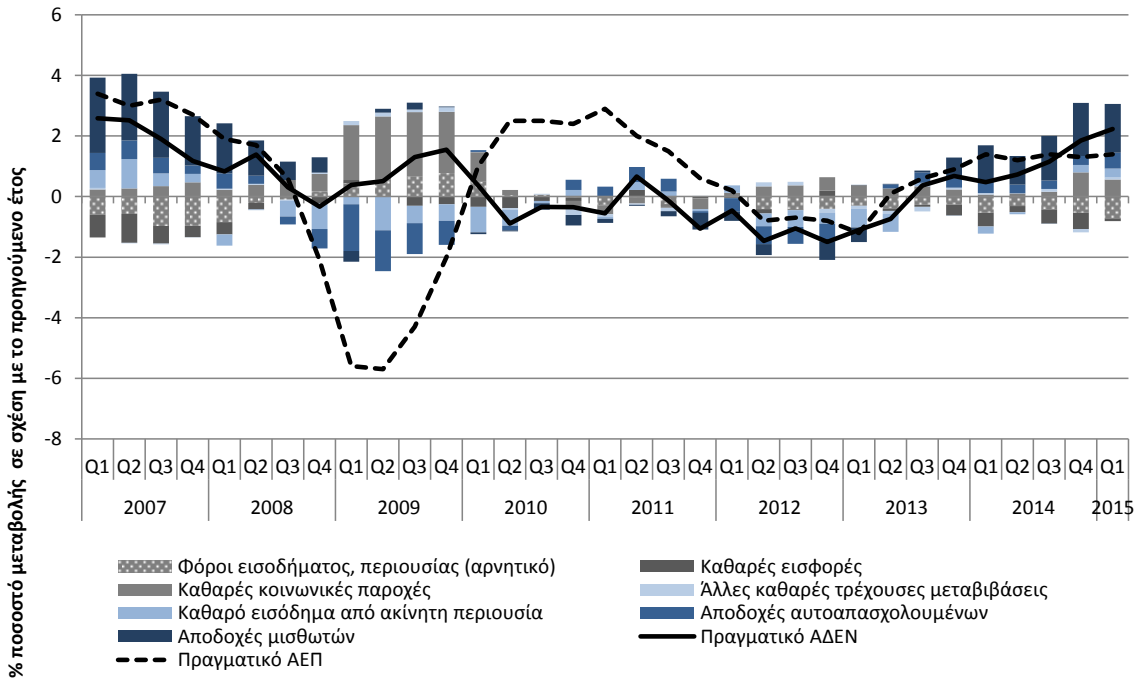

Πηγή: Eurostat, εθνικοί λογαριασμοί (υπολογισμοί της ΓΔ EMPL).

Μια πιο προσεκτική ματιά στις επιδόσεις των χωρών επιβεβαιώνει ότι τα περισσότερα κράτη μέλη σημείωσαν κάποια αύξηση του ΑΔΕΝ το 2014. Από τον πίνακα αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και κοινωνικών δεικτών (διάγραμμα 14)[16] φαίνεται ότι στα περισσότερα κράτη μέλη το πραγματικό διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών αυξήθηκε το 2014. Στη Σουηδία, τη Λιθουανία, την Ουγγαρία, τη Σλοβακία και τη Λετονία σημειώθηκε η μεγαλύτερη βελτίωση του εισοδήματος των νοικοκυριών, με αυξήσεις υψηλότερες από το 2% σε ετήσια βάση. Αντιθέτως, μείωση σημειώθηκε στο Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιταλία και τη Φινλανδία, όπου το φαινόμενο πρέπει να ερμηνευτεί με βάση τη γενικότερη επιδείνωση των δεικτών ανεργίας. Δεν υπάρχουν ακόμη διαθέσιμα στοιχεία για την αξιολόγηση της πρόσφατης εξέλιξης του ΑΔΕΝ σε μερικές χώρες που επλήγησαν από την κρίση (π.χ. Ελλάδα και Κύπρο).

Διάγραμμα 14: Μεταβολή του ΑΔΕΝ το 2014, όπως αναφέρεται στον πίνακα αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και κοινωνικών δεικτών

[16] Η εξαγωγή των στοιχείων για το ΑΔΕΝ έγινε στις 28 Οκτωβρίου 2015. Τα αριθμητικά στοιχεία για το 2014 δεν ήταν διαθέσιμα εκείνη την ημερομηνία για εννέα κράτη μέλη (Βουλγαρία, Ιρλανδία, Ελλάδα, Κροατία, Κύπρο, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Πολωνία και Ρουμανία).

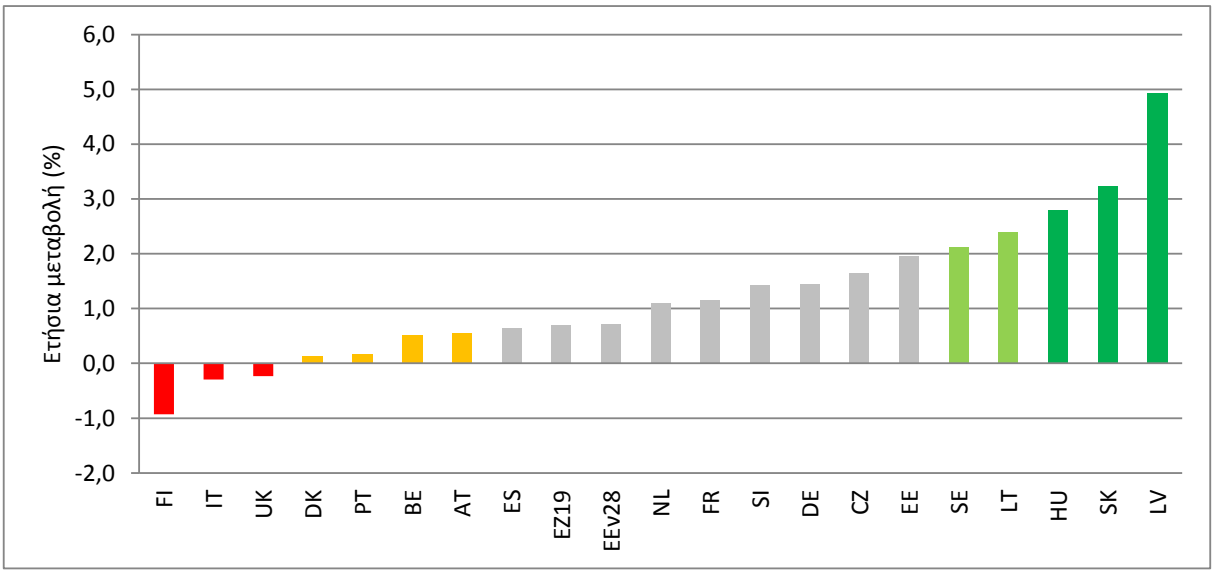

Πηγή: Eurostat, εθνικοί λογαριασμοί (υπολογισμοί της ΓΔ EMPL).

Το ποσοστό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPE) έμεινε στάσιμο το 2013 και το 2014 ύστερα από συνεχή αύξηση μεταξύ 2009 και 2012.

Ο στόχος της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για μείωση της φτώχειας μετριέται με βάση το ποσοστό AROPE, που παρέχει η Eurostat. Το ποσοστό AROPE είναι:

- το ποσοστό όσων βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας (AROP), δηλ. με ισοσταθμισμένο[17] διαθέσιμο εισόδημα νοικοκυριών (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις και τις συντάξεις) κάτω του 60% του διάμεσου εθνικού διαθέσιμου εισοδήματος νοικοκυριών·
- Ή όσων βιώνουν σοβαρή υλική στέρηση (SMD)[18]·
- Ή όσων διαβιώνουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας[19].

Το ποσοστό AROPE στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 28 (ΕΕν-28) μειώθηκε ελαφρά το 2014 και έφτασε το 24,4%[20] ή 122 εκατομμύρια άτομα, ενώ το ποσοστό αυτό ήταν 24,5% το 2013 και 24,7% το 2012. Παρ' όλα αυτά, παρέμεινε κατά 1 ποσοστιαία μονάδα μεγαλύτερο από το ποσοστό του 2009 (23,3%).

[17] Η Eurostat εφαρμόζει έναν συντελεστή ισοστάθμισης που υπολογίζεται σύμφωνα με την τροποποιημένη από τον ΟΟΣΑ κλίμακα. Σταθμίζει με συντελεστή 1,0 το πρώτο άτομο ηλικίας 14 και πάνω, με 0,5 τα άλλα άτομα ηλικίας 14 ετών και πάνω και 0,3 τα άτομα ηλικίας 0-13. Αναλυτικό ορισμό για την υλική στέρηση δίνει η Eurostat στο: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Material_deprivation

[18] Ως άτομα σε σοβαρή υλική στέρηση χαρακτηρίζονται όσα δεν μπορούν να αποκτήσουν τουλάχιστον τρία (3) είδη (αγαθά και υπηρεσίες) από έναν κατάλογο 10 ειδών που κρίνονται σημαντικά.

[19] Τα άτομα που ζουν σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας είναι άτομα ηλικίας 0-59 ετών που ζουν σε νοικοκυριά στα οποία οι ενήλικοι (ηλικίας 18-59 ετών) αξιοποίησαν λιγότερο από το 20% των συνολικών δυνατοτήτων τους για εργασία τον προηγούμενο χρόνο.

[20] Τα δεδομένα που συνθέτουν το AROPE για το 2014 είναι εκτιμήσεις της Eurostat, βάσει των στοιχείων που έδωσαν τα περισσότερα κράτη μέλη.

Τα νοικοκυριά ανέργων και η σοβαρή υλική στέρηση εξηγούν σε μεγάλο βαθμό τις εξελίξεις στο AROPE. Το 2013 το ποσοστό της σοβαρής υλικής στέρησης μειώθηκε ελάχιστα στο 9,6% του συνολικού πληθυσμού. Βάσει των προσωρινών στοιχείων της Eurostat για το 2014[21], πιστεύεται ότι θα έχει περαιτέρω μειωθεί από τότε, αλλά ότι θα έχει παραμείνει αρκετά πάνω από το ποσοστό του 8,2% το 2009 (βλ. διάγραμμα 15). Επιπλέον, η αναλογία των άνεργων νοικοκυριών αυξήθηκε και έφτασε στο 10,8% το 2013, αρκετά πάνω από το προ κρίσης επίπεδο του 9,1%. Το ποσοστό των ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας, που αντιστοιχεί στην ομάδα ατόμων που λαμβάνουν λιγότερο από το 60% του διάμεσου εισοδήματος μετά τις μεταβιβάσεις[22], παρέμεινε σταθερό στο 16,6% περίπου, αλλά τα όρια της φτώχειας, δηλαδή το επίπεδο κάτω από το οποίο τα άτομα θεωρείται ότι αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο φτώχειας, εξακολουθούν να υποχωρούν αντανακλώντας τη συνεχή επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης. Ο βαθμός στον οποίο θα μπορούσε να περιοριστεί ο κίνδυνος φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού εξαρτάται από τους εθνικούς αυτόματους σταθεροποιητές.

Διάγραμμα 15: Τάσεις όσον αφορά τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό στην ΕΕν

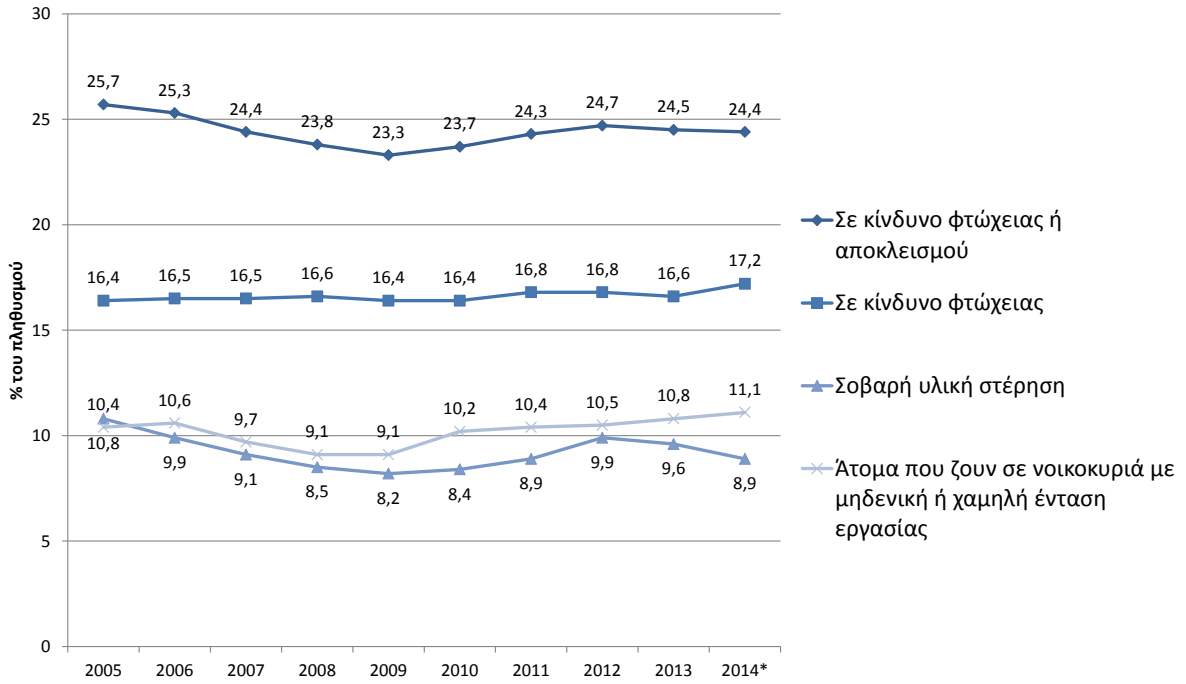

Πηγή: Eurostat, Στατιστικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης (ΕΕν-SILC).

[21] Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα πρώιμα στατιστικά στοιχεία για τη σοβαρή υλική στέρηση μπορούν να αντληθούν από τη δημοσίευση της Eurostat στο: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Material_deprivation_statistics_-_early_results

[22] Λιγότερο από το 60% του εθνικού διάμεσου εισοδήματος νοικοκυριών μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις.

Σημείωση: Προσωρινά στοιχεία για το 2014. ΕΕν-27 έως το 2009· νοικοκυριά ανέργων: % του πληθυσμού ηλικίας 0-59· AROPE, AROP: εισόδημα προηγούμενου έτους· SMD: τρέχον έτος· νοικοκυριά ανέργων: προηγούμενο έτος.

Εννέα κράτη μέλη πέτυχαν ποσοστά κινδύνου φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού κάτω από 20 % το 2013 και το 2014 (Τσεχική Δημοκρατία, Κάτω Χώρες, Φινλανδία, Σουηδία, Γαλλία, Αυστρία, Δανία, Λουξεμβούργο και Σλοβακία), επίδοση που σε γενικές γραμμές παρέμεινε στα ίδια επίπεδα με το 2009. Αντίθετα, έξι κράτη μέλη σημείωσαν ποσοστά κινδύνου φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού πάνω από 30 %, ενώ μεταξύ αυτών 4 χώρες πέτυχαν μείωση του εθνικού τους ποσοστού όσον αφορά τον κίνδυνο φτώχειας και αποκλεισμού σε σχέση με το προηγούμενο έτος (διάγραμμα 16).

Διάγραμμα 16: Άτομα σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού ως ποσοστό % του συνολικού πληθυσμού

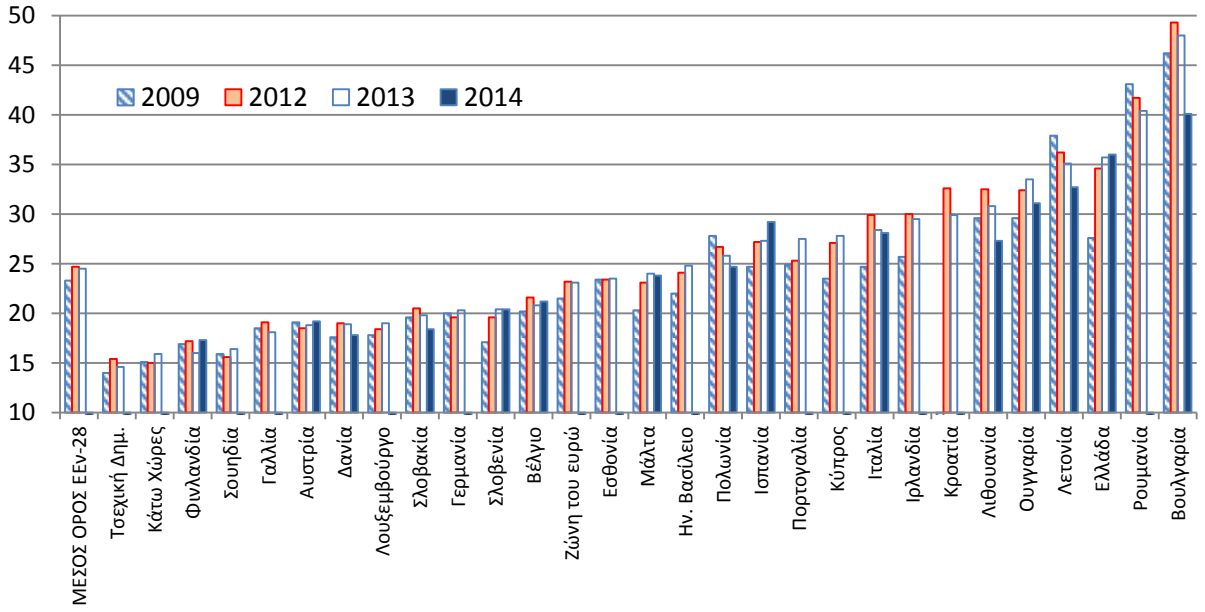

Πηγή: Eurostat, Στατιστικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης (ΕΕν-SILC).

Οι ομάδες που διέτρεχαν μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού ήταν ο ενεργός πληθυσμός και τα παιδιά αυτών, ενώ οι ηλικιωμένοι ήταν καλύτερα προστατευμένοι χάρη στη σχετική σταθερότητα των συντάξεων σε σχέση με τις αποδοχές από την απασχόληση (διάγραμμα 17). Ο κίνδυνος της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού του ενεργού πληθυσμού αυξήθηκε από 23 % το 2008 σε 25,3 % το 2013, λόγω της απώλειας θέσεων εργασίας και της αύξησης της φτώχειας στην εργασία. Οι άνδρες εξακολούθησαν να διατρέχουν ελαφρώς μικρότερο κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού σε σχέση με τις γυναίκες στα 28 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2013:

το ποσοστό κινδύνου φτώχειας και αποκλεισμού για τους άνδρες ανήλθε σε 23,6 %, σε σύγκριση με 25,4 % για τις γυναίκες.

Διάγραμμα 17: Κίνδυνος φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού ανά ηλικιακή ομάδα, κατάσταση όσον αφορά την αγορά εργασίας και επίπεδο δεξιοτήτων, 2008 και μεταβολή 2008-2013

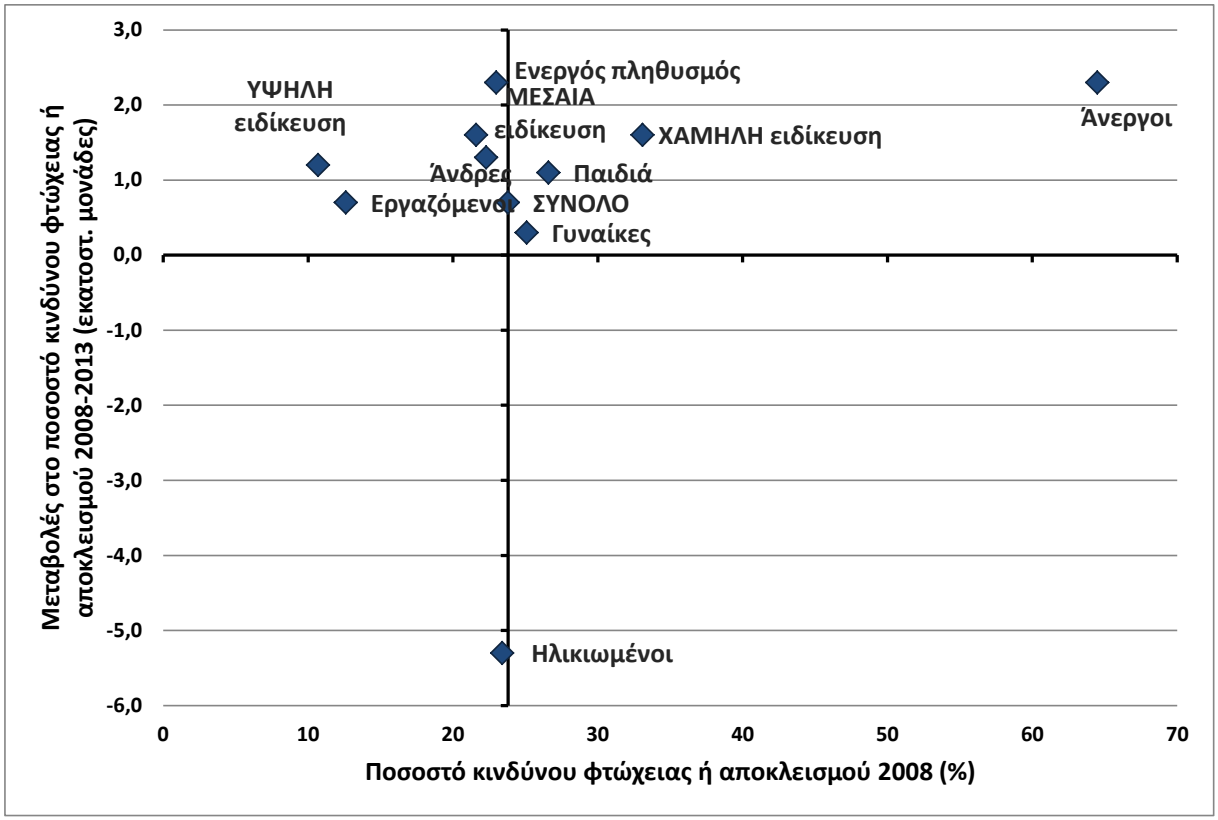

Πηγή: Eurostat, Στατιστικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης (EEν-SILC).

Σε ό,τι αφορά τον ενεργό πληθυσμό (ηλικιακή ομάδα 18-64), τα στοιχεία που προκύπτουν από τον πίνακα αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και κοινωνικών δεικτών δείχνουν ότι σε τρεις χώρες με επίπεδα κινδύνου φτώχειας που υπερβαίνουν ή είναι περίπου ίσα με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Κύπρος, Πορτογαλία και Ρουμανία) σημειώθηκε περαιτέρω αύξηση το 2013. Στην Κύπρο και την Πορτογαλία η αύξηση αυτή ήταν έντονη (2,2 και 1,5 εκατοστιαίες μονάδες αντίστοιχα). Σε άλλες χώρες με επίπεδα φτώχειας πολύ υψηλότερα από τον μέσο όρο (Ελλάδα, Ισπανία και Λιθουανία) δεν καταγράφηκε κάποια στατιστικά σημαντική καθοδική τάση· επομένως, η κατάσταση στις χώρες αυτές παραμένει κρίσιμη. Μεταξύ των χωρών με σχετικά χαμηλότερα επίπεδα κινδύνου φτώχειας, η κατάσταση στη Μάλτα και τη Σουηδία χρήζει προσοχής, καθώς

σημειώθηκε αύξηση πολύ μεγαλύτερη από τον μέσο όρο. Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 18[23], η θετική κλίση της γραμμής παλινδρόμησης έδειξε διαφορετικές τάσεις στα κράτη μέλη.

[23] Με βάση τα στοιχεία που προέκυψαν από την έρευνα EU-SILC, υπολογίστηκαν διαστήματα εμπιστοσύνης γύρω από σημειακές εκτιμήσεις για τους δείκτες που αφορούν τον κίνδυνο φτώχειας και την εισοδηματική ανισότητα (S80-S20). Τα αποτελέσματα αυτών των υπολογισμών έχουν ενσωματωθεί στη μεθοδολογία για την ταξινόμηση των κρατών μελών. Κατά συνέπεια, στα διαγράμματα 16 και 18 οι ετήσιες μεταβολές που δεν διαφέρουν στατιστικά από μηδέν αντικαθίστανται από αυτή την τιμή. Ομοίως, τα επίπεδα που δεν διαφέρουν στατιστικά από τον (μη σταθμισμένο) μέσο όρο της ΕΕ αντικαθίστανται από αυτή την τιμή. Λεπτομέρειες σχετικά με τη μεθοδολογία παρατίθενται στο παράρτημα.

Διάγραμμα 18: Ποσοστά κινδύνου φτώχειας ατόμων σε ηλικία εργασίας (18-64), όπως αναφέρονται στον πίνακα αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και κοινωνικών δεικτών

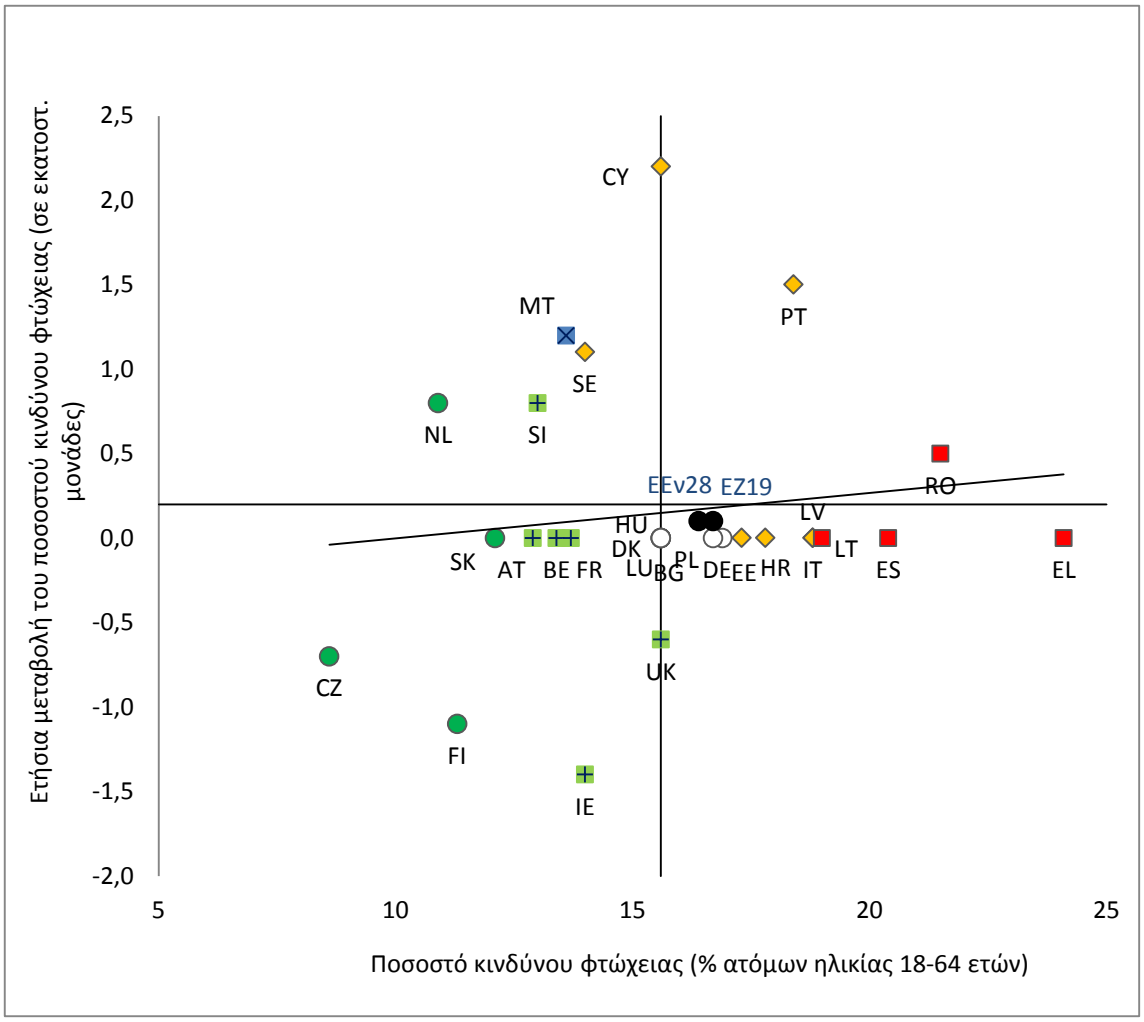

Πηγή: Eurostat, Στατιστικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης (ΕΕν-SILC) (υπολογισμοί της ΓΔ EMPL). Περίοδος: επίπεδο 2013 και μεταβολές 2012-2013.

Σημείωση: Το σημείο τομής των αξόνων είναι ο μη σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕν-28. Οι τιμές για την ΕΕν-28 και την ΕΖ-19 αναφέρονται στους αντίστοιχους σταθμισμένους μέσους όρους. Το υπόμνημα περιλαμβάνεται στο παράρτημα. Οι στατιστικά ασήμαντες αλλαγές και διαφορές σε σχέση με τον (σταθμισμένο) μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης μηδενίζονται. Για μεθοδολογικές πληροφορίες, ανατρέξτε στο παράρτημα.

Τον μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού αντιμετωπίζουν οι άνεργοι, αλλά κατά τη διάρκεια της κρίσης αυξήθηκε και η φτώχεια στην εργασία, παρότι ο δείκτης κινδύνου φτώχειας στην εργασία σταθεροποιήθηκε κατά μέσο όρο στα 28 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, φτάνοντας το 8,9 % το 2013 σε σύγκριση με 9,0 % το 2012. Το ποσοστό φτώχειας στην εργασία κυμαίνεται από 3,7 % στη Φινλανδία έως 18 % στη Ρουμανία. Η μείωση της ανεργίας θα συμβάλει στη μείωση των επιπέδων φτώχειας, αλλά από τους φτωχούς που βρίσκουν εργασία μόνο οι μισοί ξεφεύγουν πραγματικά από τη

φτώχεια[24]. Πράγματι, ο αντίκτυπος που έχουν στη φτώχεια η δημιουργία θέσεων εργασίας και η αύξηση της απασχόλησης εξαρτάται από το κατά πόσον οι νέες θέσεις εργασίας προσφέρουν επαρκείς αποδοχές διαβίωσης (όσον αφορά τόσο τις ώρες εργασίας όσο και το ωρομίσθιο) και από το αν πηγαίνουν σε νοικοκυριά με λίγα ή πολλά απασχολούμενα άτομα.

Παρότι το 2013 ο κίνδυνος φτώχειας ή αποκλεισμού των παιδιών σταθεροποιήθηκε στις περισσότερες χώρες, εξακολουθούσε να είναι ιδιαίτερα υψηλός (27,7 %), ενώ το ποσοστό των παιδιών που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων συνέχισε να αυξάνεται (9,7 % στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2013). Το βιοτικό επίπεδο των παιδιών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την κατάσταση των γονέων στην αγορά εργασίας. Τα παιδιά που ζουν σε νοικοκυριά ανέργων, με μόνους γονείς, ή σε νοικοκυριά όπου εργάζεται μόνο ένας γονέας αντιμετωπίζουν πολύ μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας. Σε πολλές χώρες, οι κοινωνικές μεταβιβάσεις σε μετρητά συμβάλλουν στη μείωση του κινδύνου φτώχειας των παιδιών, καθώς αντισταθμίζουν, σε διάφορους βαθμούς, την έλλειψη εισοδήματος από την εργασία (από λιγότερο από 20 % στην Ελλάδα και τη Ρουμανία έως και πάνω από 50 % στη Σουηδία, τη Γερμανία, την Αυστρία, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία).

Τα άτομα με αναπηρία τείνουν να αντιμετωπίζουν υψηλότερα ποσοστά κινδύνου φτώχειας και αποκλεισμού (30 % το 2013), με τον κίνδυνο να αυξάνεται ανάλογα με τον βαθμό αναπηρίας (σοβαρή – ελαφρά). Το χάσμα μεταξύ ατόμων με και χωρίς αναπηρία όσον αφορά τα ποσοστά κινδύνου φτώχειας και αποκλεισμού (8,5 εκατοστιαίες μονάδες στην Ευρωπαϊκή Ένωση) δεν μειώνεται. **Το μορφωτικό επίπεδο εξακολούθησε να συνιστά βασικό παράγοντα όσον αφορά τις διαφορές στα ποσοστά νομισματικής φτώχειας.** Τα ποσοστά κινδύνου φτώχειας για τα άτομα που έχουν ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση (επίπεδα 5 και 6) ανέρχονταν σε λιγότερο από το ένα τρίτο του αντίστοιχου ποσοστού για τα άτομα που έχουν ολοκληρώσει την πρωτοβάθμια ή την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το 2013 τα ποσοστά αυτά ήταν 7,5 % και 23,7 % αντίστοιχα. Για τα άτομα με ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 14,5 %.

Η εισοδηματική ανισότητα παρέμεινε γενικά σταθερή το 2013. Ο λόγος S80-S20[25], ο οποίος περιλαμβάνεται στον πίνακα αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και

[24] Βλ. Απασχόληση και κοινωνική ανάπτυξη στην Ευρώπη, 2013.
[25] Ο δείκτης S80-S20 μετρά τον λόγο μεταξύ των εισοδημάτων του 20 % του πληθυσμού με τα υψηλότερα εισοδήματα και των εισοδημάτων του 20 % με τα χαμηλότερα εισοδήματα, με βάση τα στοιχεία SILC.

κοινωνικών δεικτών, σημείωσε ελαφρά αύξηση (κατά 0,1 εκατοστιαίες μονάδες) στην ευρωζώνη, παραμένοντας σχεδόν αμετάβλητος στην ΕΕν-28 (διάγραμμα 19). Παρατηρήθηκαν ωστόσο έντονες και διευρυνόμενες αποκλίσεις ανά την Ευρώπη όσον αφορά τα στοιχεία για την ανισότητα, οι οποίες οφείλονταν, μεταξύ άλλων, στις διαφορές ως προς τον αντίκτυπο της κρίσης στην απασχόληση και στο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών, στον διαφορετικό αναδιανεμητικό ρόλο των συστημάτων φορολογίας και παροχών, και στις διαφορετικές προσεγγίσεις των εθνικών συστημάτων κοινωνικής προστασίας. Μεγαλύτερη ανισότητα παρατηρήθηκε στην Πορτογαλία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, την Ισπανία, την Ελλάδα, τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία —σε όλες αυτές τις χώρες ο λόγος S80-S20 ήταν υψηλότερος από έξι. Μεταξύ των χωρών αυτών, σχετικές αυξήσεις κατέγραψαν η Λιθουανία και η Βουλγαρία. Στο Λουξεμβούργο η εισοδηματική ανισότητα σημείωσε επίσης αύξηση πολύ μεγαλύτερη από το μέσο όρο το 2013, αν και παρέμεινε σε σχετικά χαμηλότερα επίπεδα.

Διάγραμμα 19: Ανισότητα (μέτρο S80/S20), όπως αναφέρεται στον πίνακα αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και κοινωνικών δεικτών

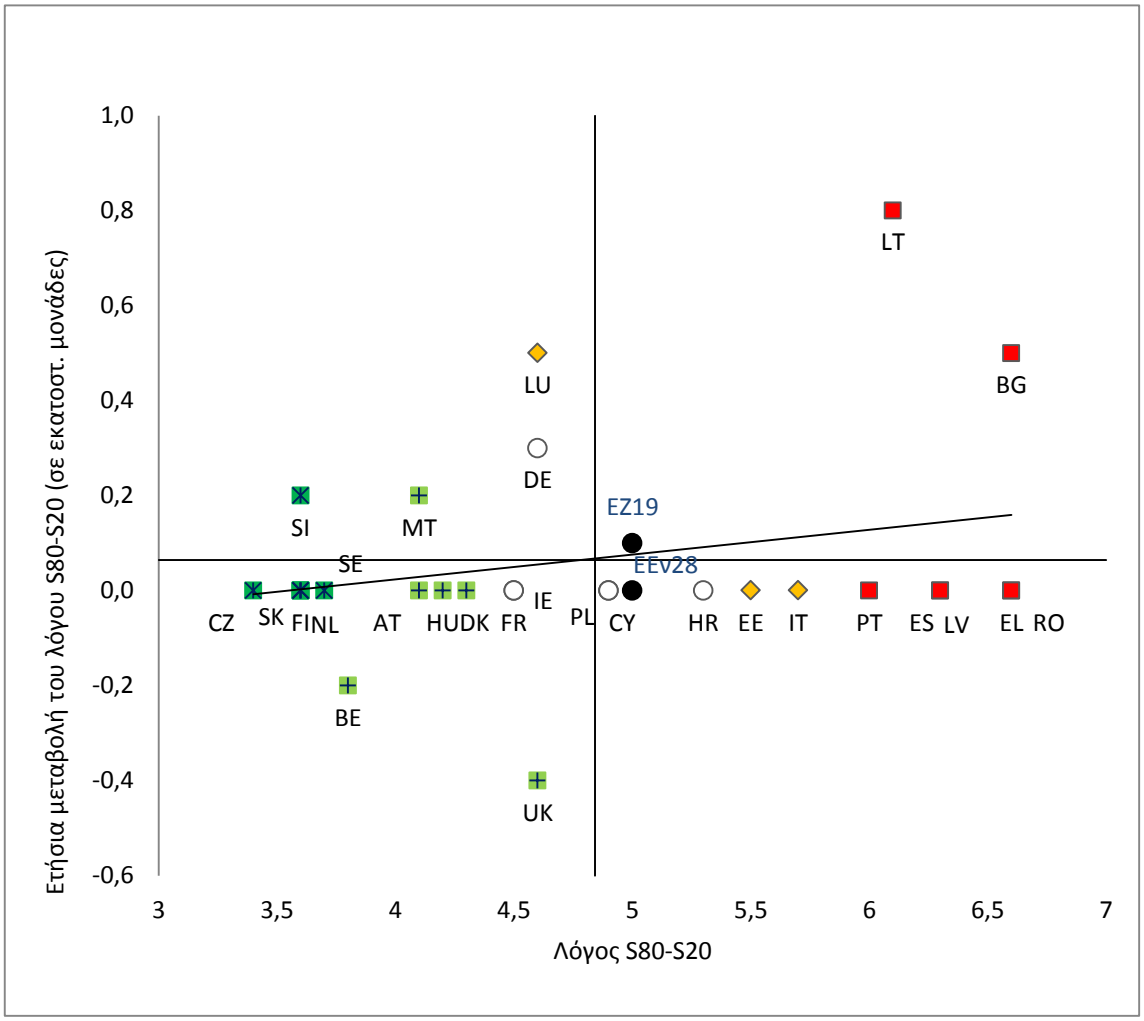

Πηγή: Eurostat, Στατιστικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης (ΕΕν-SILC) (υπολογισμοί της ΓΔ EMPL). Περίοδος: επίπεδο 2013 και μεταβολές 2012-2013.
Σημείωση: Το σημείο τομής των αξόνων είναι ο μη σταθμισμένος μέσος όρος της ΕΕν-28. Οι τιμές για την ΕΕν-28 και την ΕΖ-19 αναφέρονται στους αντίστοιχους σταθμισμένους μέσους όρους. Το υπόμνημα περιλαμβάνεται στο παράρτημα. Οι στατιστικά ασήμαντες αλλαγές μηδενίζονται. Για μεθοδολογικές πληροφορίες, ανατρέξτε στο παράρτημα.

Οι δαπάνες κοινωνικής προστασίας ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξήθηκαν ελαφρώς, κατά μέσο όρο, στα 28 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανήλθαν στο 29,4 % του ΑΕΠ της ΕΕν-28 το 2012, από 29,0 % το 2011. Δέκα κράτη μέλη αφιέρωσαν περισσότερο από το 30 % του ΑΕΠ τους για δαπάνες κοινωνικής προστασίας το 2012 (Δανία, Γαλλία, Κάτω Χώρες, Ιρλανδία, Ελλάδα, Φινλανδία, Βέλγιο, Σουηδία, Ιταλία και Αυστρία), ενώ σε οκτώ χώρες το αντίστοιχο ποσοστό ήταν μικρότερο από 20 % (Λετονία, Εσθονία, Ρουμανία, Λιθουανία, Βουλγαρία, Πολωνία, Σλοβακία και Μάλτα). Σε ό,τι αφορά τα μερίδια δαπάνης,

το 2013 πάνω από τις μισές δαπάνες σχετίζονταν με τους ηλικιωμένους (συντάξεις, διάγραμμα 20).

Διάγραμμα 20: Συνιστώσες των κοινωνικών δαπανών το 2013, ΕΕν-28, ως ποσοστό % των συνολικών δαπανών κοινωνικής προστασίας

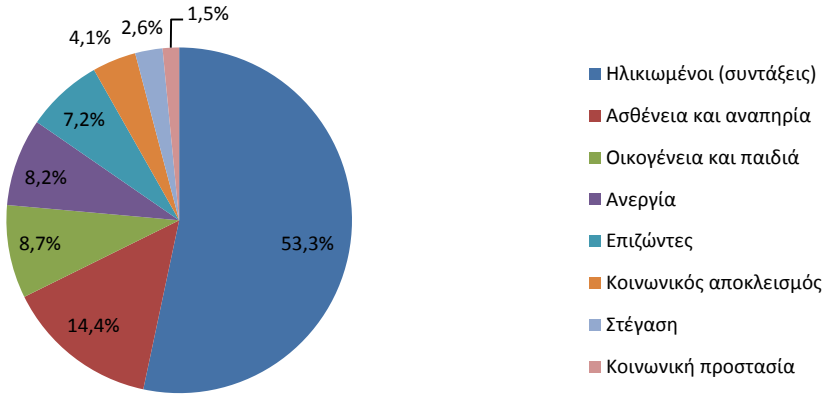

Πηγή: Eurostat, Ευρωπαϊκό σύστημα ολοκληρωμένων στατιστικών κοινωνικής προστασίας (ESSPROS).

Το 2014, και ενόσω βελτιωνόταν το οικονομικό περιβάλλον, οι δαπάνες τόσο σε μετρητά όσο και σε είδος σε πραγματικές τιμές στην ΕΕν και την ευρωζώνη αυξήθηκαν με ταχύτερο ρυθμό από ό,τι το 2013 (διάγραμμα 21). Ωστόσο, η μείωση που παρατηρήθηκε μεταξύ του 2010 και του 2012 αντισταθμίστηκε μόνο εν μέρει από την αύξηση των παροχών σε είδος το 2014. Τα περισσότερα κράτη μέλη κατέγραψαν παρόμοιες αυξήσεις εκτός από την Ιρλανδία, την Ελλάδα, την Ισπανία, την Κύπρο, την Κροατία και τη Σλοβενία, όπου οι παροχές σε είδος εξακολούθησαν να μειώνονται.

Διάγραμμα 21: Ανάλυση της ετήσιας μεταβολής των πραγματικών δημόσιων κοινωνικών δαπανών μεταξύ των συνεισφορών από παροχές σε μετρητά και παροχές σε είδος (2001-14) στην ΕΕν-28 και την ΕΖ-19

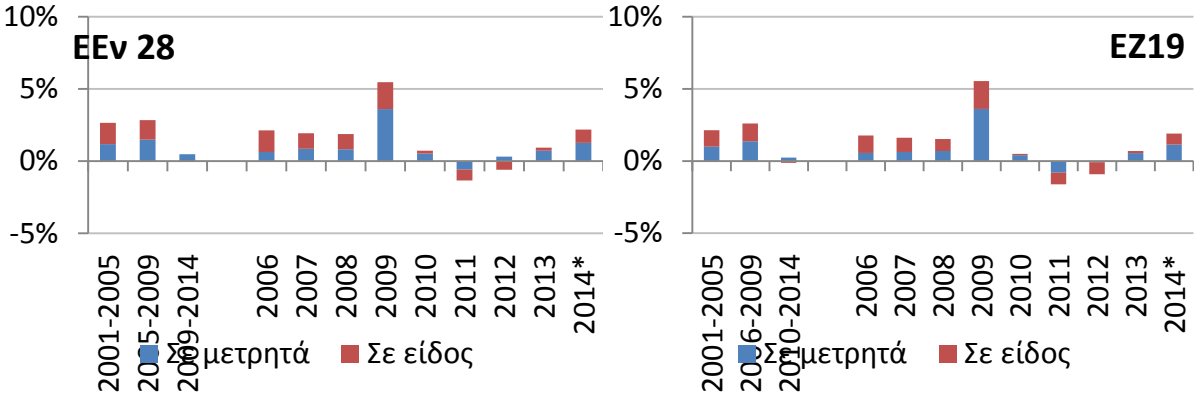

Πηγή: Eurostat, εθνικοί λογαριασμοί (υπολογισμοί της ΓΔ EMPL). Σημείωση: οι τιμές για το 2014 αποτελούν εκτίμηση βάσει των εθνικών λογαριασμών. Σημείωση: Όπου δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία στους εθνικούς λογαριασμούς (ετήσιοι), τα στοιχεία βασίστηκαν είτε στους εθνικούς λογαριασμούς (τριμηνιαίοι) είτε στην

ετήσια μακροοικονομική βάση δεδομένων (AMECO) [στη δεύτερη περίπτωση συνήθως εφαρμόζονται υπολογισμένοι ρυθμοί ανάπτυξης στα στοιχεία που διατίθενται από τους εθνικούς λογαριασμούς (ετήσιους)].

Οι μεταβολές στα συστήματα φορολόγησης-παροχών κατά την περίοδο 2008-14 είχαν ισχυρό αντίκτυπο στα εισοδήματα των νοικοκυριών σε όλα τα κράτη μέλη[26]. Σε ορισμένες χώρες, τα μέτρα που εγκρίθηκαν από το 2008 και μετά είχαν ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση των εισοδημάτων των νοικοκυριών (-17% στην Ελλάδα, -4,5% στη Λετονία και περίπου -4% στην Ιταλία και στην Εσθονία), παρόλο που ο αντίκτυπος ήταν σε γενικές γραμμές ισχυρότερος στα υψηλά εισοδήματα παρά στα χαμηλά. Πιο πρόσφατα, στα περισσότερα κράτη μέλη που αξιολογήθηκαν, τα μέτρα που εγκρίθηκαν κατά την περίοδο 2013-14 είχαν γενικά θετικό αντίκτυπο στα εισοδήματα και στις περισσότερες περιπτώσεις ωφέλησαν περισσότερο τις ομάδες χαμηλότερου εισοδήματος. Σημειώνεται ότι στις χώρες στις οποίες παρατηρήθηκε παρόμοιος μέσος αντίκτυπος στα εισοδήματα των νοικοκυριών, ο διανεμητικός αντίκτυπος των μέτρων την περίοδο 2008-14 παρουσίαζε ποικιλομορφία μεταξύ των ομάδων χαμηλότερου και υψηλότερου εισοδήματος, πράγμα που δείχνει τη σημασία του σχεδιασμού των μέτρων όσον αφορά τα αποτελέσματα πολιτικής.

Σε ορισμένες χώρες, η πρόσβαση των νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα στην υγειονομική περίθαλψη κατέστη πιο προβληματική. Κατά μέσον όρο στην ΕΕ, το 6,4% των ατόμων που ζουν σε νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα (κατώτατο πεμπτημόριο) ανέφερε ότι η ανάγκη τους για υγειονομική περίθαλψη δεν καλυπτόταν[27], σε αντίθεση με το 1,5% των ατόμων που ζούσαν σε πλουσιότερα νοικοκυριά (ανώτατο πεμπτημόριο). Το χάσμα μεταξύ πλούσιων και φτωχών όσον αφορά την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη αυξήθηκε μέσα στην κρίση στα κράτη μέλη (διάγραμμα 22).

Διάγραμμα 22: Ανάγκη για υγειονομική περίθαλψη που δεν καλύπτεται, όπως αξιολογείται από τα ίδια τα άτομα (κατώτατο πεμπτημόριο - ανώτατο πεμπτημόριο)

[26] De Agostini and al (2015) The effect of tax-benefit changes on the income distribution in 2008-2014.

[27] Οι πολίτες ανέφεραν ότι δεν επισκέπτονταν γιατρό ακόμα και αν χρειαζόταν, επειδή κόστιζε πολύ, ο χρόνος αναμονής ήταν μεγάλος ή ο γιατρός ήταν πολύ μακριά από την κατοικία τους.

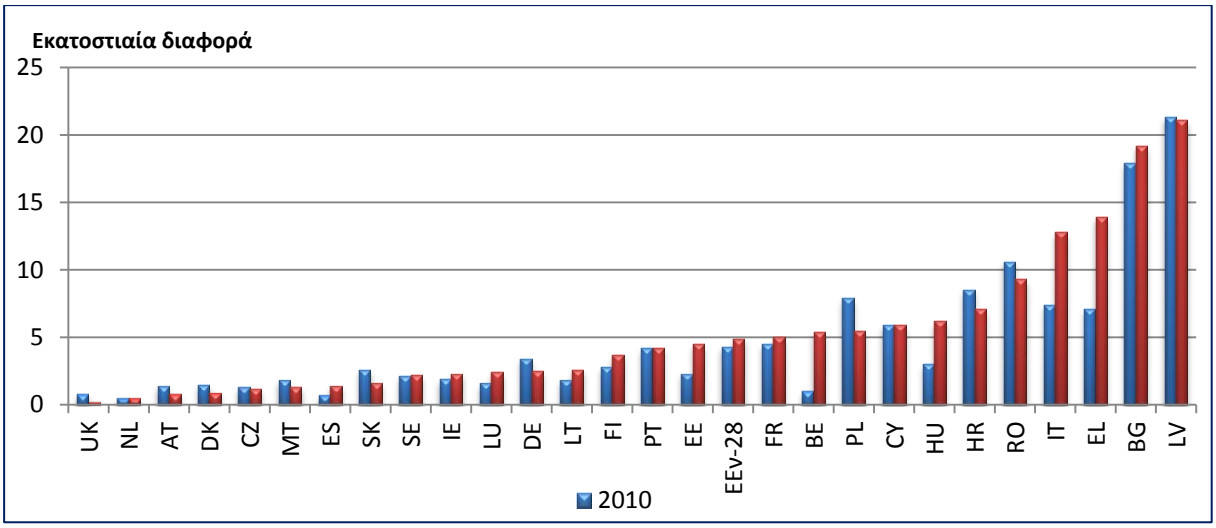

Πηγή: Eurostat, Στατιστικές της ΕΕ για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης (ΕΕν-SILC). Σημειώσεις: Αιτιολογία: πολύ ακριβή, μεγάλη απόσταση ή κατάλογος αναμονής (Για τη Σλοβενία δεν υπάρχουν διαθέσιμα δημοσιευμένα στοιχεία της Eurostat).

2. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ – ΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

Η παρούσα ενότητα παρουσιάζει μια επισκόπηση των πρόσφατων μεταρρυθμίσεων στην απασχόληση και των κοινωνικών μεταρρυθμίσεων, καθώς και των μέτρων που έλαβαν τα κράτη μέλη σε τομείς προτεραιότητας που προσδιορίστηκαν στις νέες κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕν για την απασχόληση[28]. Οι κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών συνδυάζουν κατευθύνσεις από την πλευρά της προσφοράς και της ζήτησης και, ενώ απευθύνονται στα κράτη μέλη, θα πρέπει να υλοποιηθούν με την πλήρη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και των ενδιαφερόμενων μερών. Η ενότητα βασίζεται στα στοιχεία της βάσης δεδομένων LABREF του 2014, στα εθνικά μεταρρυθμιστικά προγράμματα των κρατών μελών του 2015 και σε πηγές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής[29].

2.1 Τόνωση της ζήτησης εργασίας

Οι επιδοτήσεις απασχόλησης παραμένουν ένα ευρέως χρησιμοποιούμενο εργαλείο για τη στήριξη της απασχόλησης και της δημιουργίας θέσεων εργασίας· ορισμένες χώρες έχουν διευρύνει ή βελτιώσει υφιστάμενα προγράμματα (Λιθουανία, Σουηδία, Ιρλανδία), ενώ άλλες εισήγαγαν νέα καθεστώτα (Κύπρος, Γαλλία, Ρουμανία και Ιταλία). Στην Ισπανία, την Κύπρο, την Πορτογαλία και τη Σλοβακία αποφασίστηκε να δοθούν κίνητρα για τις νεοσύστατες επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων μέτρων για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας.

Η δράση των κρατών μελών στον τομέα της φορολόγησης της εργασίας από την έναρξη της κρίσης έχει καταδείξει ότι το κρατικό δημοσιονομικό ισοζύγιο και η κατεύθυνση των μεταρρυθμίσεων της φορολόγησης της εργασίας συσχετίζονται. Κατά μέσον όρο, οι χώρες με συνεχώς αρνητικό δημοσιονομικό ισοζύγιο έχουν θεσπίσει περισσότερα μεταρρυθμιστικά μέτρα τα οποία αύξησαν τη φορολόγηση της εργασίας. Η μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης της εργασίας παραμένει πρόκληση, πολλές χώρες, ωστόσο, θέσπισαν προσφάτως μέτρα για τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης.

[28] Πρόταση της Επιτροπής για απόφαση του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών, της 2ας Μαρτίου 2015· απόφαση του Συμβουλίου σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές απασχόλησης των κρατών μελών, της 5ης Οκτωβρίου 2015.
[29] Στην έκθεση *Labour market developments and wages in 2015* (Εξελίξεις στην αγορά εργασίας και στους μισθούς το 2015) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ΓΔ Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης, περιλαμβάνεται ενδελεχής ανάλυση των εξελίξεων στην αγορά εργασίας και τους μισθούς από το 2008.

Στη Γαλλία, στην Ελλάδα, στη Λετονία, στο Βέλγιο, στην Ιταλία, στη Ρουμανία και στη Σουηδία εισήχθησαν ή ενισχύθηκαν διαρθρωτικές μειώσεις στις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, ώστε να ενισχυθεί η ζήτηση εργασίας. Στην Κροατία, στη Σλοβενία, στην Πορτογαλία, στη Σλοβακία, στο Βέλγιο και στο Ηνωμένο Βασίλειο πραγματοποιήθηκαν στοχευμένες μειώσεις για τις ευπαθείς ομάδες. Η Ισπανία εισήγαγε το 2015 ένα μειωμένο ποσοστό εισφοράς κοινωνικής ασφάλισης για όσους προσλαμβάνονται με σύμβαση αορίστου χρόνου. Η Φινλανδία μείωσε τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης των εργαζομένων για να αντισταθμίσει τη χαμηλή αύξηση των μισθών. Στη Ιταλία, ο *νόμος σταθερότητας* του 2015 εισήγαγε διάφορα μέτρα για τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης της εργασίας: μειωμένο κόστος για τους εργοδότες, εκπτώσεις φόρου για τους χαμηλόμισθους και τριετής μείωση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης για όσους προσλαμβάνονται με σύμβαση αορίστου χρόνου το 2015. Στη Γαλλία, το «σύμφωνο ευθύνης και αλληλεγγύης» πρόσθεσε το 2014 στις υφιστάμενες εκπτώσεις φόρου επί των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης περαιτέρω μειώσεις στις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης για άτομα με χαμηλές και μεσαίες αποδοχές. Η Ελλάδα θέσπισε νέα φορολογική κλίμακα, κατάργησε το αφορολόγητο όριο και το αντικατέστησε με στοχευμένες εκπτώσεις φόρου.

Κατόπιν ουσιαστικών παρεμβάσεων κατά τα προηγούμενα έτη, η διαμόρφωση των μισθών υποδηλώνει, σε γενικές γραμμές, ότι οι πραγματικοί μισθοί συμβαδίζουν με τις εξελίξεις στην παραγωγικότητα, με ορισμένες χώρες να λαμβάνουν μέτρα σχετικά με το ζήτημα του κατώτατου μισθού. Διατομεακές συμφωνίες για τη συγκράτηση των μισθών συνήφθησαν στη Φινλανδία για την περίοδο 2014-2015 και στην Ισπανία για την περίοδο 2015-2016. Στη Σλοβενία το 2015 υπογράφηκε μια κοινωνική συμφωνία, η οποία έθεσε τις συλλογικές συμβάσεις, τον πληθωρισμό και ένα μερίδιο της τομεακής παραγωγικότητας ως βάση για τη διαμόρφωση των μισθών στον ιδιωτικό τομέα. Για την εξασφάλιση της ευθυγράμμισης των εξελίξεων στους μισθούς και στην παραγωγικότητα, η βελγική κυβέρνηση ανέστειλε προσωρινά την αυτόματη αναπροσαρμογή των μισθών έως το 2016, ενώ στη Κύπρο η αναστολή της αναπροσαρμογής των μισθών παρατάθηκε το 2016 και για τον ιδιωτικό τομέα. Δημιουργήθηκαν νέοι μηχανισμοί για τον καθορισμό του κατώτατου μισθού στην Ελλάδα (από το 2017), την Ιρλανδία και την Κροατία, ενώ η Γερμανία το 2015 εισήγαγε εθνικό ελάχιστο κοινωνικό μισθό. Η Πορτογαλία επανέφερε τον 13ο και 14ο μισθό στον δημόσιο τομέα μετά από απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η κυβέρνηση εισάγει τις ελάχιστες αποδοχές διαβίωσης, οι οποίες καθορίζονται με

κριτήρια διαφορετικά από όσα ίσχυαν για τον καθορισμό του υφιστάμενου εθνικού κατώτατου μισθού.

2.2 Ενίσχυση της προσφοράς εργασίας, των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων

Σε ορισμένα κράτη μέλη οι μειώσεις στον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων διευκόλυναν τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας. Στην Ισπανία και τη Λετονία θεσπίστηκαν μειώσεις στον φόρο εισοδήματος, ιδίως για την αντιμετώπιση της κακής οικονομικής κατάστασης και των αντικινήτρων όσον αφορά την εργασία των ομάδων χαμηλού εισοδήματος. Άλλες χώρες αύξησαν το κατώτατο όριο χαμηλού εισοδήματος ή τις εκπτώσεις φόρου (Σουηδία, Λετονία, Λιθουανία, Κάτω Χώρες και Γερμανία). Η Αυστρία πραγματοποίησε σημαντικές αλλαγές στον φόρο εισοδήματος το 2015, μεταξύ άλλων μέσω της μείωσης του κατώτατου συντελεστή του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων.

Οι μεταρρυθμίσεις των συνταξιοδοτικών συστημάτων εξακολουθούν να επικεντρώνονται στην επανεξισορρόπηση της διάρκειας του επαγγελματικού βίου και της διάρκειας της σύνταξης, κυρίως με την αύξηση των ορίων συνταξιοδότησης, με την επιβολή αυστηρότερων προϋποθέσεων επιλεξιμότητας και με τη μείωση των ευκαιριών πρόωρης συνταξιοδότησης. Κατά το περασμένο έτος, διάφορα κράτη μέλη (Βέλγιο, Βουλγαρία, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία και Ηνωμένο Βασίλειο) θέσπισαν νέα όρια συνταξιοδότησης ή πρότειναν αυξήσεις των ορίων συνταξιοδότησης που είχαν ήδη προγραμματιστεί. Συνολικά, 25 από τα 28 κράτη μέλη έχουν πλέον νομοθετήσει άμεσες ή μελλοντικές αυξήσεις των ορίων συνταξιοδότησης. Επτά από αυτά τα κράτη μέλη (Κύπρος, Δανία, Ελλάδα, Ιταλία, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία και Σλοβακία) έχουν συνδέσει ρητά την ηλικία συνταξιοδότησης με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής στο μέλλον, και περισσότερα ακόμη (Βέλγιο, Φινλανδία, Σλοβενία) εξετάζουν το ενδεχόμενο να πράξουν το ίδιο.

Περισσότερα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα για να περιορίσουν την έξοδο από την αγορά εργασίας, αυξάνοντας, για παράδειγμα, την ηλικία επιλεξιμότητας και/ή τη διάρκεια του εργασιακού βίου (Βέλγιο, Λετονία) ή καταργώντας σταδιακά ειδικές παροχές ή συστήματα πρόωρης συνταξιοδότησης (Λουξεμβούργο, Πολωνία). Αρκετά κράτη μέλη (Βουλγαρία, Δανία, Κροατία) έχουν θεσπίσει αυστηρότερα κριτήρια και διαδικασίες που ρυθμίζουν την πρόσβαση στις παροχές αναπηρίας, ώστε να εξασφαλιστεί ότι απευθύνονται σε εκείνους που τις δικαιούνται πραγματικά και δεν χρησιμοποιούνται ως υποκατάστατα συστημάτων πρόωρης συνταξιοδότησης.

Ορισμένα κράτη μέλη πραγματοποίησαν μεταρρυθμίσεις κατά την περίοδο 2014-2015 για την καλύτερη εξισορρόπηση επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής με στόχο την αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας. Η Αυστρία ανακοίνωσε ότι θα προβεί σε επενδύσεις συνολικού ύψους 800 εκατ. ευρώ έως το 2018/2019 για την αύξηση του αριθμού και της διαθεσιμότητας θέσεων σε ολοήμερα σχολεία, καθώς και για τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών τους. Το Ηνωμένο Βασίλειο θέσπισε νομοθεσία περί κοινής γονικής άδειας, παρέχοντας τη δυνατότητα στους γονείς να μοιράζονται 52 εβδομάδες αμειβόμενης άδειας και αμοιβής που καταβάλλεται μετά τη γέννηση ή την υιοθεσία τέκνου.

Η ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση του αυξημένου κινδύνου φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, ιδίως στην περίπτωση των μονογονικών οικογενειών, καθώς και να αποτρέψει τη βίωση φτώχειας σε μεγάλη ηλικία λόγω χαμηλότερων συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων.

Η ενθάρρυνση περισσότερων γυναικών να εισέλθουν και να παραμείνουν στην αγορά εργασίας μπορεί επίσης να συμβάλει στην εξισορρόπηση των αποτελεσμάτων της συρρίκνωσης του πληθυσμού που βρίσκεται σε ηλικία εργασίας, σύμφωνα με τις προβολές στα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ, αυξάνοντας την προσφορά εργασίας. Με τον τρόπο αυτό αναμένεται να μειωθεί η πίεση στα δημόσια οικονομικά και στα συστήματα κοινωνικής προστασίας, να αξιοποιηθούν καλύτερα οι γυναικείες δεξιότητες και ικανότητες και να ενισχυθεί το αναπτυξιακό δυναμικό και η ανταγωνιστικότητα.

Οι διαρθρωτικές αδυναμίες στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης εξακολουθούν να επηρεάζουν τα επίπεδα δεξιοτήτων. Οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις στην Ιταλία είχαν ως στόχο τη σταθεροποίηση του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος με την παροχή συμβάσεων αορίστου χρόνου στα άτομα που εργάζονται στον τομέα αυτό. Το 2015 η Ισπανία αναμόρφωσε την οργάνωση και τη διακυβέρνηση του υποσυστήματός της «κατάρτιση για απασχόληση» σε μια προσπάθεια να συνδέσει το περιεχόμενο της εκπαίδευσης με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, ενώ στη Σουηδία μια νέα πρωτοβουλία για την εκπαίδευση ενηλίκων θα αυξήσει τον αριθμό των θέσεων στο σύστημα εκπαίδευσης ενηλίκων που διαχειρίζονται οι δήμοι. Η βελτίωση της συλλογής πληροφοριών για τις δεξιότητες (εκτίμηση, πρόβλεψη και πρόγνωση των αναγκών σε δεξιότητες) και η χρήση των πληροφοριών αυτών για τον προσανατολισμό της προσφοράς εκπαίδευσης και κατάρτισης θα μπορούσε να συμβάλει στην επίτευξη καλύτερης ισορροπίας μεταξύ ζήτησης και προσφοράς δεξιοτήτων. Ενώ ορισμένα κράτη μέλη έχουν παράδοση στους μηχανισμούς ποσοτικών και ποιοτικών προβλέψεων και

διαθέτουν σαφείς μηχανισμούς συνεργασίας μεταξύ των ιδρυμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης και των φορέων της αγοράς εργασίας (π.χ. Δανία, Σουηδία), άλλα κράτη μέλη διαθέτουν λιγότερο συνεκτικά συστήματα. Ορισμένα κράτη μέλη βρίσκονται στη διαδικασία ανάπτυξης συστημάτων πληροφοριών για τις δεξιότητες (π.χ. Εσθονία, Ρουμανία), συχνά με την υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ)[30]. Ωστόσο, οι δημόσιες δαπάνες για την εκπαίδευση μειώθηκαν σχεδόν στα μισά κράτη μέλη και υποχώρησαν κατά 3,2% στην ΕΕν συνολικά σε σύγκριση με το 2010[31].

Τα κράτη μέλη κατέβαλαν συνεχείς προσπάθειες για τη στήριξη της απασχόλησης των νέων και την αντιμετώπιση των υψηλών επιπέδων ΕΑΕΚ. Η δράση των κρατών μελών, στην ουσία της, επικεντρώθηκε στη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης για καλύτερη μετάβαση από το σχολείο στην εργασία. Η Γερμανία τροποποίησε τη νομοθεσία της για να εφαρμόσει την «υποβοηθούμενη επαγγελματική κατάρτιση», που καθιστά δυνατή την καλύτερη προετοιμασία και παρακολούθηση των μειονεκτούντων νέων καθώς και την παροχή υπηρεσιών σε εταιρείες που ασχολούνται με την εκπαίδευση των μειονεκτούντων νέων. Στη Γαλλία εφαρμόζεται από τα τέλη του 2014 ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για τη μείωση των περιπτώσεων πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Για τους μαθητές ηλικίας 15 ετών και άνω που κινδυνεύουν να εγκαταλείψουν το σχολείο, εφαρμόζεται πειραματικά ένα ειδικά «προσαρμοσμένο πρόγραμμα αρχικής κατάρτισης» που συνδυάζει την τακτική εκπαίδευση με εξωσχολικές δραστηριότητες. Για όσους εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο και είναι μεταξύ 16 και 25 ετών, θεσπίστηκε έννομο δικαίωμα να επιστρέψουν στην εκπαίδευση ή την κατάρτιση.

Η Πολωνία έχει λάβει μέτρα για την παροχή θέσεων πρακτικής άσκησης σε φοιτητές, τόσο σε μεγάλες εταιρείες όσο και στη δημόσια διοίκηση. Η Δανία εφαρμόζει μια σημαντική μεταρρύθμιση της επαγγελματικής εκπαίδευσης από το 2015 με στόχο, μεταξύ άλλων, τη μείωση των περιπτώσεων πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, την προώθηση της δημοτικότητας της επαγγελματικής εκπαίδευσης και την αύξηση των ευκαιριών μαθητείας. Στη Βουλγαρία έχουν εισαχθεί τροποποιήσεις στη νομοθεσία για την παροχή πρακτικής άσκησης και συνεχίζονται οι εργασίες για να προσαρμοστούν τα προγράμματα σπουδών, ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Στην Αυστρία δόθηκε επίσης μεγάλη έμφαση στην εκπαίδευση της νεολαίας, μεταξύ άλλων με την εισαγωγή

[30] Skills Governance in the EU Member States, Synthesis Report (Διαχείριση των δεξιοτήτων στα κράτη μέλη της ΕΕ, συγκεφαλαιωτική έκθεση), Οκτώβριος 2015 (forthcoming, link to be added later by C4)
[31] Στοιχεία 2013, Έκθεση Παρακολούθησης της Εκπαίδευσης και της Κατάρτισης 2015.

μεταρρυθμίσεων στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, προκειμένου να διευκολυνθεί η πορεία από την εκπαίδευση στην επαγγελματική ζωή. Η μεταρρύθμιση του «νόμου περί επαγγελματικής κατάρτισης» αποσκοπεί στην περαιτέρω βελτίωση του συστήματος μαθητείας με σκοπό την αναβάθμιση της ποιότητάς του. Η Ιταλία ενέκρινε μια εκπαιδευτική μεταρρύθμιση η οποία προωθεί τη χρήση των περιόδων πρακτικής άσκησης και εστιάζεται στη συνεργασία με τις επιχειρήσεις.

Σε πολλά κράτη μέλη καταβλήθηκαν εντατικότερες προσπάθειες για την υποστήριξη της έγκαιρης ενεργοποίησης των ΕΑΕΚ και για την ευαισθητοποίηση νέων που είναι πολύ απομακρυσμένοι από την αγορά εργασίας. Από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Λετονία, η Φινλανδία, η Πορτογαλία και η Ρουμανία ανέπτυξαν δραστηριότητες στις αρχές του 2015 με σκοπό τη βελτίωση της ενημέρωσης για τις ευκαιρίες που παρέχονται από την «Εγγύηση για τη νεολαία», την ενθάρρυνση των ΕΑΕΚ να εγγραφούν στους παρόχους υπηρεσιών απασχόλησης και να επωφεληθούν από τη στήριξη. Η Πορτογαλία δημιούργησε ένα ευρύ δίκτυο εταίρων για να αυξήσει την ευαισθητοποίηση των ΕΑΕΚ. Επιπλέον, έχει τεθεί σε εφαρμογή μια επιγραμμική πλατφόρμα της «Εγγύησης για τη νεολαία» στην οποία μπορεί να εγγραφεί κάθε άτομο ΕΑΕΚ και να οδηγηθεί αυτόματα στις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης (ΔΥΑ), στο δίκτυο EURES ή στα κέντρα προσόντων και επαγγελματικής κατάρτισης. Στη Σουηδία ενισχύθηκε σημαντικά, από τον Ιανουάριο του 2015, η αρμοδιότητα παρέμβασης των δήμων για τους νέους που ανήκουν στην ομάδα ΕΑΕΚ. Η Βουλγαρία δρομολόγησε το εθνικό πρόγραμμα «ενεργοποίησης των ανενεργών», με σκοπό την εγγραφή των αποθαρρυμένων ατόμων ΕΑΕΚ στις υπηρεσίες απασχόλησης και τη συμμετοχή τους σε δραστηριότητες κατάρτισης ή την παροχή βοήθειας στα άτομα αυτά ώστε να επιστρέψουν στην εκπαίδευση, και περιλαμβάνει τον διορισμό διαμεσολαβητών Ρομά. Η Κροατία, για να αντιμετωπίσει την αύξηση του αριθμού των ατόμων ΕΑΕΚ, αναπτύσσει, το 2015, ένα σύστημα εντοπισμού των ατόμων ΕΑΕΚ στο πλαίσιο ενός συνολικού μητρώου ανθρώπινων πόρων.

Η άρση των φραγμών μεταξύ των βασικών παραγόντων της μετάβασης από το σχολείο στην εργασία (εκπαίδευση, ΔΥΑ, εργοδότες) ήταν άλλη μια σημαντική προτεραιότητα. Στο Βέλγιο, η στήριξη της απασχόλησης των νέων και η επιτάχυνση της εφαρμογής της «Εγγύησης για τη νεολαία» αποτελεί βασική προτεραιότητα στο πλαίσιο της στρατηγικής 2025 για τις Βρυξέλλες, που εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 2015. Με την υποστήριξη του ΕΚΤ, η στρατηγική περιλαμβάνει όλους τους αρμόδιους υπουργούς και εφαρμόζεται στο πλαίσιο εταιρικής σχέσης μεταξύ των βασικών επιπέδων διακυβέρνησης, προκειμένου να οικοδομηθούν γέφυρες μεταξύ των τομέων απασχόλησης, εκπαίδευσης και νεολαίας. Η Γερμανία, βασιζόμενη ως ένα βαθμό στην «Εγγύηση για τη νεολαία»,

εξακολούθησε να δημιουργεί υπηρεσίες απασχόλησης των νέων / τοπικές συμμαχίες για την υποστήριξη των νέων κατά τη μετάβασή τους από το σχολείο στην εργασία –αυξάνοντας τον αριθμό τους σε τουλάχιστον 186 έως τα τέλη Σεπτεμβρίου 2014. Προωθείται επίσης η στενή συνεργασία μεταξύ των διάφορων τοπικών παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων των ΔΥΑ, των σχολείων και των υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας. Προγραμματίζονται περισσότερα πιλοτικά σχέδια με χρηματοδότηση του ΕΚΤ από το 2015 και μετά, με τα οποία ενισχύεται επίσης η κοινωνικοπαιδαγωγική βοήθεια και οι ευκαιρίες εργασίας για τους νέους που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση.

Ορισμένα κράτη μέλη αφιέρωσαν προσπάθειες για την υποστήριξη της δημιουργίας θέσεων εργασίας και την τόνωση των ευκαιριών για τους νέους στην αγορά εργασίας. Η Κροατία δρομολόγησε 11 νέα μέτρα ΕΠΑΕ (ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας) το 2014, στο πλαίσιο της δέσμης «νέοι και δημιουργικοί», η οποία πλέον περιλαμβάνει και επιδότηση της απασχόλησης και της αυτοαπασχόλησης, επιδότηση της κατάρτισης και της εξειδίκευσης, πρακτική άσκηση για εργασία, παροχή κοινωφελούς υπηρεσίας και διατήρηση θέσεων εργασίας. Η Υπηρεσία Απασχόλησης της Σλοβενίας ξεκίνησε το πρόγραμμα δοκιμαστικής εργασίας το 2015, με σκοπό να δώσει τη δυνατότητα σε ανέργους ηλικίας έως 29 ετών να ελέγξουν τις γνώσεις τους, τις δεξιότητες και τις συνήθειές τους σε συγκεκριμένο χώρο εργασίας.

Η επαγγελματική αποκατάσταση έχει καίρια σημασία για τη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην αγορά εργασίας. Η Φινλανδία εισήγαγε αλλαγές, ώστε να καταστήσει δυνατή την έγκαιρη πρόσβαση στην επαγγελματική αποκατάσταση, με σκοπό την πρόληψη της συνταξιοδότησης με σύνταξη αναπηρίας. Από τον Οκτώβριο του 2015 ο αποκατεστημένος θα μπορεί να λαμβάνει μερικό επίδομα αποκατάστασης από το ίδρυμα κοινωνικών ασφαλίσεων για εκείνες τις ημέρες της αποκατάστασης κατά τις οποίες εργάστηκε με καθεστώς μερικής απασχόλησης. Η Κροατία εισήγαγε τροποποιήσεις στον νόμο για την επαγγελματική αποκατάσταση και την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία τον Δεκέμβριο του 2014, για να βελτιώσει την επαγγελματική τους αποκατάσταση και απασχόληση· ο νόμος προβλέπει επίσης τη δημιουργία περιφερειακών κέντρων επαγγελματικής αποκατάστασης.

Σε πολλά κράτη μέλη, και για ειδικές ομάδες, υπάρχει μεγάλος κίνδυνος παγίωσης της μακροχρόνιας ανεργίας, η οποία μεταφράζεται σε υψηλότερη διαρθρωτική ανεργία. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν δρομολογήσει νέα ενεργητικά μέτρα που απευθύνονται στους μακροχρόνια ανέργους. Η Πορτογαλία ξεκίνησε το 2015 ένα καθεστώς στήριξης εξάμηνης πρακτικής άσκησης για μακροχρόνια ανέργους ηλικίας άνω των 30 ετών. Στην Ισπανία

ξεκίνησε στα τέλη του 2014 εθνικό πρόγραμμα ενεργοποίησης, το οποίο παρέχει χρηματοδοτική στήριξη σε μακροχρόνια ανέργους που δεν καλύπτονται από καμία παροχή, ενισχύοντας παράλληλα την αναζήτηση θέσεων εργασίας και την αποδοχή θέσεων εργασίας και ορίζοντας έναν διεκπεραιωτή ατομικών υποθέσεων για τους 400.000 προβλεπόμενους δικαιούχους.

Η Φινλανδία άρχισε να εφαρμόζει το 2015 μια μεταρρύθμιση των προγραμμάτων υποστήριξης των μακροχρόνια ανέργων, παρέχοντας ένα ενιαίο σημείο επαφής για τον καλύτερο συντονισμό των υπηρεσιών απασχόλησης, των επιδομάτων και των κοινωνικών υπηρεσιών για τους μακροχρόνια ανέργους σε επίπεδο δήμου. Στη Γαλλία το εθνικό πρόγραμμα δράσης για την καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας, που εγκρίθηκε το 2015, συνδυάζει την ενισχυμένη και εντατική παροχή εξατομικευμένων συμβουλών, με στόχο να απευθυνθεί σε 460.000 δικαιούχους το 2017, με αυξημένη προσφορά των επιδοτούμενων συμβάσεων και επαγγελματικής κατάρτισης, καθώς και με ένα νέο σύστημα κατάρτισης με βάση την εργασία, για τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας και τα άτομα με χαμηλότερο επίπεδο δεξιοτήτων, καθώς επίσης, με καλύτερη πρόσβαση στις δομές παιδικής μέριμνας και με στεγαστική στήριξη.

Η οικονομική ανάκαμψη, η μείωση των εισροών στη μακροχρόνια ανεργία και η βελτίωση της δημοσιονομικής κατάστασης προσφέρουν περισσότερες ευκαιρίες για πρόσθετες παρεμβάσεις. Ωστόσο, σε λιγότερα από τα μισά κράτη μέλη αντιμετωπίζεται η μακροχρόνια ανεργία από τις τρέχουσες μεταρρυθμίσεις. Μια πρόταση της Επιτροπής για την έκδοση σύστασης από το Συμβούλιο σχετικά με την ένταξη των μακροχρόνια ανέργων στην αγορά εργασίας είναι υπό συζήτηση με τα κράτη μέλη.

2.3 Βελτίωση της λειτουργίας των αγορών εργασίας

Η δράση των κρατών μελών για τον εκσυγχρονισμό της νομοθεσίας σχετικά με την προστασία της απασχόλησης συνεχίστηκε κυρίως σε χώρες με μεγάλες ανισορροπίες και κατακερματισμένες αγορές εργασίας. Ωστόσο, η κατεύθυνση των μεταρρυθμίσεων μόνο σε ορισμένες περιπτώσεις έχει ως στόχο να μειώσει το χάσμα μεταξύ εκείνων που βρίσκονται εντός της αγοράς εργασίας και εκείνων που βρίσκονται εκτός της αγοράς εργασίας. Στην Ιταλία εκδόθηκε στα τέλη του 2014 ένας ευρύς εξουσιοδοτικός νόμος (ο λεγόμενος «νόμος για την απασχόληση», τα δε τελικά εκτελεστικά διατάγματα εκδόθηκαν τον Σεπτέμβριο του 2015), ο οποίος αφορά, μεταξύ άλλων, την απλούστευση των συμβάσεων

και των διαδικασιών του εργατικού δικαίου και τον περιορισμό της έκτασης των επαναπροσλήψεων μετά από καταχρηστικές απολύσεις. Ο *νόμος για την εργασία και την ασφάλεια* που ψηφίστηκε το 2014 στις Κάτω Χώρες εισάγει ανώτατο όριο στις αποζημιώσεις λόγω καταγγελίας της σύμβασης και στις αποζημιώσεις λόγω καταχρηστικής απόλυσης, ενώ παράλληλα αυξάνει την προστασία των προσωρινά απασχολουμένων. Στην Κροατία εγκρίθηκε ευρεία μεταρρύθμιση του εργατικού κώδικα, η οποία θα οδηγήσει σε χαμηλότερο κόστος, απλουστευμένες διαδικασίες για τις ατομικές και τις ομαδικές απολύσεις, ευκολότερη πρόσβαση σε προσωρινή εργασία μέσω εταιρείας και πιο ευέλικτη οργάνωση του χρόνου εργασίας. Στη Λετονία επίσης απλουστεύθηκαν οι διαδικασίες ομαδικών απολύσεων. Στη Βουλγαρία ο εργατικός κώδικας τροποποιήθηκε για να αυξηθεί η ευελιξία του χρόνου εργασίας και να ρυθμιστεί η δυνατότητα υπογραφής ημερήσιων συμβάσεων εργασίας για βραχυπρόθεσμη εποχική εργασία στον γεωργικό τομέα.

Παρά τον υψηλό βαθμό κατακερματισμού, ορισμένες χώρες διευκόλυναν την πρόσβαση στις συμβάσεις ορισμένου χρόνου (Τσεχική Δημοκρατία) ή αύξησαν τη διάρκειά τους ή τις δυνατότητες ανανέωσής τους (Κροατία, Ιταλία, Λετονία και επίσης προσωρινά η Πορτογαλία). Μια μειονότητα χωρών ενίσχυσαν τις κανονιστικές ρυθμίσεις σχετικά με τις συμβάσεις ορισμένου χρόνου (Πολωνία), και πιο συγκεκριμένα σχετικά με τη χρήση της προσωρινής εργασίας μέσω εταιρείας (Σλοβενία, Γαλλία, Δανία και Σλοβακία). Το Ηνωμένο Βασίλειο εισήγαγε ένα τέλος για τα εργατικά δικαστήρια, με σκοπό να περιορίσει τον αριθμό των υποθέσεων που φτάνουν στα δικαστήρια.

Στο πνεύμα των δράσεων που είχαν αναληφθεί τα προηγούμενα έτη, συνεχίστηκε η αναβάθμιση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης σε σημαντικό αριθμό κρατών μελών. Η Δανία και η Λετονία βελτίωσαν τους τρόπους ανάλυσης του επαγγελματικού προφίλ των ατόμων που αναζητούν εργασία και τη στόχευση της βοήθειας και των υπηρεσιών για την αναζήτηση εργασίας, ενώ η Πολωνία και η Σλοβακία εστίασαν περισσότερο στις υπηρεσίες προς ευάλωτες ομάδες. Η Σουηδία και η Λιθουανία βελτίωσαν τη διεκπεραίωση υποθέσεων νέων και νέων που εγκαταλείπουν το σχολείο. Στο Βέλγιο, τις Κάτω Χώρες, την Ισπανία και τη Σλοβακία αποφασίστηκε αναβάθμιση της συνεργασίας μεταξύ των διάφορων παραγόντων, εξαρτώντας, σε ορισμένες περιπτώσεις, από όρους την κατανομή πόρων στις υπηρεσίες. Στην Ιρλανδία, παράλληλα με την αναδιοργάνωση των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης, υπογράφηκαν συμβάσεις με φορείς του ιδιωτικού τομέα, βάσει του προγράμματος JobPath, για την εξασφάλιση

πρόσθετης ικανότητας υπηρεσιών απασχόλησης, με έμφαση πρωταρχικά στους μακροχρόνια ανέργους.

Η μεταρρύθμιση του κοινωνικού διαλόγου βρίσκεται σε εξέλιξη σε πολλά κράτη μέλη. Οι μεταρρυθμίσεις αφορούν τη λειτουργία και την αποτελεσματικότητα του κοινωνικού διαλόγου. Αφορούν κυρίως τις συλλογικές διαπραγματεύσεις, αλλά έχουν επίσης αντίκτυπο στην εκπροσώπηση των εργαζομένων. Η Γερμανία, η Σλοβακία και η Πορτογαλία κατέστησαν λιγότερο αυστηρά τα κριτήρια για την επέκταση των τομεακών συλλογικών συμβάσεων σχετικά με τους μισθούς. Η Πορτογαλία, ειδικότερα, επέστρεψε εν μέρει στην πρακτική που βασίζεται στο πρόγραμμα χρηματοδοτικής βοήθειας. Η απεριόριστη ισχύς των συλλογικών συμβάσεων που έληξαν καταργήθηκε στην Κροατία. Στην Πορτογαλία, η ισχύς των συλλογικών συμβάσεων που έληξαν και δεν ανανεώθηκαν περιορίστηκε το 2014 και καθιερώθηκε η δυνατότητα διαπραγμάτευσης της αναστολής των συλλογικών συμβάσεων όσον αφορά επιχειρήσεις οι οποίες αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Οι ιταλοί κοινωνικοί εταίροι υπέγραψαν διατομεακή συμφωνία με την οποία διευκρινίζονται τα κριτήρια για την αξιολόγηση της αντιπροσωπευτικότητας των συνδικαλιστικών οργανώσεων και καθορίζεται ο ρυθμός διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής των αποκεντρωμένων συλλογικών διαπραγματεύσεων. Στην Κροατία εγκρίθηκε το 2014 νέα νομοθεσία για τη συνδικαλιστική δραστηριότητα. Στη Γαλλία η κυβέρνηση εισήγαγε το 2015 μεταρρύθμιση του κοινωνικού διαλόγου, η οποία αποβλέπει στον εκσυγχρονισμό της εκπροσώπησης των εργαζομένων και στον εξορθολογισμό των υποχρεώσεων των εργοδοτών όσον αφορά την ενημέρωση των εκπροσώπων των εργαζομένων και τη διαβούλευση μ' αυτούς. Οι ετήσιες συλλογικές διαπραγματεύσεις θα πρέπει να αναδιοργανωθούν γύρω από τους προβλεπόμενους κύριους άξονες. Στη Γερμανία εκδόθηκε το 2015 ο νόμος *«Tarifeinheitsgesetz»*, ο οποίος διασφαλίζει ότι, αν μια εταιρεία έχει υπογράψει αλληλεπικαλυπτόμενες και αντικρουόμενες συλλογικές συμβάσεις, ισχύει γι' αυτήν μόνο η σύμβαση που υπογράφηκε με τη συνδικαλιστική οργάνωση που διαθέτει τα περισσότερα μέλη (στη συγκεκριμένη εταιρεία). Στο Ηνωμένο Βασίλειο ένα νέο νομοσχέδιο, το *Trade Union Bill* του 2015, προβλέπει μεταρρυθμίσεις όσον αφορά τις συνδικαλιστικές οργανώσεις και τη συνδικαλιστική δράση.

Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στον σχεδιασμό και την εφαρμογή των πολιτικών και των μεταρρυθμίσεων απαιτεί περαιτέρω παρακολούθηση. Στα περισσότερα κράτη μέλη υπάρχει κάποια μορφή συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στην κατάρτιση των εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων. Η ποιότητα και το εύρος αυτής της

συμμετοχής και η έκταση στην οποία οι κοινωνικοί εταίροι είναι σε θέση να επηρεάσουν το περιεχόμενο των εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων (ΕΠΜ) ποικίλλουν σημαντικά. Λιγότερα κράτη μέλη διασφαλίζουν την αποτελεσματική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στην εφαρμογή των ειδικών ανά χώρα συστάσεων ή των σχετικών μεταρρυθμίσεων και πολιτικών.

2.4 Διασφάλιση της δικαιοσύνης, καταπολέμηση της φτώχειας και προαγωγή της ισότητας ευκαιριών

Οι προσπάθειες που καταβλήθηκαν για τον περιορισμό ή τη μείωση της φτώχειας και την αύξηση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας περιλαμβάνουν την εκτεταμένη επανεξέταση των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας, τη στήριξη των ΕΠΑΕ (ενεργητικές πολιτικές της αγοράς εργασίας) και τη λήψη στοχοθετημένων μέτρων για όσους διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας. Ορισμένα κράτη μέλη αύξησαν το ποσό στήριξης του εισοδήματος (Βέλγιο, Εσθονία, Κροατία, Σουηδία, Ρουμανία), ενώ άλλα βελτίωσαν τον σχεδιασμό των μέτρων με την εισαγωγή συμπληρωματικών παροχών (Μάλτα, Λετονία) ή παροχών που συνδέονται με την εργασία (Εσθονία). Ορισμένα κράτη μέλη εισάγουν ή ενισχύουν μέτρα ενεργοποίησης στο πλαίσιο της πολιτικής τους για την καλύτερη αντιμετώπιση της φτώχειας του ενεργού πληθυσμού (Αυστρία, Βουλγαρία, Γερμανία, Δανία, Κάτω Χώρες). Διάφορα οικονομικά και μη οικονομικά κίνητρα θεσπίζονται επίσης για τη διευκόλυνση της επιστροφής στην αγορά εργασίας (Βέλγιο, Φινλανδία, Γαλλία, Λετονία, Μάλτα, Πολωνία). Μεταρρυθμίσεις των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας και αντιμετώπισης της ανεργίας έχουν προγραμματιστεί ή βρίσκονται σε εξέλιξη σε πολλές χώρες (Βέλγιο, Κροατία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ρουμανία, Σουηδία).

Το Βέλγιο συνεχίζει τη μεταρρύθμιση του συστήματος παροχών ανεργίας για να διασφαλίσει την κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των παροχών, αφενός, και της αποτελεσματικής βοήθειας για την αναζήτηση εργασίας και των δυνατοτήτων κατάρτισης, αφετέρου. Στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας, η Ρουμανία πρόκειται να καθιερώσει ένα κατώτατο εισόδημα κοινωνικής ένταξης το οποίο, στο πλαίσιο της εφαρμογής τριών ήδη υφισταμένων και δοκιμασμένων προγραμμάτων παροχών, θα επικεντρώνεται καλύτερα στους δικαιούχους και θα συμβάλλει στη μείωση του διοικητικού κόστους. Η Ελλάδα δρομολόγησε ένα πιλοτικό πρόγραμμα για την καθιέρωση ενός συστήματος ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος στη χώρα. Η Ιρλανδία συνέχισε τις προσπάθειές της για τη μείωση του ποσοστού που αντιπροσωπεύουν τα νοικοκυριά χαμηλής έντασης εργασίας μέσω της

ολοκληρωμένης παροχής υπηρεσιών (υπηρεσία μίας στάσης) και μέσω της στενότερης σύνδεσης των δικαιωμάτων κοινωνικών παροχών με τις υπηρεσίες ενεργοποίησης.

Απέναντι στην εντεινόμενη ανησυχία για τις επιπτώσεις της αύξησης του αριθμού των παιδιών που πλήττονται από τη φτώχεια, πολλά κράτη μέλη ενισχύουν τις επενδύσεις τους υπέρ των παιδιών. Τα μέτρα στήριξης του εισοδήματος υπέρ των οικογενειών με παιδιά έχουν ενισχυθεί ή επεκταθεί στη Βουλγαρία, την Τσεχική Δημοκρατία, την Πολωνία και τη Ρουμανία, ενώ το Βέλγιο και η Μάλτα καθιέρωσαν συμπληρωματικές παροχές τέκνων για παιδιά που μεγαλώνουν σε οικογένειες με χαμηλό εισόδημα. Η στήριξη για την πρόσβαση των γονέων στην αγορά εργασίας και η παροχή κινήτρων για εργασία έχουν ενισχυθεί στην Ουγγαρία, τη Μάλτα και το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι επενδύσεις στην εκπαίδευση, ειδικά στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (ΠΣΕΦ), υποστηρίχθηκαν σε διάφορα κράτη μέλη, πράγμα που εκφράζει την αύξηση της ευαισθητοποίησης όσον αφορά τον θεμελιώδη ρόλο της εκπαίδευσης κατά την προσχολική ηλικία στη διαμόρφωση των γνωστικών και κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών. Η Φινλανδία εισήγαγε την υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση και η Κροατία κατέστησε υποχρεωτική την προσχολική εκπαίδευση ενός έτους πριν από την έναρξη της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η Αυστρία χορήγησε πρόσθετη δημόσια χρηματοδότηση για τη βελτίωση των αποτελεσμάτων της εκπαίδευσης στην ΠΣΕΦ, ενώ το Ηνωμένο Βασίλειο καθιέρωσε 15 ώρες ανά εβδομάδα δωρεάν παιδικής φροντίδας για παιδιά ηλικίας 3 και 4 ετών και θέσπισε μέτρα που απευθύνονται σε μειονεκτούντα μικρά παιδιά. Αυξήθηκε επίσης σε ορισμένα κράτη μέλη η χρηματοδότηση για την επέκταση των κέντρων παιδικής φροντίδας (Βέλγιο, Βουλγαρία, Τσεχική Δημοκρατία, Γερμανία, Εσθονία, Πολωνία, Ηνωμένο Βασίλειο), για τα κέντρα φύλαξης παιδιών μετά το σχολείο (Ιρλανδία) ή για θέσεις σε ολοήμερα σχολεία (Αυστρία). Η Βουλγαρία εξακολούθησε να βελτιώνει την ποιότητα της εναλλακτικής φροντίδας και υποστήριξης για παιδιά που μεγαλώνουν εκτός της οικογενείας τους. Επίσης, η Φινλανδία θέσπισε διάφορα μέτρα για την ενίσχυση της προστασίας των παιδιών στις περιπτώσεις αυτές.

Οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις των συνταξιοδοτικών συστημάτων συνέβαλαν στον περιορισμό της μακροπρόθεσμης αύξησης των συνταξιοδοτικών δαπανών στα περισσότερα κράτη μέλη[32]. Ο αντίκτυπός τους στην επάρκεια των συντάξεων εξακολουθεί να εξαρτάται από την ικανότητα των γυναικών και των ανδρών να έχουν

[32] Έκθεση του 2015 για τη δημογραφική γήρανση, http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee3_en.pdf

μεγαλύτερης διάρκειας και πληρέστερη σταδιοδρομία[33], πράγμα το οποίο δεν γίνεται με ομοιόμορφο τρόπο στις διάφορες επαγγελματικές ομάδες και για τα δύο φύλα. Η μεγάλη πλειονότητα των κρατών μελών επικέντρωσε τις μεταρρυθμίσεις στην αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης και στον περιορισμό της πρόωρης συνταξιοδότησης, αν και οι μεταρρυθμίσεις αυτές δεν συνδυάζονται πάντοτε με πολιτικές παράτασης του επαγγελματικού βίου. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν διατηρήσει ή επανεισαγάγει ειδικές προϋποθέσεις για την πρόωρη συνταξιοδότηση ατόμων με μακροχρόνια σταδιοδρομία ή σε ιδιαίτερα επίπονες θέσεις εργασίας. Ο περιορισμός της πρόσβασης στην πρόωρη συνταξιοδότηση θέτει στις κυβερνήσεις και/ή στους κοινωνικούς εταίρους την πρόκληση της εξεύρεσης εναλλακτικών λύσεων για προβλήματα διαχείρισης της ηλικίας και της υγείας στον χώρο εργασίας και στην αγορά εργασίας για τα άτομα που βρίσκονται στο τέλος της σταδιοδρομίας τους.

Προς το παρόν, το συνταξιοδοτικό χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών στην Ένωση εξακολουθεί να είναι 40 % και εξηγείται από το μισθολογικό χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών και τη συντομότερη και πιο συχνά διακοπτόμενη μέση σταδιοδρομία των γυναικών. Η γενικευμένη στροφή προς συντάξεις που εξαρτώνται περισσότερο από τις αποδοχές σημαίνει ότι τα συνταξιοδοτικά συστήματα δεν θα είναι σε θέση να αντισταθμίσουν αυτές τις ανισορροπίες. Στο πλαίσιο των προσπαθειών τους να επιτρέψουν στις γυναίκες να παρατείνουν την επαγγελματική ζωή τους, όλα σχεδόν τα κράτη μέλη (με εξαίρεση τη Ρουμανία) εξίσωσαν τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης ανδρών και γυναικών ή ενέκριναν μελλοντικές μεταρρυθμίσεις προς την κατεύθυνση αυτή, αν και σε ορισμένες περιπτώσεις η πλήρης εφαρμογή τους θα έχει ολοκληρωθεί μόνο στα τέλη της δεκαετίας του 2040.

Πολλές μεταρρυθμίσεις έχουν ακόμη αλλάξει την τιμαριθμική αναπροσαρμογή των συνταξιοδοτικών παροχών με λιγότερο γενναιόδωρους μηχανισμούς αναπροσαρμογής. Ο αντίκτυπος στην επάρκεια θα εξαρτηθεί από τις εξελίξεις των μισθών και των τιμών.

Τα συστήματα υγείας συμβάλλουν στη διατήρηση και την αποκατάσταση της καλής υγείας του πληθυσμού της ΕΕ. Εκτός από τη συλλογική και την ατομική ευημερία, τα συστήματα αυτά συμβάλλουν στην οικονομική ευημερία με τη βελτίωση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας και την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας, καθώς και με τη μείωση των απουσιών από την εργασία. Προφανώς, τα συστήματα υγείας έχουν κόστος:

[33] Έκθεση του 2015 για την επάρκεια των συντάξεων, http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=14529&langId=en

μεγάλο μέρος των δαπανών των συστημάτων υγείας στην ΕΕ καλύπτεται από δημόσιους πόρους και, ως εκ τούτου, τα εν λόγω συστήματα πρέπει να παραμένουν δημοσιονομικώς βιώσιμα.

Οι επιδόσεις των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και μακροχρόνιας περίθαλψης πρέπει να αξιολογούνται και πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή υγιείς και φιλόδοξες μεταρρυθμίσεις. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να εξασφαλίζουν βιώσιμη χρηματοδοτική βάση, να ενθαρρύνουν την παροχή αποτελεσματικών υπηρεσιών πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης και την πρόσβαση σ' αυτές, μειώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την άσκοπη χρήση εξειδικευμένης και νοσοκομειακής περίθαλψης, να εξασφαλίζουν την οικονομικά αποδοτική χρήση των φαρμάκων, να βελτιώνουν τη διαδικασία ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, να ευνοούν την ολοκληρωμένη παροχή της περίθαλψης μέσω διαύλων πληροφόρησης προηγμένης τεχνολογίας (ηλεκτρονική υγεία), να αναπτύσσουν μεθόδους για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των τεχνολογιών της υγείας και του κόστους της περίθαλψης με σκοπό τη λήψη αποφάσεων και να ευνοούν την προαγωγή της υγείας και την πρόληψη των ασθενειών.

Στα περισσότερα κράτη μέλη έχουν γίνει σημαντικές μεταρρυθμίσεις του συστήματος υγειονομικής περίθαλψης. Οι πολυάριθμες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που εφαρμόζονται περιλαμβάνουν αναδιάρθρωση της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας περίθαλψης, καλύτερο συντονισμό της περίθαλψης, πιο εντατική και διαλειτουργική χρήση των ΤΠΕ και των δυνατοτήτων που προσφέρει η ηλεκτρονική υγεία (Βουλγαρία, Τσεχική Δημοκρατία, Κροατία, Ουγγαρία, Μάλτα, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβενία, Σλοβακία και Ηνωμένο Βασίλειο), στροφή της φαρμακευτικής πολιτικής προς μια ρύθμιση των τιμών και προς την υποκατάσταση με «γενόσημα φάρμακα», καθώς και καθιέρωση οικονομικών και μη οικονομικών κινήτρων τόσο για τους παρόχους όσο και για τους χρήστες των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης. Για να βελτιώσουν την ποιότητα των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης, ορισμένα κράτη μέλη (η Βουλγαρία, η Τσεχική Δημοκρατία, η Γερμανία, η Κροατία, η Ιρλανδία, η Πολωνία, η Πορτογαλία, η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο) θέσπισαν πολιτικές με στόχο τη βελτιστοποίηση της χρήσης των θεραπειών και των προτύπων συνταγογράφησης.

Η γήρανση του εργατικού δυναμικού του τομέα της υγείας, σε συνδυασμό με τις προκλήσεις για την πρόσληψη ή τη διατήρηση των εργαζομένων σ' αυτόν, εξαιτίας των απαιτητικών όρων εργασίας και των σχετικά χαμηλών αμοιβών σε ορισμένα επαγγέλματα του εν λόγω

τομέα, οδηγούν σε πολλές χώρες σε έλλειψη εργατικού δυναμικού στον τομέα της υγείας. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού, ορισμένα κράτη μέλη (Βέλγιο, Τσεχική Δημοκρατία, Γερμανία, Ισπανία, Κροατία, Ιρλανδία, Λετονία, Πολωνία, Σουηδία) ενέκριναν μέτρα για τη διευκόλυνση της κατάρτισης και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων των επαγγελματιών του τομέα της υγείας και για την αύξηση των αμοιβών, καθώς και για την αύξηση της ελκυστικότητας του τομέα της υγείας.

Αρκετά κράτη μέλη βρίσκονται στο στάδιο της έγκρισης ή της υλοποίησης σημαντικών μεταρρυθμίσεων στον τομέα της μακροχρόνιας περίθαλψης, με στόχο την εξασφάλιση πιο αποτελεσματικής χρήσης των υφισταμένων πόρων. Τα μέτρα μεταρρύθμισης επικεντρώνονται στην περαιτέρω ανάπτυξη των υπηρεσιών περίθαλψης κατ' οίκον και στην ενίσχυση της ολοκληρωμένης περίθαλψης.

Οι ρυθμίσεις για τη χρηματοδότηση της μακροχρόνιας περίθαλψης τροποποιήθηκαν σε ορισμένα κράτη μέλη (Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Ουγγαρία, Γερμανία, Λουξεμβούργο). Ενώ μερικά αποφάσισαν να αυξήσουν τη δημόσια χρηματοδότηση και να μειώσουν την ιδιωτική συμμετοχή στο κόστος, άλλα κράτη μέλη μείωσαν τα υφιστάμενα κατώτατα όρια επιλεξιμότητας για δημόσια στήριξη ή εισήγαγαν άλλα μέτρα για τον έλεγχο του κόστους.

Ένας περιορισμένος αριθμός κρατών μελών ανέφερε μέτρα για την πρόληψη της εξάρτησης τα οποία συνδέονταν ως επί το πλείστον με την καλύτερη πρόληψη και την έγκαιρη διάγνωση της άνοιας (Αυστρία, Βουλγαρία, Ιρλανδία). Ορισμένες εθνικές κυβερνήσεις έδωσαν μεγαλύτερη έμφαση στη βελτίωση της παροχής υπηρεσιών με μεγαλύτερη επικέντρωση της περίθαλψης στον ασθενή, με την προώθηση της μετάβασης από τις υπηρεσίες ιδρυματικής περίθαλψης σε πρότυπα περίθαλψης κοινοτικού χαρακτήρα, με την ανάπτυξη και την εξασφάλιση νέων προτύπων ποιότητας και με την αύξηση του προσωπικού.

Μερικά κράτη μέλη (Βέλγιο, Τσεχική Δημοκρατία, Γερμανία, Φινλανδία) βελτίωσαν την υποστήριξη προς τα άτομα που παρέχουν άτυπη φροντίδα μέσω νέων στρατηγικών και καλύτερων ευκαιριών για τον συνδυασμό επαγγελματικών υποχρεώσεων και υπηρεσιών παροχής φροντίδας, καθώς και μέσω της νομικής αναγνώρισης των ατόμων αυτών.

Αναλήφθηκαν σημαντικές δεσμεύσεις για τη βελτίωση της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή στέγη. Ορισμένα κράτη μέλη ενέκριναν σχέδια για την κατασκευή κατοικιών ή την κοινωνική στέγαση (Τσεχική Δημοκρατία, Γαλλία, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Σλοβενία και Ηνωμένο Βασίλειο). Η Βουλγαρία χρησιμοποίησε το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής

Ανάπτυξης με σκοπό τη βελτίωση της πρόσβασης στη στέγαση για τα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις. Στην Ουγγαρία ανακοινώθηκε η επέκταση των μηχανισμών που θα βοηθούν τους αγοραστές πρώτης κατοικίας και στο Ηνωμένο Βασίλειο ένα πρόγραμμα κινητικότητας για ενοικιαστές κοινωνικής στέγασης. Οι όροι για την παροχή επιδόματος στέγασης, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων επιλεξιμότητας και των κατωτάτων ορίων αναθεωρήθηκαν (Τσεχική Δημοκρατία, Φινλανδία), και τέθηκαν σε εφαρμογή έλεγχοι μισθωμάτων / εγγυήσεις για κοινωνικούς σκοπούς (Βέλγιο, Τσεχική Δημοκρατία, Γαλλία, Κάτω Χώρες).

Πολλά προγράμματα αποσκοπούν στην αντιμετώπιση της υπερχρέωσης και των εξώσεων, όπως ο εντοπισμός περιπτώσεων χρεωμένων επιχειρήσεων στις Κάτω Χώρες και τα πιλοτικά έργα για την παροχή βοήθειας σε οικογένειες που υπέστησαν έξωση από τα σπίτια τους στη Σλοβενία. Το κατώτατο όριο επιλεξιμότητας για την προστασία κατά της αφερεγγυότητας μειώθηκε στη Λετονία, ενώ η Κύπρος πρόσφερε επιδοτούμενες πληρωμές τόκων για ενυπόθηκα δάνεια σε ευάλωτα νοικοκυριά. Καταβλήθηκαν επίσης στοχευμένες προσπάθειες για την αντιμετώπιση της «ενεργειακής φτώχειας» (Βέλγιο) και την ενοποίηση της παροχής υπηρεσιών κοινωνικής στέγασης (Ιρλανδία).

Υλοποιήθηκαν σε εθνικό επίπεδο ορισμένα μέτρα που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της κοινωνικής ένταξης των ευάλωτων ατόμων, όπως τα άτομα με αναπηρία, οι Ρομά ή τα άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών. Η Εσθονία άρχισε να εφαρμόζει μια μεταρρύθμιση σχετικά με την ικανότητα εργασίας, με την οποία έγινε μια ποιοτική στροφή κατά την αξιολόγηση της ανικανότητας προς εργασία, ώστε αυτή να επικεντρώνεται στην αξιολόγηση της ικανότητας του ατόμου για εργασία και έτσι να διευκολύνεται η ένταξη στην αγορά εργασίας και στην κοινωνική ζωή. Ομοίως, οι Κάτω Χώρες θέσπισαν «Σύμφωνο Συμμετοχής» για την τόνωση της συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία και των ανειδίκευτων ατόμων στην αγορά εργασίας, τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα.

Η ίση πρόσβαση σε εκπαίδευση υψηλής ποιότητας χωρίς αποκλεισμούς είναι το πρώτο και το πιο σημαντικό βήμα για την κοινωνική ένταξη. Οι τάσεις προς την επίτευξη μιας εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς για τα ευάλωτα παιδιά είναι εμφανείς. Το Βέλγιο (Φλάνδρα) θέσπισε τον νέο νόμο «M-Decree», που προβλέπει εύλογες προσαρμογές στην κανονική εκπαίδευση. Η Τσεχική Δημοκρατία ενέκρινε τον «Νόμο για την Εκπαίδευση», που περιέχει τουλάχιστον 5 βαθμίδες μέτρων υποστήριξης για τη βελτίωση των συνθηκών στα σχολεία, με στόχο την εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς. Η Δανία έθεσε ως στόχο για το 2015

την ένταξη του 96 % των σπουδαστών δημόσιων σχολείων στην κανονική εκπαίδευση και δημιούργησε το «Κέντρο για την εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς και την ειδική αγωγή».

Πολλά άτομα με αναπηρία αντιμετωπίζουν σοβαρές μορφές αποκλεισμού, δηλαδή ζουν σε ιδρύματα. Ωστόσο, σε ορισμένες χώρες είναι εμφανείς οι τάσεις για τη μεταφορά από ιδρύματα προς μια φροντίδα με βάση την κοινότητα και την ανεξάρτητη διαβίωση, και η προσπάθεια αυτή διευκολύνεται από τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία. Για παράδειγμα, η Φινλανδία μείωσε σημαντικά τον αριθμό των ατόμων με διανοητική αναπηρία που ζουν σε ιδρύματα μακροχρόνιας περίθαλψης και αντικατέστησε αυτό το είδος φροντίδας κυρίως από παροχή υπηρεσιών επί 24ώρου βάσεως. Ο στόχος είναι να αντικατασταθεί η ιδρυματική φροντίδα από ατομική στέγαση και υπηρεσίες έως το 2020.

Σε μερικά κράτη μέλη έχουν ληφθεί μέτρα για την προώθηση της ένταξης των Ρομά. Τον Ιανουάριο του 2015 η Ρουμανία ενέκρινε αναθεωρημένη εθνική στρατηγική για την ένταξη των ρουμάνων πολιτών που ανήκουν στη μειονότητα των Ρομά για την περίοδο 2014-2020, ενώ η Λιθουανία ενέκρινε ένα σχέδιο δράσης για την ένταξη των Ρομά στην κοινωνία της Λιθουανίας για την περίοδο 2015-2020. Το 2015 η Τσεχική Δημοκρατία θέσπισε στρατηγική για την ένταξη των Ρομά έως το 2020. Άλλες χώρες όπως η Ουγγαρία, η Σλοβακία και η Πολωνία αναθεώρησαν τις εθνικές στρατηγικές τους και τα σχέδια δράσης, ιδίως για την εκπλήρωση των εκ των προτέρων όρων που σχετίζονται με την επενδυτική προτεραιότητα 9.2 του ΕΚΤ.

Στη Σλοβακία, ο αριθμός των βοηθών καθηγητών για παιδιά με ειδικές ανάγκες, περιλαμβανομένων των παιδιών από μειονεκτούντα κοινωνικά περιβάλλοντα, αυξήθηκε σημαντικά για το σχολικό έτος 2014-2015 και προβλέπεται περαιτέρω αύξηση στον προϋπολογισμό για το 2015. Υποβλήθηκε πρόταση για την υποχρεωτική εγγραφή σε προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (ΠΕΦ) για τα παιδιά που προέρχονται από υποβαθμισμένα κοινωνικά περιβάλλοντα για τις κοινότητες των Ρομά, χωρίς συγκεκριμένα μέτρα για την υλοποίησή της στο στάδιο αυτό.

Η αυξανόμενη εισροή προσφύγων υποχρεώνει τις κυβερνήσεις και την ευρύτερη κοινωνία να υποδεχθούν και να ενσωματώσουν αυξανόμενο αριθμό ατόμων, με ορισμένα κράτη μέλη να πλήττονται ιδιαίτερα. Ελήφθησαν αποφάσεις για μέτρα ενσωμάτωσης, αλλά και αποφάσεις για μέτρα αποθάρρυνσης. Στην Αυστρία τα μέτρα ενσωμάτωσης επικεντρώνονται στη γλωσσική υποστήριξη και στην ένταξη στην αγορά εργασίας, με το μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού να προορίζεται για την ένταξη στην αγορά εργασίας.

Οι δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης άρχισαν, από τα μέσα του 2015, να εφαρμόζουν πιλοτικά προγράμματα για τη βελτίωση των προοπτικών στην αγορά εργασίας για τα άτομα που δικαιούνται άσυλο. Στη Σουηδία τα κονδύλια ενσωμάτωσης για την περίοδο 2015-2018, τα οποία έχουν στόχο να διευκολύνουν την ταχύτερη ένταξη των νεοαφιχθέντων προσφύγων και των αλλοδαπών στην αγορά εργασίας, έχουν αυξηθεί. Για τον προσδιορισμό των δεξιοτήτων των νεοαφιχθέντων σε πρώιμο στάδιο, η κυβέρνηση διέθεσε κονδύλια στα υφιστάμενα πλαίσια για ένα πιλοτικό σχέδιο που αποσκοπεί στη «χαρτογράφηση» των δεξιοτήτων των νεοαφιχθέντων μεταναστών που ζουν σε κέντρα φιλοξενίας της Σουηδικής Επιτροπής Μετανάστευσης. Στη Γερμανία, η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Απασχόλησης και η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Προσφύγων δρομολόγησαν πιλοτικό πρόγραμμα που χρηματοδοτείται από το ΕΚΤ, με στόχο την προώθηση της ταχείας ένταξης των προσφύγων στην αγορά εργασίας, μέσω της σύστασης πρότυπων υπηρεσιών απασχόλησης για τους πρόσφυγες σε έξι γερμανικές περιφέρειες. Από την άλλη πλευρά, λαμβάνονται μέτρα που αναμένεται να έχουν αποτρεπτικό αποτέλεσμα, όπως η αντικατάσταση των πληρωμών σε μετρητά από παροχές σε είδος, ενώ για τους πρόσφυγες που προέρχονται από περιοχές που θεωρούνται ασφαλείς εφαρμόζονται ταχύτερες διαδικασίες ασύλου. Στη Δανία, ορισμένα αποτρεπτικά μέτρα μείωσαν το ειδικό επίδομα ένταξης κάτω από το επίπεδο των υφιστάμενων παροχών σε χρήμα για τους συμμετέχοντες σε προγράμματα ένταξης, επανήλθε η αρχή του δεδουλευμένου για τα οικογενειακά επιδόματα και το επίδομα τέκνου για τους πρόσφυγες, ενώ η εναρμόνιση των κανόνων επιλεξιμότητας για τη σύνταξη γήρατος δεν εξαιρεί πλέον τους πρόσφυγες από το αρχή του δεδουλευμένου. Στο Ηνωμένο Βασίλειο θεσπίστηκαν νέοι περιορισμοί για την πρόσβαση σε παροχές βάσει του εισοδήματος, ώστε να αποθαρρύνονται οι μετανάστες να μεταβαίνουν στο Ηνωμένο Βασίλειο χωρίς προοπτικές απασχόλησης. Τα μέτρα αυτά αποτρέπουν αποτελεσματικά τους νεοφερμένους από τη διεκδίκηση παροχών βάσει του εισοδήματος στο πλαίσιο του προγράμματος «Universal Credit», χωρίς να έχουν εργαστεί προηγουμένως στο Ηνωμένο Βασίλειο. Οι νέοι περιορισμοί θεσπίστηκαν σε συνέχεια των ορίων που είχαν ήδη θεσπιστεί στο παρελθόν στις διεκδικήσεις για επιδόματα εύρεσης εργασίας, επιδόματα τέκνων και πιστώσεις φόρου λόγω τέκνου.

Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι αιτούντες άσυλο έχουν αποτελεσματική πρόσβαση στην αγορά εργασίας το αργότερο εντός 9 μηνών από την ημερομηνία κατά

την οποία υποβάλλουν αίτηση διεθνούς προστασίας[34]. Ορισμένα κράτη μέλη επιτρέπουν στους αιτούντες άσυλο να ενταχθούν στην αγορά εργασίας νωρίτερα και ορισμένα κράτη μέλη προτίθενται να πράξουν το ίδιο. Στο πλαίσιο της ατζέντας της ΕΕν για τη μετανάστευση και με στόχο να βοηθηθούν τα κράτη μέλη να ανταποκριθούν στις πιο άμεσες ανάγκες των αιτούντων άσυλο, όπως η στέγαση, οι προμήθειες και οι υπηρεσίες, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση σχετικά με τους κανόνες δημοσίων συμβάσεων για τα μέτρα στήριξης των προσφύγων[35]. Συγκεκριμένα και αμέσως, οι επενδύσεις από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) μπορούν να στηρίξουν την επαγγελματική κατάρτιση, την παροχή συμβουλών, την πρόσβαση σε υγειονομικές και κοινωνικές υπηρεσίες καθώς και εκστρατείες για την καταπολέμηση των διακρίσεων.

Μια πρώτη εκτίμηση των μακροοικονομικών επιπτώσεων της εισροής προσφύγων δείχνει ότι, μολονότι οι βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις λόγω της αύξησης των δημόσιων δαπανών είναι σχετικά μικρές, αν και εντονότερες σε ορισμένα κράτη μέλη, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα θα έχει θετική επίδραση στην ανάπτυξη, υπό την προϋπόθεση ότι η ένταξη στην αγορά εργασίας θα είναι επιτυχής[36].

[34] Βλ. οδηγία 2013/33/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία.
[35] Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο σχετικά με τους κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις σε σχέση με την τρέχουσα κρίση του ασύλου, COM(2015)454.
[36] Ευρωπαϊκές Οικονομικές Προβλέψεις, φθινόπωρο 2015.

Παράρτημα 1: Πίνακας αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και κοινωνικών δεικτών με τους μέσους όρους της ΕΕν ως σημεία αναφοράς *

	Ποσοστό ανεργίας			Ανεργία των νέων						Πραγματική αύξηση ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος νοικοκυριού		Ποσοστό κινδύνου φτώχειας (18-64)			Ανισότητες - S80/S20		
				Ποσοστό ανεργίας στους νέους			ΕΑΕΚ										
	Ετήσια μεταβολή (E12014-E12015)	Διαφορά από τον μέσο όρο της ΕΕν	Ετήσια μεταβολή για τα ΚΜ σε σχέση με την ετήσια μεταβολή για την ΕΕν	Ετήσια μεταβολή (E12014-E12015)	Διαφορά από τον μέσο όρο της ΕΕν	Ετήσια μεταβολή για τα ΚΜ σε σχέση με την ετήσια μεταβολή για την ΕΕν	Ετήσια μεταβολή (2013-2014)	Διαφορά από τον μέσο όρο της ΕΕν	Ετήσια μεταβολή για τα ΚΜ σε σχέση με την ετήσια μεταβολή για την ΕΕν	Ετήσια μεταβολή (2013-2014)	Ετήσια μεταβολή για τα ΚΜ σε σχέση με την ετήσια μεταβολή για την ΕΕν	Ετήσια μεταβολή (2012-2013)	Διαφορά από τον μέσο όρο της ΕΕν	Ετήσια μεταβολή για τα ΚΜ σε σχέση με την ετήσια μεταβολή για την ΕΕν	Ετήσια μεταβολή (2012-2013)	Διαφορά από τον μέσο όρο της ΕΕν	Ετήσια μεταβολή για τα ΚΜ σε σχέση με την ετήσια μεταβολή για την ΕΕν
ΕΕν28 (σταθμισμένη)	-0,7	~	~	-1,8	~	~	-0,5	~	~	0,7	~	0,1	~	~	0,0	~	~
ΕΖ19 (σταθμισμένη)	-0,5	~	~	-1,4	~	~	-0,3	~	~	0,7	~	0,1	~	~	0,1		
ΕΕν28 (αστάθμιστη)	-0,8	~	~	-2,5	~	~	-0,5	~	~	1,3	~	0,2	~	~	0,0	~	~
ΕΖ19 (αστάθμιστη)	-0,8	0,8	0,0	-2,4	0,8	0,1	-0,4	-0,3	0,1	1,3	0,0	0,3	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
BE	0,3	-1,2	1,1	-1,2	-0,9	1,3	-0,7	-0,3	-0,2	0,5	-0,8	-0.1*	-2,2	-0,3	-0,2	-1,0	-0,2
BG	-2,0	0,1	-1,2	-2,8	-0,3	-0,3	-1,4	7,9	-0,9	:	:	-0.3*	1.5*	-0.5*	0,5	1,8	0,5
CZ	-0,9	-4,4	-0,1	-3,0	-9,0	-0,5	-1,0	-4,2	-0,5	1,6	0,3	-0,7	-7,0	-0,9	-0.1*	-1,4	-0.1*
DK	-0,3	-3,6	0,5	-2,5	-11,9	0,0	-0,2	-6,5	0,3	0,1	-1,2	0.2*	-1.5*	0,0	-0.2*	-0,5	-0.2*
DE	-0,3	-5,1	0,5	-0,7	-15,4	1,8	0,1	-5,9	0,6	1,5	0,2	0.3*	1,3	0.1*	0,3	-0,2	0,3
EE	-1,4	-3,7	-0,6	-6,3	-12,1	-3,8	0,4	-0,6	0,9	2,0	0,7	-0.4*	1,7	-0,6	0.1*	0,7	0.1*
IE	-2,1	-0,1	-1,3	-4,2	-1,3	-1,7	-0,9	2,9	-0,4	:	:	-1,4	-1,6	-1,6	-0.2*	-0,3	-0.2*
EL	-1,5	15,6	-0,7	-3,7	28,3	-1,2	-1,3	6,8	-0,8	:	:	0.3*	8,5	0.1*	0,0	1,8	0,0
ES	-2,1	13,0	-1,3	-4,0	27,1	-1,5	-1,5	4,8	-1,0	0,6	-0,7	0,0	4,8	-0.2*	-0.2*	1,5	-0.2*
FR	0,2	0,5	1,0	0,7	1,9	3,2	0,2	-0,9	0,7	1,2	-0,1	0,0	-1,9	-0,2	0,0	-0,3	0,0
HR	-0,6	6,7	0,2	-1,6	20,9	0,9	-0,3	7,0	0,2	:	:	-0.3*	2,2	-0.5*	-0.1*	0,5	-0.1*
IT	-0,2	2,5	0,6	-0,9	19,6	1,6	-0,1	9,8	0,4	-0,3	-1,6	0.2*	3,2	0,0	0.2*	0,9	0.2*
CY	-0,1	5,9	0,7	-3,4	11,1	-0,9	-1,7	4,7	-1,2	:	:	2,2	-1.2*	2,0	0.2*	0,1	0.2*
LV	-1,3	-0,1	-0,5	-4,5	-7,1	-2,0	-1,0	-0,3	-0,5	4,9	3,6	-0.5*	3,2	-0.7*	-0.2*	1,5	-0.2*
LT	-1,8	-0,5	-1,0	-2,6	-4,8	-0,1	-1,2	-2,4	-0,7	2,4	1,1	1.1*	3,4	0.9*	0,8	1,3	0,8
LU	0,0	-3,9	0,8	-1,0	-3,9	1,5	1,3	-6,0	1,8	:	:	0.5*	-0.6*	0.3*	0,5	-0,2	0,5
HU	-0,8	-2,7	0,0	-2,4	-3,8	0,1	-1,9	1,3	-1,4	2,8	1,5	0.7*	-1.3*	0.5*	0.2*	-0,6	0.2*
MT	-0,3	-4,2	0,5	-0,7	-10,8	1,8	0,6	-1,8	1,1	:	:	1,2	-2,0	1,0	0,2	-0,7	0,2
NL	-0,7	-2,9	0,1	-2,2	-11,5	0,3	-0,1	-6,8	0,4	1,1	-0,2	0,8	-4,7	0,6	0,0	-1,2	0,0
AT	0,1	-4,2	0,9	-0,6	-12,6	1,9	0,4	-4,6	0,9	0,5	-0,8	-0.4*	-2,7	-0.6*	-0.1*	-0,7	-0.1*
PL	-1,8	-2,2	-1,0	-3,7	-1,5	-1,2	-0,2	-0,3	0,3	:	:	0.2*	1,1	0,0	0,0	0,1	0,0
PT	-1,6	3,1	-0,8	-4,2	9,5	-1,7	-1,8	0,0	-1,3	0,2	-1,1	1,5	2,8	1,3	0.2*	1,2	0.2*
RO	0,0	-3,0	0,8	-1,9	0,2	0,6	0,0	4,7	0,5	:	:	0,5	5,9	0.3*	0.3*	1,8	0.3*
SI	-0,5	-0,5	0,3	-3,9	-5,6	-1,4	0,2	-2,9	0,7	1,4	0,1	0,8	-2,6	0,6	0,2	-1,2	0,2
SK	-1,8	1,9	-1,0	-4,8	3,8	-2,3	-0,9	0,5	-0,4	3,2	1,9	-0.2*	-3,5	-0.4*	-0.1*	-1,2	-0.1*
FI	0,8	-0,6	1,6	2,5	0,0	5,0	0,9	-2,1	1,4	-0,9	-2,2	-1,1	-4,3	-1,3	-0.1*	-1,2	-0,1
SE	-0,3	-2,2	0,5	-2,3	-1,6	0,2	-0,3	-5,1	0,2	2,1	0,8	1,1	-1,6	0,9	0,0	-1,1	0,0
UK	-0,9	-4,3	-0,1	-2,3	-7,1	0,2	-1,3	-0,4	-0,8	-0,2	-1,5	-0,6	-0.9*	-0,8	-0,4	-0,2	-0,4

Πηγή: Eurostat, ΕΕΔ της ΕΕν, εθνικοί λογαριασμοί και στατιστικές ΕΕν-SILC (υπολογισμοί της ΓΔ EMPL).

Για κάθε δείκτη (εκτός από την πραγματική αύξηση στο ΑΔΕΝ που εκφράζεται ως νομισματική αξία), οι τρεις στήλες αναφέρονται: i) στην ετήσια μεταβολή σε απόλυτες τιμές· ii) στη διαφορά από την ΕΕν (ή την ευρωζώνη) των μέσων ποσοστών κατά το ίδιο έτος, iii) στην ετήσια μεταβολή για τη χώρα σε σχέση με την ετήσια μεταβολή σε επίπεδο ΕΕν ή ΕΖ (αναφέροντας κατά πόσον η κατάσταση της χώρας επιδεινώνεται/βελτιώνεται ταχύτερα από την υπόλοιπη ΕΕν/ΕΖ, πράγμα που αντανακλά τη δυναμική της κοινωνικοοικονομικής απόκλισης/σύγκλισης). Το Ε 1 δηλώνει το 1ο εξάμηνο και βασίζεται σε τριμηνιαία στοιχεία προσαρμοσμένα σε εποχικές διακυμάνσεις.

* υποδηλώνει αλλαγές και διαφορές της ΕΕν που δεν είναι στατιστικά σημαντικές, σε περαιτέρω ανάλυση στο κεφάλαιο 2 θα καθοριστούν σε 0.

Παράρτημα 2: Πίνακας αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και κοινωνικών δεικτών με τους μέσους όρους της ευρωζώνης ως σημεία αναφοράς

	Ποσοστό ανεργίας			Ανεργία των νέων						Πραγματική αύξηση ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος νοικοκυριού		Ποσοστό κινδύνου φτώχειας (18-64)			Ανισότητες - S80/S20		
				Ποσοστό ανεργίας στους νέους			ΕΑΕΚ										
	Ετήσια μεταβολή (E12014-E12015)	Διαφορά από τον μέσο όρο της ΕΖ	Ετήσια μεταβολή για τα ΚΜ σε σχέση με την ετήσια μεταβολή για την ΕΖ	Ετήσια μεταβολή (E12014-E12015)	Διαφορά από τον μέσο όρο της ΕΖ	Ετήσια μεταβολή για τα ΚΜ σε σχέση με την ετήσια μεταβολή για την ΕΖ	Ετήσια μεταβολή (2013-2014)	Διαφορά από τον μέσο όρο της ΕΖ	Ετήσια μεταβολή για τα ΚΜ σε σχέση με την ετήσια μεταβολή για την ΕΖ	Ετήσια μεταβολή (2013-2014)	Ετήσια μεταβολή για τα ΚΜ σε σχέση με την ετήσια μεταβολή για την ΕΖ	Ετήσια μεταβολή (2012-2013)	Διαφορά από τον μέσο όρο της ΕΖ	Ετήσια μεταβολή για τα ΚΜ σε σχέση με την ετήσια μεταβολή για την ΕΖ	Ετήσια μεταβολή (2012-2013)	Διαφορά από τον μέσο όρο της ΕΖ	Ετήσια μεταβολή για τα ΚΜ σε σχέση με την ετήσια μεταβολή για την ΕΖ
EEv28 (σταθμισμένη)	-0,7	~	~	-1,8	~	~	-0,5	~	~	0,7	~	0,1	~	~	0,0	~	~
EZ19 (σταθμισμένη)	-0,5	~	~	-1,4	~	~	-0,3	~	~	0,7	~	0,1	~	~	0,1	~	~
EEv28 (αστάθμιτη)	-0,8	-0,8	0,0	-2,5	-0,8	-0,1	-0,5	0,3	-0,1	1,3	0,0	0,2	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0
EZ19 (αστάθμιτη)	-0,8	~	~	-2,4	~	~	-0,4	~	~	1,3	~	0,3	~	~	0,0	~	~
BE	0,3	-2,0	1,1	-1,2	-1,7	1,2	-0,7	0,0	-0,3	0,5	-0,8	-0.1*	-2,3	-0,4	-0,2	-1,0	-0,2
BG	-2,0	-0,7	-1,2	-2,8	-1,1	-0,4	-1,4	8,2	-1,0	:	:	-0.3*	1.4*	-0.6*	0,5	1,8	0,5
CZ	-0,9	-5,2	-0,1	-3,0	-9,8	-0,6	-1,0	-3,9	-0,6	1,6	0,3	-0,7	-7,1	-1,0	-0.1*	-1,4	-0.1*
DK	-0,3	-4,4	0,5	-2,5	-12,7	-0,1	-0,2	-6,2	0,2	0,1	-1,2	0.2*	-1.6*	-0.1*	-0.2*	-0,5	-0.2*
DE	-0,3	-5,9	0,5	-0,7	-16,2	1,7	0,1	-5,6	0,5	1,5	0,2	0.3*	1,2	0,0	0,3	-0,2	0,3
EE	-1,4	-4,5	-0,6	-6,3	-12,9	-3,9	0,4	-0,3	0,8	2,0	0,7	-0.4*	1,6	-0,7	0.1*	0,7	0.1*
IE	-2,1	-0,9	-1,3	-4,2	-2,1	-1,8	-0,9	3,2	-0,5	:	:	-1,4	-1,7	-1,7	-0.2*	-0,3	-0.2*
EL	-1,5	14,8	-0,7	-3,7	27,5	-1,3	-1,3	7,1	-0,9	:	:	0.3*	8,4	0,0	0,0	1,8	0,0
ES	-2,1	12,2	-1,3	-4,0	26,3	-1,6	-1,5	5,1	-1,1	0,6	-0,7	0,0	4,7	-0.3*	-0.2*	1,5	-0.2*
FR	0,2	-0,3	1,0	0,7	1,1	3,1	0,2	-0,6	0,6	1,2	-0,1	0,0	-2,0	-0,3	0,0	-0,3	0,0
HR	-0,6	5,9	0,2	-1,6	20,1	0,8	-0,3	7,3	0,1	:	:	-0.3*	2,1	-0.6*	-0.1*	0,5	-0.1*
IT	-0,2	1,7	0,6	-0,9	18,8	1,5	-0,1	10,1	0,3	-0,3	-1,6	0.2*	3,1	-0.1*	0.2*	0,9	0.2*
CY	-0,1	5,1	0,7	-3,4	10,3	-1,0	-1,7	5,0	-1,3	:	:	2,2	-1.3*	1,9	0.2*	0,1	0.2*
LV	-1,3	-0,9	-0,5	-4,5	-7,9	-2,1	-1,0	0,0	-0,6	4,9	3,6	-0.5*	3,1	-0.8*	-0.2*	1,5	-0.2*
LT	-1,8	-1,3	-1,0	-2,6	-5,6	-0,2	-1,2	-2,1	-0,8	2,4	1,1	1.1*	3,3	0.8*	0,8	1,3	0,8
LU	0,0	-4,7	0,8	-1,0	-4,7	1,4	1,3	-5,7	1,7	:	:	0.5*	-0.7*	0.2*	0,5	-0,2	0,5
HU	-0,8	-3,5	0,0	-2,4	-4,6	0,0	-1,9	1,6	-1,5	2,8	1,5	0.7*	-1.4*	0.4*	0.2*	-0,6	0.2*
MT	-0,3	-5,0	0,5	-0,7	-11,6	1,7	0,6	-1,5	1,0	:	:	1,2	-2,1	0,9	0,2	-0,7	0,2
NL	-0,7	-3,7	0,1	-2,2	-12,3	0,2	-0,1	-6,5	0,3	1,1	-0,2	0,8	-4,8	0,5	0,0	-1,2	0,0
AT	0,1	-5,0	0,9	-0,6	-13,4	1,8	0,4	-4,3	0,8	0,5	-0,8	-0.4*	-2,8	-0.7*	-0.1*	-0,7	-0.1*
PL	-1,8	-3,0	-1,0	-3,7	-2,3	-1,3	-0,2	0,0	0,2	:	:	0.2*	1,0	-0.1*	0,0	0,1	0,0
PT	-1,6	2,3	-0,8	-4,2	8,7	-1,8	-1,8	0,3	-1,4	0,2	-1,1	1,5	2,7	1,2	0.2*	1,2	0.2*
RO	0,0	-3,8	0,8	-1,9	-0,6	0,5	0,0	5,0	0,4	:	:	0,5	5,8	0.2*	0.3*	1,8	0.3*
SI	-0,5	-1,3	0,3	-3,9	-6,4	-1,5	0,2	-2,6	0,6	1,4	0,1	0,8	-2,7	0,5	0,2	-1,2	0,2
SK	-1,8	1,1	-1,0	-4,8	3,0	-2,4	-0,9	0,8	-0,5	3,2	1,9	-0.2*	-3,6	-0.5*	-0.1*	-1,2	-0.1*
FI	0,8	-1,4	1,6	2,5	-0,8	4,9	0,9	-1,8	1,3	-0,9	-2,2	-1,1	-4,4	-1,4	-0.1*	-1,2	-0,1
SE	-0,3	-3,0	0,5	-2,3	-2,4	0,1	-0,3	-4,8	0,1	2,1	0,8	1,1	-1,7	0,8	0,0	-1,1	0,0
UK	-0,9	-5,1	-0,1	-2,3	-7,9	0,1	-1,3	-0,1	-0,9	-0,2	-1,5	-0,6	-1*	-0,9	-0,4	-0,2	-0,4

Παράρτημα 3: Πίνακας αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και κοινωνικών δεικτών με απόλυτες τιμές σε τρία διαδοχικά έτη

	Ποσοστό ανεργίας			Ανεργία των νέων						Καθαρή αύξηση ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος νοικοκυριού			Ποσοστό κινδύνου φτώχειας			Ανισότητες - S80/S20		
				Ποσοστό ανεργίας των νέων			ΕΑΕΚ											
	2013	2014	Ε1.2015	2013	2014	Ε1.2015	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2011	2012	2013	2011	2012	2013
ΕΕν28 (σταθμισμένη)	10,9	10,2	9,7	23,7	22,2	20,9	13,2	13,0	12,5	-1,0	-0,3	0,7	15,9	16,3	16,4	5,0	5,0	5,0
ΕΖ19 (σταθμισμένη)	12,0	11,6	11,2	24,4	23,7	22,6	13,1	12,9	12,6	-1,8	-0,4	0,7	16,1	16,6	16,7	5,0	4,9	5,0
ΕΕν28 (αστάθμιστη)	11,2	10,5	9,9	26,4	24,5	22,6	12,8	12,8	12,3	-1,5	0,1	1,3	15,2	15,4	15,6	4,8	4,8	4,8
ΕΖ19 (αστάθμιστη)	11,8	11,3	10,7	26,6	25,2	23,4	12,6	12,4	12,0	-2,0	-0,2	1,3	15,2	15,4	15,7	4,7	4,8	4,8
BE	8,4	8,5	8,7	23,7	23,2	21,7	12,3	12,7	12,0	0,6	-0,6	0,5	12,9	13,5	13,4	3,9	4,0	3,8
BG	13,0	11,4	10,0	28,4	23,8	22,3	21,5	21,6	20,2	-1,2	5,9	:	18,2	17,4	17,1	6,5	6,1	6,6
CZ	7,0	6,1	5,5	18,9	15,9	13,6	8,9	9,1	8,1	-1,2	-0,8	1,6	9,1	9,3	8,6	3,5	3,5	3,4
DK	7,0	6,6	6,3	13,0	12,6	10,7	6,6	6,0	5,8	-0,4	-1,3	0,1	13,1	13,9	14,1	4,4	4,5	4,3
DE	5,2	5,0	4,8	7,8	7,7	7,2	7,1	6,3	6,4	0,7	0,7	1,5	16,4	16,6	16,9	4,5	4,3	4,6
EE	8,6	7,4	6,2	18,7	15,0	10,5	12,2	11,3	11,7	0,2	6,2	2,0	18,0	17,7	17,3	5,3	5,4	5,5
IE	13,1	11,3	9,8	26,8	23,9	21,3	18,7	16,1	15,2	-0,4	-0,6	:	15,1	15,4	14,0	4,6	4,7	4,5
EL	27,5	26,5	25,5	58,3	52,4	50,9	20,2	20,4	19,1	-7,4	-8,3	:	20,0	23,8	24,1	6,0	6,6	6,6
ES	26,1	24,5	22,9	55,5	53,2	49,7	18,6	18,6	17,1	-5,4	-1,8	0,6	19,0	20,4	20,4	6,3	6,5	6,3
FR	10,3	10,3	10,4	24,9	24,2	24,5	12,5	11,2	11,4	-0,8	-0,1	1,2	13,5	13,7	13,7	4,6	4,5	4,5
HR	17,3	17,3	16,6	50,0	45,5	43,5	16,6	19,6	19,3	-2,9	-3,4	:	18,6	18,1	17,8	5,6	5,4	5,3
IT	12,1	12,7	12,4	40,0	42,7	42,2	21,0	22,2	22,1	-5,3	-0,6	-0,3	18,5	18,6	18,8	5,6	5,5	5,7
CY	15,9	16,1	15,8	38,9	36,0	33,7	16,0	18,7	17,0	-7,9	-4,5	:	11,5	12,2	14,4	4,3	4,7	4,9
LV	11,9	10,8	9,8	23,2	19,6	15,5	14,9	13,0	12,0	1,6	5,5	4,9	20,2	19,3	18,8	6,5	6,5	6,3
LT	11,8	10,7	9,4	21,9	19,3	17,8	11,2	11,1	9,9	0,2	4,3	2,4	20,2	17,9	19,0	5,8	5,3	6,1
LU	5,9	6,0	6,0	16,9	22,3	18,7	5,9	5,0	6,3	:	:	:	13,1	14,5	15,0	4,0	4,1	4,6
HU	10,2	7,7	7,2	26,6	20,4	18,8	14,8	15,5	13,6	-3,3	1,4	2,8	13,6	13,6	14,3	3,9	4,0	4,2
MT	6,4	5,9	5,7	13,0	11,8	11,8	10,6	9,9	10,5	:	:	:	13,1	12,4	13,6	4,0	3,9	4,1
NL	7,3	7,4	7,0	13,2	12,7	11,1	4,9	5,6	5,5	-1,4	-1,0	1,1	10,5	10,1	10,9	3,8	3,6	3,6
AT	5,4	5,6	5,7	9,7	10,3	10,0	6,8	7,3	7,7	1,9	-1,8	0,5	13,1	13,3	12,9	4,1	4,2	4,1
PL	10,3	9,0	7,7	27,3	23,9	21,1	11,8	12,2	12,0	1,1	2,8	:	17,1	16,5	16,7	5,0	4,9	4,9
PT	16,4	14,1	13,0	38,1	34,7	32,1	13,9	14,1	12,3	-5,3	-1,0	0,2	16,2	16,9	18,4	5,7	5,8	6,0
RO	7,1	6,8	6,9	23,7	24,0	22,8	16,8	17,0	17,0	-3,2	:	:	21,0	21,0	21,5	6,2	6,3	6,6
SI	10,1	9,7	9,4	21,6	20,2	17,0	9,3	9,2	9,4	-3,8	-1,9	1,4	11,7	12,2	13,0	3,5	3,4	3,6
SK	14,2	13,2	11,8	33,7	29,7	26,4	13,8	13,7	12,8	-1,7	1,7	3,2	12,4	12,3	12,1	3,8	3,7	3,6
FI	8,2	8,7	9,3	19,9	20,5	22,6	8,6	9,3	10,2	0,1	0,4	-0,9	12,8	12,4	11,3	3,7	3,7	3,6
SE	8,0	7,9	7,7	23,6	22,9	21,0	7,8	7,5	7,2	3,7	1,7	2,1	12,5	12,9	14,0	3,6	3,7	3,7
UK	7,6	6,1	5,6	20,7	16,9	15,5	13,9	13,2	11,9	2,6	-0,7	-0,2	14,1	15,3	14,7	5,3	5,0	4,6

Πηγή: Eurostat, ΕΕΔ της ΕΕν, εθνικοί λογαριασμοί και ΕΕν-SILC (υπολογισμοί ΓΔ EMPL)

Παράρτημα 4: Σύνοψη του πίνακα αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και κοινωνικών δεικτών

	Ποσοστό ανεργίας	**Ποσοστό ανεργίας νέων**	**Ποσοστό ΕΕΑΚ**	**Ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών**	**Ποσοστό κινδύνου φτώχειας**	**Ανισότητα S80/S20**
Χώρες με τις βέλτιστες επιδόσεις	Γερμανία	Δανία Γερμανία Αυστρία Εσθονία	Δανία Κάτω Χώρες Σουηδία Γερμανία	Λετονία Ουγγαρία Σλοβακία	Τσεχική Δημοκρατία Φινλανδία Σλοβακία Κάτω Χώρες	Τσεχική Δημοκρατία Σλοβακία Φινλανδία Κάτω Χώρες Σουηδία Σλοβενία
Χώρες με επιδόσεις καλύτερες από τον μέσο όρο	Εσθονία Τσεχική Δημοκρατία Δανία Ουγγαρία Κάτω Χώρες Ηνωμένο Βασίλειο Λουξεμβούργο Μάλτα Ρουμανία Βουλγαρία Ιρλανδία Λιθουανία Πολωνία Σλοβακία	Λετονία Τσεχική Δημοκρατία Κάτω Χώρες Ηνωμένο Βασίλειο Σλοβακία Μάλτα	Τσεχική Δημοκρατία Λιθουανία Σλοβενία Ουγγαρία Πορτογαλία	Λιθουανία Σουηδία	Αυστρία Βέλγιο Γαλλία Σλοβενία Ιρλανδία Ηνωμένο Βασίλειο	Βέλγιο Δανία Αυστρία Ουγγαρία Μάλτα Ηνωμένο Βασίλειο
Χώρες με επιδόσεις στον μέσο όρο	Λετονία Σλοβενία Σουηδία	Ιρλανδία Πολωνία Σλοβενία Βέλγιο Λιθουανία Ουγγαρία Σουηδία Ρουμανία Βουλγαρία Λουξεμβούργο	Λετονία Ηνωμένο Βασίλειο Βέλγιο Γαλλία Πολωνία Σλοβακία	Τσεχική Δημοκρατία Γερμανία Εσθονία Ισπανία Κάτω Χώρες Γαλλία Σλοβενία	Βουλγαρία Δανία Γερμανία Λουξεμβούργο Πολωνία Ουγγαρία	Κροατία Γαλλία Πολωνία Γερμανία Κύπρος Ιρλανδία

Παράρτημα 5: Μεθοδολογικό σημείωμα σχετικά με τον προσδιορισμό των τάσεων και των επιπέδων στον πίνακα αποτελεσμάτων

Στα μέσα του 2015 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη (ΚΜ) συζήτησαν τρόπους για τη βελτίωση της ανάλυσης, της ανάγνωσης και της ερμηνείας του πίνακα αποτελεσμάτων των βασικών δεικτών απασχόλησης και κοινωνικών δεικτών με βάση τη νέα έκδοση της κοινής έκθεσης για την απασχόληση, και ιδίως το ζήτημα της ανάπτυξης μεθοδολογίας για την αξιολόγηση των επιδόσεων των κρατών μελών με βάση τον πίνακα αποτελεσμάτων. Συμφωνήθηκε ότι η μεθοδολογία που εφαρμόζεται θα πρέπει να είναι σε θέση να παράσχει, για κάθε δείκτη, ένα μέτρο της σχετικής θέσης κάθε κράτους μέλους, σύμφωνα με την τιμή του δείκτη του (αποτέλεσμα), στην κατανομή των τιμών του δείκτη (αποτελέσματα) της ΕΕν-28. Η μεθοδολογία πρέπει να εφαρμόζεται τόσο στα επίπεδα ετών (επίπεδα) όσο και στις ετήσιες μεταβολές (μεταβολές), επιτρέποντας κατ' αυτόν τον τρόπο μια συνολική αξιολόγηση των επιδόσεων των κρατών μελών.

Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός μπορεί να εφαρμοστεί μια συνήθης και απλή προσέγγιση. Πρόκειται για την ανάλυση, για κάθε δείκτη, της κατανομής των επιπέδων και των μεταβολών, αντιστοίχως, και την ανίχνευση των παρατηρήσεων (αποτελέσματα των κρατών μελών) που αποκλίνουν σημαντικά από την κοινή τάση — δηλαδή, με στατιστικούς όρους, την ανίχνευση των έκτοπων παρατηρήσεων (outliers) της κατανομής των αποτελεσμάτων της ΕΕν-28 για τον εν λόγω δείκτη.

Για να εφαρμοστεί η προσέγγιση αυτή, πριν από την ανάλυση, είναι σκόπιμο να μετατραπούν, για κάθε δείκτη, οι τιμές των αποτελεσμάτων των κρατών μελών σε τυπικές τιμές (γνωστές επίσης ως z-scores), οι οποίες έχουν το πλεονέκτημα ότι παρέχουν έναν τρόπο εξομοίωσης διαφορετικών μετρικών συστημάτων, έτσι ώστε να επιτρέπουν την εφαρμογή του ίδιου μετρικού συστήματος για όλους τους δείκτες.

Αυτό επιτυγχάνεται με την τυποποίηση των πρωτογενών τιμών τόσο των επιπέδων όσο και των μεταβολών, για κάθε δείκτη, σύμφωνα με τον ακόλουθο τύπο:

$$\text{τυπική τιμή για το } KM_X = \frac{[\text{δείκτης } KM_X - \text{μέσος όρος}(\text{δείκτης } KM)]}{\text{τυπική απόκλιση}(\text{δείκτης } KM)}$$

Η προσέγγιση αυτή επιτρέπει να εκφραστεί για κάθε κράτος μέλος η πρωτογενής τιμή του δείκτη του με τη μορφή του πόσες τυπικές αποκλίσεις αποκλίνει από τον μέσο όρο. Στη συνέχεια, η επίδοση κάθε κράτους μέλους μπορεί να αξιολογηθεί και να ταξινομηθεί βάσει των τυπικών τιμών που έχουν ληφθεί σε σχέση με ένα σύνολο προκαθορισμένων κατώτατων ορίων, τα οποία μπορεί να οριστούν ως πολλαπλάσια της τυπικής απόκλισης. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι παρόμοια μεθοδολογία έχει ήδη συμφωνηθεί και χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν στο πλαίσιο του LIME Assessment Framework (πλαίσιο αξιολόγησης της Λισαβόνας)[37].

[37] European Commission (2008), "The LIME Assessment Framework (LAF): A methodological tool to compare, in the context of the Lisbon Strategy, the performance of EU Member States in terms of GDP and in terms of twenty policy areas affecting growth", European Economy Occasional Papers n. 41/2008.

Το σημαντικότερο ζήτημα στην εν λόγω προσέγγιση είναι ο καθορισμός των διαχωριστικών τιμών (cut-off points). Δεδομένου ότι δεν μπορεί να γίνει παραμετρική προσέγγιση όσον αφορά την κατανομή των παρατηρούμενων πρωτογενών τιμών για τους δείκτες απασχόλησης[38], είναι σύνηθες να χρησιμοποιείται ένας εμπειρικός κανόνας για την επιλογή των κατώτατων ορίων. Σύμφωνα με την ανάλυση των βασικών δεικτών που χρησιμοποιούνται στον πίνακα αποτελεσμάτων, και λαμβανομένου υπόψη του ότι όσο χαμηλότεροι είναι οι δείκτες ανεργίας και ΕΑΕΚ τόσο καλύτερη είναι η επίδοση, προτείνεται η ακόλουθη αξιολόγηση[39]:

1. Κάθε αποτέλεσμα με τιμή μικρότερη του -1: πολύ καλή επίδοση
2. Κάθε αποτέλεσμα με τιμή μεταξύ -1 και -0,5: καλή επίδοση
3. Κάθε αποτέλεσμα με τιμή μεταξύ -0,5 και 0,5: ουδέτερη επίδοση
4. Κάθε αποτέλεσμα με τιμή μεταξύ 0,5 και 1: κακή επίδοση
5. Κάθε αποτέλεσμα με τιμή μεγαλύτερη του 1: πολύ κακή επίδοση[40]

Η παρούσα προτεινόμενη μεθοδολογία είναι η αξιολόγηση της επίδοσης για όλους τους δείκτες για κάθε κράτος μέλος τόσο για τα επίπεδα όσο και για τις μεταβολές. Συνεπώς, το αποτέλεσμα αυτού του σταδίου θα είναι, για καθέναν από τους δείκτες, η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των κρατών μελών τόσο για τα επίπεδα όσο και για τις μεταβολές σύμφωνα με τα πέντε κριτήρια, όπως φαίνεται στον πίνακα 1:

Πίνακας 1:1 Πρόταση για τα κατώτατα όρια των τυπικών τιμών

	Κατώτατα όρια των τυπικών τιμών				
	-1,0	- 0,5	0	0,5	1,0
	(μικρότερη από)	*(μικρότερη από)*	(μεταξύ)	*(μεγαλύτερη από)*	*(μεγαλύτερη από)*
	Αξιολόγηση				
Επίπεδα	Πολύ χαμηλό	Χαμηλό	Στον μέσο όρο	Υψηλό	Πολύ υψηλό
Μεταβολές	Πολύ κάτω από τον μέσο όρο	Κάτω από τον μέσο όρο	Στον μέσο όρο	Πάνω από τον μέσο όρο	Πολύ πάνω από τον μέσο όρο

[38] Πραγματοποιήθηκαν τόσο ο έλεγχος κανονικότητας όσο και ο έλεγχος κατανομής t (κατανομή Student) με αποτέλεσμα την απόρριψη κάθε υπόθεσης κατανομής.
[39] Συζητήθηκαν στην ομάδα εργασίας διάφορες περιπτώσεις διαχωριστικών τιμών. Η παρούσα πρόταση αντικατοπτρίζει τα αποτελέσματα της εν λόγω διαδικασίας.
[40] Σε περίπτωση κανονικότητας, οι επιλεγμένες διαχωριστικές τιμές αντιστοιχούν περίπου στο 15%, 30%, 50%, 70% και 85% της αθροιστικής κατανομής.

Με βάση τον συνδυασμό της αξιολόγησης των επιπέδων και των μεταβολών είναι δυνατόν να ταξινομηθεί η συνολική επίδοση μιας χώρας σύμφωνα με κάθε δείκτη εντός μίας από τις ακόλουθες επτά κατηγορίες. Η χρωματική κωδικοποίηση εμφαίνεται στα διαγράμματα 3, 4, 5, 17 και 18.

Βέλτιστη επίδοση	Αποτέλεσμα με τιμή μικρότερη του -1,0 στα επίπεδα και μικρότερη του 1,0 στις μεταβολές	Κράτη μέλη με επίπεδα πολύ καλύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ και με την κατάσταση βελτιούμενη ή μη επιδεινούμενη πολύ ταχύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ
Επίδοση καλύτερη από τον μέσο όρο	Αποτέλεσμα με τιμή μεταξύ -1,0 και -0,5 στα επίπεδα και μικρότερη του 1 στις μεταβολές ή με τιμή μεταξύ -0,5 και 0,5 στα επίπεδα και μικρότερη του -1,0 στις μεταβολές	Κράτη μέλη με επίπεδα καλύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ και με την κατάσταση βελτιούμενη ή μη επιδεινούμενη πολύ ταχύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ
Επίδοση στον μέσο όρο / ουδέτερη επίδοση	Αποτέλεσμα με τιμή μεταξύ -0,5 και 0,5 στα επίπεδα και μεταξύ -1,0 και 1,0 στις μεταβολές	Κράτη μέλη με επίπεδα στον μέσο όρο της ΕΕ και με την κατάσταση βελτιούμενη ή μη επιδεινούμενη πολύ ταχύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ
Καλή επίδοση, αλλά επιδεινούμενη	Αποτέλεσμα με τιμή μικρότερη του -0,5 στα επίπεδα και μεγαλύτερη του 1 στις μεταβολές, *και* με μεταβολή μεγαλύτερη του μηδενός[41]	Κράτη μέλη με επίπεδα καλύτερα ή πολύ καλύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ αλλά με την κατάσταση επιδεινούμενη πολύ ταχύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ
Κακή επίδοση, αλλά βελτιούμενη	Αποτέλεσμα με τιμή μεγαλύτερη του 0,5 στα επίπεδα και μικρότερη του -1,0 στις μεταβολές	Κράτη μέλη με επίπεδα χειρότερα ή πολύ χειρότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ αλλά με την κατάσταση βελτιούμενη πολύ ταχύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ
Να δοθεί προσοχή	Αποτέλεσμα με τιμή μεταξύ 0,5 και 1,0 στα επίπεδα και μεγαλύτερη του -1,0 στις μεταβολές ή με τιμή μεταξύ -0,5 και 0,5 στα επίπεδα και μεγαλύτερη του 1,0 στις μεταβολές	Η παρούσα κατηγορία περιλαμβάνει δύο διαφορετικές περιπτώσεις: i) τα κράτη μέλη με επίπεδα χειρότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ και με την κατάσταση επιδεινούμενη ή μη βελτιούμενη με επαρκή ταχύτητα· ii) τα κράτη μέλη με επίπεδα ευθυγραμμισμένα με τον μέσο όρο της ΕΕ αλλά με την κατάσταση επιδεινούμενη πολύ ταχύτερα από τον μέσο όρο της ΕΕ
Κρίσιμες καταστάσεις	Αποτέλεσμα με τιμή μεγαλύτερη του 1,0 στα επίπεδα και μεγαλύτερη του -1,0 στις μεταβολές	Κράτη μέλη με επίπεδα πολύ χειρότερα από τον μέσο όρο της ΕΕ και με την κατάσταση επιδεινούμενη ή μη βελτιούμενη με επαρκή ταχύτητα

Όσον αφορά το ακαθάριστο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών (ΑΔΕΝ), το οποίο παρουσιάζεται μόνο στις μεταβολές, χρησιμοποιήθηκε η ακόλουθη ταξινόμηση (βλ. σχήμα 14).

Βέλτιστη επίδοση	Αποτέλεσμα με τιμή μεγαλύτερη του 1,0 στις μεταβολές	Κράτη μέλη με μεταβολές πολύ μεγαλύτερες από τον μέσο όρο της ΕΕ
Επίδοση καλύτερη από	Αποτέλεσμα με τιμή μεταξύ 1,0 και 0,5 στις μεταβολές	Κράτη μέλη με μεταβολές μεγαλύτερες από τον μέσο όρο της ΕΕ

[41] Ο τελευταίος όρος εμποδίζει ένα κράτος μέλος που παρουσιάζει «χαμηλό» ή «πολύ χαμηλό» επίπεδο να επισημαίνεται ως «επιδεινούμενο» όταν σημειώνει «πολύ υψηλότερη από τον μέσο όρο» μεταβολή, που, όμως, εξακολουθεί να μειώνεται.

τον μέσο όρο		
Επίδοση στον μέσο όρο / ουδέτερη επίδοση	Αποτέλεσμα με τιμή μεταξύ -0,5 και 0,5 στις μεταβολές	Κράτη μέλη με μεταβολές στον μέσο όρο
Να δοθεί προσοχή	Αποτέλεσμα με τιμή μεταξύ -0,5 και -1,0 στις μεταβολές	Κράτη μέλη με μεταβολές μικρότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ
Κρίσιμες καταστάσεις	Αποτέλεσμα με τιμή μικρότερη του -1,0 στις μεταβολές	Κράτη μέλη με μεταβολές πολύ μικρότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ

Υπολογισμός των διαστημάτων εμπιστοσύνης για τους κοινωνικούς δείκτες και εφαρμογή τους στη μεθοδολογία

Η EU-SILC είναι δειγματοληπτική έρευνα, πράγμα που σημαίνει ότι διενεργείται συνέντευξη σε μικρό μόνο μέρος του πληθυσμού (το δείγμα). Από τα αποτελέσματα που προκύπτουν από το δείγμα, η στατιστική θεωρία επιτρέπει στη συνέχεια να εκτιμηθούν ορισμένα χαρακτηριστικά του συνόλου του πληθυσμού, με περιθώριο σφάλματος που μπορεί να ποσοτικοποιηθεί. Αυτό σημαίνει ότι, όταν εξετάζονται οι δείκτες, θα πρέπει επίσης να εξετάζονται τα σχετικά μέτρα ακρίβειας. Ομοίως, όταν εξετάζεται μια ονομαστική μεταβολή της τιμής ενός δείκτη από ένα έτος στο επόμενο, θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη τα μέτρα ακρίβειας, αφού είναι δυνατόν, δεδομένου του εγγενούς περιθωρίου στατιστικού λάθους, να μην υπάρχει στην πραγματικότητα μεταβολή της τιμής του εν λόγω δείκτη.

Η EU-SILC είναι σύνθετη έρευνα που περιλαμβάνει διάφορα δειγματοληπτικά σχήματα στις επιμέρους χώρες. Για τον λόγο αυτό, οι τυποποιημένες, «κατά γράμμα ακολουθούμενες» μέθοδοι για τον υπολογισμό των μέτρων ακρίβειας δεν έχουν άμεση εφαρμογή. Η Eurostat, με τη σημαντική μεθοδολογική υποστήριξη του δικτύου εμπειρογνωμόνων Net-SILC2, έχει επιλέξει να εφαρμόσει μια προσέγγιση «γραμμικής προσαρμογής» σε συνδυασμό με τη μέθοδο «τελικής συστάδας» για την εκτίμηση της διασποράς. Οι εκτιμήσεις που προκύπτουν χρησιμοποιούνται στη συνέχεια για να εκτιμηθεί κατά πόσον οι μεταβολές από έτος σε έτος ή οι διαφορές στα επίπεδα που σχετίζονται με τον μέσο όρο της ΕΕν είναι, από στατιστική άποψη, σημαντικές ή όχι.

Συνοπτικός πίνακας σημείων διαχωρισμού

		Πολύ χαμηλά	Χαμηλά	Κατά μέσο όρο	Υψηλά	Πολύ υψηλά
ΑΝ	Επίπεδα	κάτω από 4,9%	κάτω από 7,4%	μεταξύ 7,4 % και 12,4%	πάνω από 12,4%	πάνω από 14,9%
	Αλλαγές	κάτω από -1,6 εκατοστιαίες μονάδες	κάτω από -1,2 εκατοστιαίες μονάδες	μεταξύ -1,2 και -0,4 εκατοστιαίων μονάδων	πάνω από -0,4 εκατοστιαίες μονάδες	πάνω από 0,0 εκατοστιαίες μονάδες
ΠΑΝ	Επίπεδα	κάτω από 11,0%	κάτω από 16,8%	μεταξύ 16,8% και 28,5%	πάνω από 28,5%	πάνω από 34,3%
	Αλλαγές	κάτω από -4,2 εκατοστιαίες μονάδες	κάτω από -3,3 εκατοστιαίες μονάδες	μεταξύ -3,3 και -1,5 εκατοστιαίων μονάδων	πάνω από -1,5 εκατοστιαίες μονάδες	πάνω από -0,6 εκατοστιαίες μονάδες

ΕΑΕΚ	Επίπεδα	κάτω από 7,7 %	κάτω από 10,0 %	μεταξύ 10,0 % και 14,5 %	πάνω από 14,5 %	πάνω από 16,8 %
	Αλλαγές	κάτω από -1,3 εκατοστιαίες μονάδες	κάτω από -0,9 εκατοστιαίες μονάδες	μεταξύ -0,9 και -0,1 εκατοστιαίων μονάδων	πάνω από -0,1 εκατοστιαίες μονάδες	πάνω από 0,4 εκατοστιαίες μονάδες
ΑΔΕΝ	Αλλαγές	κάτω από -0,1%	κάτω από 0,6%	μεταξύ 0,6% και 2,0%	πάνω από 2,0%	πάνω από 2,7%
ΑΡΟΡ (18-64)	Επίπεδα	κάτω από 12,2%	κάτω από 13,9%	μεταξύ 13,9% και 17,3%	πάνω από 17,3%	πάνω από 19,0%
	Αλλαγές	κάτω από -0,6 εκατοστιαίες μονάδες	κάτω από -0,2 εκατοστιαίες μονάδες	μεταξύ -0,2 και -0,6 εκατοστιαίων μονάδων	πάνω από 0,6 εκατοστιαίες μονάδες	πάνω από 1,0 εκατοστιαίες μονάδες
Αναλογία S80-S20	Επίπεδα	κάτω από 3,8%	κάτω από 4,3%	μεταξύ 4,3% και 5,4%	πάνω από 5,4%	πάνω από 5,9%
	Αλλαγές	κάτω από -0,2	κάτω από -0,1	μεταξύ -0,1 και 0,2	πάνω από 0,2	πάνω από 0,3

Παράρτημα 6: Συνοπτική επισκόπηση των βασικών προκλήσεων της απασχόλησης και ιδιαίτερα ικανοποιητικά αποτελέσματα στην αγορά εργασίας, σύμφωνα με τον δείκτη επιδόσεων απασχόλησης (Π = πρόκληση· Ι = ικανοποιητικό αποτέλεσμα στην αγορά εργασίας) — εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 2015[42]

Χώρα	Συμμετοχή στην αγορά εργασίας	Λειτουργία της αγοράς εργασίας, καταπολέμηση του κατακερματισμού	Ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας	Κοινωνική ασφάλιση	Εξισορρόπηση επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής	Δημιουργία θέσεων εργασίας	Ισότητα των φύλων	Προσφορά δεξιοτήτων και παραγωγικότητα, διά βίου μάθηση	Συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης	Μηχανισμοί καθορισμού των μισθών και εξέλιξη του κόστους εργασίας
BE	Π	Π	Π	Π/Ι	Π	Π	Π	Π	Π	Π
BG	Π	Π	Π	Π/Ι	Π	Π		Π	Π	Π
CZ	Π/Ι		Π	Ι	Π		Π	Ι	Ι	
DK	Π/Ι	Ι		Π/Ι	Π/Ι			Π/Ι		
DE	Ι		Π	Π	Π	Ι	Π	Π	Π/Ι	
EE	Ι	Ι	Π	Π/Ι	Π		Π	Π	Π/Ι	
IE	Π		Π	Π/Ι	Π/Ι			Π/Ι	Π/Ι	
EL	Π		Π	Π	Π	Π		Π	Π	
ES	Π	Π/Ι	Π	Π	Π	Π/Ι	Π/Ι	Π	Π	Ι
FR	Π/Ι	Π		Ι		Π		Π/Ι	Π	Π
HR	Π	Π/Ι	Π	Π	Π		Ι	Π/Ι	Π/Ι	
IT	Π/Ι	Π	Π	Π/Ι	Π/Ι	Π	Π/Ι	Π	Π	Π
CY	Π	Π	Π	Ι	Π	Π	Π/Ι	Π/Ι	Π/Ι	
LV	Π/Ι	Ι	Π	Π	Π	Π		Π/Ι	Π	
LT	Π/Ι	Π	Π	Π	Π	Π	Ι	Π/Ι	Π/Ι	
LU	Π/Ι		Π	Π		Ι			Π/Ι	Π
HU	Π/Ι			Π	Π	Π/Ι		Π/Ι	Π	
MT	Π/Ι	Ι	Π/Ι	Π	Π/Ι	Ι	Π/Ι	Π	Π	
NL	Π/Ι	Π		Π/Ι			Π			
AT	Π/Ι	Ι	Ι	Π/Ι	Π	Π/Ι	Π		Π/Ι	
PL	Π	Π	Π	Π	Π		Π	Π	Π/Ι	
PT	Π	Π	Π		Ι	Π		Π	Π	
RO	Π	Π/Ι	Π	Π/Ι	Π	Π	Π	Π	Π	Π
SI	Π	Π/Ι	Π	Π	Ι	Ι	Ι	Π	Ι	Π/Ι
SK	Π	Π	Π	Π	Π		Π	Π	Π/Ι	
FI	Π	Π	Π	Ι			Ι		Ι	Π
SE	Π/Ι	Ι	Ι		Ι	Π		Ι	Π/Ι	
UK	Π/Ι	Ι		Π	Π	Ι		Π	Π/Ι	

[42] http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9307-2015-INIT/en/pdf

Παράρτημα 7: Συνοπτική επισκόπηση των «κοινωνικών τάσεων που χρήζουν παρακολούθησης», και κράτη μέλη με στατιστικά σημαντική επιδείνωση και βελτίωση, όπως προσδιορίζονται από την Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας

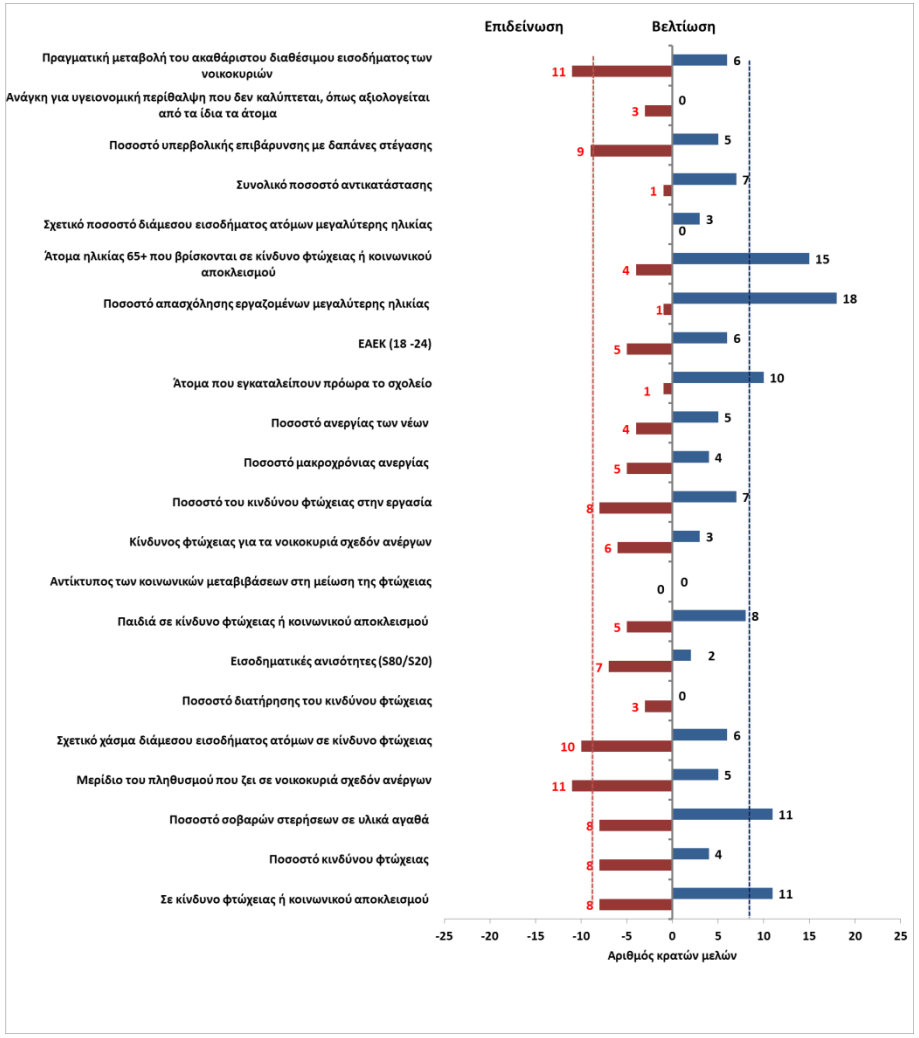

2012-2013	Κράτη μέλη με σημαντική επιδείνωση	Κράτη μέλη με σημαντική βελτίωση
Ποσοστό κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού	DE, EL, MT, NL, PT, SI, SE, UK	BE, BG, CZ, FR, HR, IT, LV, LT, PL, RO, FI
Ποσοστό κινδύνου φτώχειας	CY, EE, LT, LU, MT, NL, PT, SI	BE, CZ, FR, FI
Ποσοστό σοβαρών στερήσεων σε υλικά αγαθά	DK, DE, EL, CY, LU, NL, PT, UK	BE, BG, EE, FR, HR, IT, LV, LT, PL, RO, FI
Ποσοστό του πληθυσμού (0-59) που ζει σε νοικοκυριά (σχεδόν) ανέργων	DK, EL, ES, IT, CY, LU, NL, PT, SI, SE, UK	EE, FR, HR, LV, RO
Σχετικό χάσμα διάμεσου εισοδήματος ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας	EL, IT, LT, LU, MT, AT, PT, RO, SI, SK	CZ, EE, HR, CY, LV, UK
Ποσοστό διατήρησης του κινδύνου φτώχειας	EL, LT, AT	
Ποσοστό εισοδηματικών ανισοτήτων (S80/S20)	BG, DE, LT, LU, HU, MT, SI	BE, UK
Παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού	EL, LT, PT, SI, UK	BE, CZ, FR, HR, IT, LV, RO, FI
Κίνδυνος φτώχειας για τα άτομα που ζουν σε νοικοκυριά (σχεδόν) ανέργων	EE, FR, IT, CY, LU, PT	DE, FI, UK
Ποσοστό του κινδύνου φτώχειας στην εργασία	DE, CY, LT, LU, HU, MT, PT, SI	BE, CZ, DK, EE, EL, RO, UK
Ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας	EL, ES, IT, CY, PT	EE, IE, LV, LT
Άτομα που εγκαταλείπουν πρόωρα το σχολείο	SK	BE, DK, IE, EL, ES, FR, CY, LU, PT, UK
Ποσοστό ανεργίας των νέων (15-24)	BE, HR, CY, NL	DK, EE, IE, LV, LU
ΕΑΕΚ (18 -24)	BE, HR, IT, CY, NL	DE, IE, FR, LV, LU, MT
Ποσοστό απασχόλησης εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας (55-64)	CY	BE, BG, CZ, DE, EE, IE, FR, HR, IT, LV, LT, HU, MT, NL, AT, PL, UK
Ποσοστό κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού για άτομα μεγαλύτερης ηλικίας (65+)	EE, LV, LU, UK	BE, BG, DK, FR, IT, CY, LT, HU, MT, PL, PT, RO, SK, FI, SE
Σχετικό ποσοστό διάμεσου εισοδήματος ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας		CY, HU, SK
Συνολικό ποσοστό αντικατάστασης	BG	EL, IT, LT, HU, MT, SK, UK
Ανάγκη για υγειονομική περίθαλψη που δεν καλύπτεται, όπως αξιολογείται από τα ίδια τα άτομα	EL, IT, LV	
Ποσοστό υπερβολικής επιβάρυνσης με δαπάνες στέγασης	CZ, EL, HR, IT, LU, NL, SI, FI, UK	BE, EE, FR, HU, RO
Πραγματική μεταβολή του ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών	BE, CZ, DK, EL, IT, NL, AT, PT, SI, FI, UK	DE, ES, LV, LT, HU, SK

Σημείωση: Οι κοινωνικές τάσεις που χρήζουν παρακολούθησης για την περίοδο 2012-2013, τις οποίες ενέκρινε η ΕΚΠ στις 23 Φεβρουαρίου 2015 με βάση τα διαθέσιμα δεδομένα κατά τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, εντοπίζουν επιδείνωση σε περισσότερο από το 1/3 των κρατών

μελών και επισημαίνονται με κόκκινο χρώμα στον ανωτέρω πίνακα (πηγή: Κοινωνική Ευρώπη: Για μια ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς. Ετήσια έκθεση της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας σχετικά με την κοινωνική κατάσταση στην Ευρωπαϊκή Ένωση